

KANTAR

Tuuleparkide meelsusuuring

Lõpparuanne

Tellija: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

November 2021

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Sisukord

Sissejuhatus	3
Kokkuvõte põhitulemustest	6
1 Tulemused: Elanikkond	12
1.1 Teadlikkus ja üldine meelsus	13
1.2 Tuuleparkide mõju elanike heaolule	39
1.3 Hüvitismeetmete mõju	50
1.4 Mõju kohalikule elule	62
1.5 Inforuum	65
2 Tulemused: Tuuleparkide läheduses või perspektiivsetes alades elavad inimesed	78
3 Tulemused: Ettevõtted	90
4 Lisad: Valimijaotused. Tulemuste usalduspiirid. Projekti meeskond.	97

Sissejuhatus

Uuringu eesmärk ja sihtrühmad

Uuringu eesmärk

Käesoleva uuringu eesmärgiks on saada erapooletu teadmine Eesti elanike meelsusest tuuleenergia osas.

Uuring annab:

- ülevaate Eesti elanike meelsusest tuuleparkide osas;
- teadmise olulistest tuuleparkidele vastuseisu põhjustest;
- elanike hinnangud, kuidas tuuleparkide negatiivseid mõjusid leevendada;
- põgusa sissevaate ettevõtete meelsusesse;
- võimaluse edaspidi läbi viia võrdlevaid tuuleparkide meelsuse kordusuuringuid.

Uuring viidi läbi kolmes sihtrühmas:

1) Eesti elanikud

Elanikkonna uuringu valimisse kaasati Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15–84 (Statistikaameti andmetel seisuga 01.01.2021. a kokku 1 072 161 inimest). Valim on esinduslik samas vanuses Eesti elanikkonna suhtes. Elanike sihtrühma valimijaotus on esitatud aruande lisan.

2) Inimesed, kes elavad olemasolevate tuuleparkide läheduses või piirkondades, kuhu tulevikus on võimalik tuuleparke rajada.

3) Ettevõtted. Ettevõtete meelsus on uuringus kõrvalfookuses ning põhitähelepanu on elanike meelsuse uurimisel.

Uuringu meetodika

Uuring viidi läbi **kombineeritud meetodil**.

- **Elanikkonna uuring** viidi läbi kvantitatiivsel meetodil **veebiküsitlusena**.
  - Kokku vastas küsitlusele 1351 inimest. Küsitlus toimus ajavahemikus 08.–20.09.2021.

Veebiküsitluseks kasutati tarkvaraprogrammi NIPO Nfield. Keskmiseks veebiintervjuule vastamise ajaks kujunes 18,5 minutit. Andmeanalüüsiks kasutati professionaalseid andmeanalüüsi pakette SPSS ja Galileo, mis võimaldavad kõiki antud uuringuülesande täitmiseks vajalikke statistilise andmeanalüüsi viise. Lahtiste küsimuste vastused kodeeriti. Selleks tuvastati esmalt ühte gruppi koonduvad sarnased vastused, leiti vastuste grupile sobiv tähistaja (märksõna või lause näol) ning moodustati lisatunnus gruppidesse kodeeritud vastustega. Andmed kaaluti soo, vanuse, rahvuse, elukoha ja hariduse lõikes.

Analüüsimeetoditena kasutati peamiselt risttabeleid. Aruandes välja toodud sotsiaaldemograafiliste lõigete vahel ilmnevad statistiliselt olulised erinevused baseeruvad Hii-ruut statistikul usaldusnivool 95% või enam.

- **Tuuleparkide läheduses või perspektiivsetes alades elavate inimestega** viidi läbi **fookusgrupid**.
  - Kokku intervjueriti viie grupi käigus 21 inimest.

Fookusgruppide osalejad leiti ankeetküsitlusega. Ankeedi lõpus oli inimetel, kes elavad olemasolevate tuuleparkide läheduses või piirkondades, kuhu tulevikus on võimalik tuuleparke rajada, võimalik jätta oma kontaktandmed, juhul kui nad on nõus osalema tuuleparkide teemalises vestlusringis. Huvi avaldanud inimestest moodustati 5 gruppi, kus olid esindatud nii tuuleparkide suhtes pigem positiivselt, pigem negatiivselt ja ka neutraalselt meelestatud inimesed. Üks grupp toimus vene keeles. Grupid viidi läbi MS Teams keskkonnas ja ühe grupi kestus oli keskmiselt 1,5 h. Vestluse juhtimisel oli aluseks vestluskava, mis käsitles peamisi meelsusuuringu teemapunkte (teadlikkus, peamised barjäärid ja pooltargumendid, info ja kommunikatsioon, leevendusmeetmed). Fookusgrupid toimusid vahemikus 22.09.–05.10.2021.

- Ettevõtete esindajate käest kogutakse infot **süvaintervjuudega**.
  - Intervjuud toimusid oktoobris 2021. Kokku intervjueriti **nelja ettevõtte** esindajat.

Koostöös Tellijaga lepidi kokku valdkonnad, milles tegutsevad ettevõtteid intervjuerida. Nendeks said tuuleparkide arendus, turism, kalandus ja sadamateenused. Ettevõtete esindajatele saadeti uuringukutse, kus tutvustati uuringu eesmärke. Seejärel helistas Emori kvalitatiivuuringute värbamisjuht kutse saanud kontaktid üle ja leppis kokku sobiva intervjuu toimumise aja. Süvaintervjuud viidi läbi kas telefoni või MS Teamsi teel. Ühe intervjuu läbiviimiseks kulus 10–40 minutit. Aruande koostamise aluseks on süvaintervjuude põhjal koostatud kokkuvõtted. Anonüümsuse tagamiseks ei lisata aruandes kasutatud tsitaatidele ettevõtte esindaja nime ega asutust.

Kokkuvõte põhitulemustest

Kokkuvõte (1/5)

TEADLIKKUS JA ÜLDINE MEELSUS

- Tuuleparkidega seostuvad eelkõige märksõnad **elekter, energia, tuulikud, roheline/rohe- ja tuul/tuuline**. Samuti seostatakse tuuleparke loodus- ja keskkonnasõbralikkusega ning taastuvenergia ja taastuva ressursiga. Negatiivsetest seostest on esikohal müra/undamine.
- 51% elanikest on EL-i kliimaeesmärkidest teadlik või pigem teadlik ning 43% ei ole pigem või üldse teadlik. Seejuures hinnatakse oma teadlikkust EL-i kliimaeesmärkidest isegi veidi kõrgemalt kui teadlikkust Eesti kliimaeesmärkidest.
- Kliimaeesmärkidest olulisim on elanike jaoks **energiatootmise tõhususe suurendamine**, mida peab väga või pigem oluliseks 90%.
- Elanike jaoks on **oluline**, et riik seab **ambitsioonikad eesmärgid taastuvenergia kasutuselevõtuks**: nii arvab 76% vastanutest.
- Elanike eelistatuim energiaallikas on päike. Sellele järgnevad maasoojus-, tuule- ja hüdroenergia.
- Teiste energiaallikatega võrreldes **peetakse mere- ja maismaatuuleparke küllaltki loodust hoidvateks** – need jäävad alla vaid päikeseenergiale. Seejuures on elanike arvates meretuulepargid loodussõbralikum alternatiiv kui maismaa tuulepargid. Tuuleparkide **varustuskindlust** ei hinnata väga kõrgelt. Lisaks peetakse tuuleparke **pigem kõrgema hinnaga energiaallikaks**. Tuulepargid tunduvad elanikele **visuaalselt häirivad**: kolmandik vastajatest arvab nii mere- ja ligi pooled maismaa tuuleparkide kohta. Kõrgeim hinnang visuaalsele häirivusele on nende elanike hulgas, kelle lähedale kavandatakse tuuleparke. Keskmisest **ohtlikumaks** peavad tuuleparke regioonide lõikes Hiiumaa elanikud* ja samuti need, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparke.
- **72%** elanikest **toetab meretuuleparkide ja 62% maismaa tuuleparkide laiendamist**. Keskmisest oluliselt enam toetab nii mere- kui ka maismaa tuuleparkide laiendamist vanuserühm 15–34 a. Tuuleparkide laiendamise vastu on keskmisest rohkem need inimesed, kelle lähedale kavandatakse tuuleparki. Samuti on Hiiumaa elanike suhtumine tuuleparkide laiendamisse keskmisest märkimisväärselt negatiivsem (78% hiidlastest on maismaa ja 51% meretuuleparkide laiendamise vastu).
- Elektrienergia puhul on elanike jaoks kõige olulisemad tegurid **varustuskindlus ja hind**.
- Elanike arvates **peaks Eesti oma riigi jaoks vajaliku elektrienergia ise tootma** ning osaliselt võiks toota ka ekspordiks. Vaid üks vastaja 1351-st arvas, et Eesti võiks vajaliku elektrienergia sisse osta.

*Omavalitsuse lõikes tulemusi vaadates peab arvestama sellega, et vastajate arv võib olla väike ja seetõttu on veapiirid suured, nt Hiiumaalt oli 34 vastajat ja veapiirid +/-17% (95%lisel usaldusnivool). Kuna suurest valimiveast hoolimata eristusid Hiiumaa elanike poolt antud vastused statistiliselt oluliselt määral, on need aruandes välja toodud.

Kokkuvõte (2/5)

TUULEPARKIDE MÕJU ELANIKE HEAOLULE

- Eesti **elanike üldine suhtumine** maismaa **tuuleparkide rajamisse on pigem positiivne**: 62% suhtub sellesse kas pigem või väga positiivselt. Suhtumine meretuuleparkide rajamisse on veelgi positiivsem: 71% suhtub sellesse kas pigem või väga positiivselt. Nii mere- kui maismaa tuuleparkide rajamisse suhtuvad keskmisest positiivsemalt nooremad inimesed (15–34 a). Samuti kehtib seos, et sissetuleku suurenedes kasvab ka toetus tuuleparkide rajamisele. Nii mere- kui ka maismaa tuuleparkide suhtes on kõige negatiivsem hoiak Hiiumaal, kus 68% elanikest suhtub negatiivselt mere- ja 60% maismaa tuuleparkide rajamisse.
- Tuuleparkide olulisimaks negatiivseks mõjuks peetakse **müra ja vibratsiooni**: ligi 2/3 elanikest peab seda väga või pigem negatiivseks asjaoluks. Veel peljatakse, et tuuleparkidega kaasneb **kinnisvara ja maa hindade muutus, varjutus/valguse vilkumine ning häiritud on vaade maastikule**.
- Fookusgruppidest selgus, et inimesed ei ole tegelikult tuuleparkide mõjudega väga hästi kursis. Paljud **hirmud põhinevad kuuldustel** ja isiklik kogemus või faktiline teadmine neid ei kinnita.

HÜVITISMEETMETE MÕJU

- Kui üldiselt suhtutakse nii mere- kui maismaa tuuleparkidesse pigem positiivselt, siis oma kodu lähedusse rajatava tuulepargi suhtes ollakse skeptilisemad. Oma **kodu/suevokodu lähedusse rajatava maismaa tuulepargi suhtes on väga või pigem positiivsed 35% elanikest**.
- **Kodu lähedale rajatava meretuulepargi** suhtes ollakse veidi toetavamad – sellesse suhtub **pigem või väga positiivselt 64%**.
- Taaskord on keskmisest märksa positiivsemalt meelestatud 15–34aastased ning keskmisest oluliselt negatiivsemalt suhtuvad kodu lähedale rajatavasse tuuleparki Hiiumaa elanikud. Nt kodu lähedale rajatavasse maismaa tuuleparki suhtuks negatiivselt 80% Hiiumaa elanikest.
- **Atraktiivseimaks hüvitismeetmeks** peetakse rahalist kompensatsiooni KOV-le, millest osa makstakse otse välja ka elanikele. Küllaltki palju mainitakse aga seda, et raha peaks minema **ainult elanikele**. Fookusgruppides selgub, et usaldus oma KOV-i suhtes on kohati üsna väike ja seetõttu kardetakse, et kui hüvitis läheb KOV-i kätte, ei saa reaalsed talujad sellest eriti midagi. Samas on ka neid, kes leiavad, et õiglane oleks siiski hüvitist kogukonna sees ühiselt jagada.
- Üldine arvamus on, et **hüvitis kindlasti vähendaks vastuseisu tuuleparkidele**. Seejuures mõjutaks hüvitismeetme olemasolu kõige rohkem tuuleparkidesse pigem positiivselt suhtuvaid inimesi ja neid, kes ei ole oma suhtumises veel kindlat seisukohta võtnud.

Kokkuvõte (3/5)

INFORUUM

- Elanikud on tuuleparkidega seotud info edastajate suhtes üsnagi skeptilised: **35% ei ole üldse või pigem pole nõus, et info edastajad on usaldusväärsed**. 36% ei oska küsimuses seisukohta võtta.
- **Kaheldakse** ka tuuleparkidega seonduva **info piisavuses**: 60% jaoks ei ole seda olnud piisavalt maismaa ja 62% jaoks meretuuleparkide kohta.
- Samuti leitakse, et **kohalike elanike arvamusega ei arvestata tuuleparkide rajamisel piisavalt**. Vaid 24% elanikest nõustub, et kohalike arvamust on piisavalt kuulda võetud.
- Kõige kõrgemalt hindavad nii info piisavust, elanike kaasamist kui ka infoedastajate usaldusväärst 15–34aastased, samuti kõrgema sissetulekuga inimesed. Kõige kriitilisemad on aga 50–64aastased.
- Fookusgruppides toodi välja, et **infot isegi on, aga seda on kohati keeruline leida**. Lisaks võib see olla nii keeruliselt kirja pandud, et tavainimene ei mõista seda. Samas oli ka neid, kes tunnevad puudust just spetsiifilisest tehnikaga seotud informatsioonist (kui võimsad on generaatorid, mis on nende kasutegur, palju need maksavad).
- Inimesi ärritab, kui nende eest midagi varjatakse ja tegutsetakse selja taga (nt KOV salastab infot). See süvendab kõhklusi ja vastuseisu.
- **Peamiseks infoallikaks** tuuleparkide rajamise ja planeerimise kohta on **meedia ja internet**. Kõige rohkem toovad erinevate infoallikate kasutamist välja need elanikud, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparki.

LÄHEDES VÕI PERSPEKTIIVSETES ALADES ELAVATE INIMESTE SUHTUMINE

- Üldiselt suhtutakse tuuleparkidesse pigem positiivselt. **Probleemid tulenevad tihti teadmatusest ja kommunikatsioonist**. Inimesed tahavad, et nendega arvestatakse ega „sõideta teerulliga üle“. Elanike suhtumist paistab väga palju mõjutavat ka see, kui palju usaldatakse oma KOV-i: kui KOV on vahendajaks tuulepargi arendaja ja kohalike elanike vahel ning KOV-i asjaajamise läbipaistvuse osas on elanikel juba varasemalt kahtlusi, siis need ilmselt võimenduvad veelgi.

„Ma tegelikult olen positiivselt meelestatud (tuuleparkide suhtes). Ma arvan, et see on ainult asjaajamise küsimus, kuidas neid asju inimestele serveerida. Ma arvan, et inimesed ikkagi on selles suhtes positiivselt meelestatud.“ (N, 49)

Kokkuvõte (4/5)

MIS AITAKS TOETUST SUURENDADA?

- Kindlasti oleks vaja jagada **ausat informatsiooni tuulikute mõjude kohta**. Elanikud sooviksid kuulda **nende piirkondade kogemusest, kus on juba aastaid tuulepargid püsti olnud**. Inimesed peavad tundma, et neile jagatakse läbipaistvalt teavet nii **negatiivsete kui ka positiivsete külgede** kohta. Kui arendaja esitab kohalikele elanikele konkreetse läbimõeldud plaani, kus on kaardil näha tuuleparkide asukohad, samuti tsoonid müra- ja valgusmõju aladega ning ka visuaalse lahenduse, kuidas tuulepark välja nägema hakkab, siis see vähendaks elanike kõhklusi märkimisväärselt. Info edastamise puhul on oluline ka see, et **info oleks kaasaegne** ja käiks tänapäeval ehitatavate tuulikute kohta. Negatiivsed mõjud võivad inimeste teadvuses võimenduda just seetõttu, et levivad kuuldused vanemate tuulikute mõjudest (nt tegid vanemad tuulikud kõvemat müra).

„Kui nüüd räägime sellest, kui me tegime seda esimest planeeringut (Hiiumaal), siis oli seda teadmist vähem ja infot oli vähe m liikunud ja see vastuseis oli palju suurem, aga kui me juba jõudsime mereplaneeringuni, siis ma ütleks, et inimeste meelsus hakkas muutuma küll ja infot liikus ka nagu rohkem.“ (N, 62)

- Tuuleparkide arenduspiirkondades elavatel inimestel on palju **kahtlusi** erinevate uuringute ja analüüside, eriti keskkonnamõjude hindamise **objektiivsuse osas**.

„Kas seal on raha mängus, kas see ikkagi on 100% usaldusväärne, et on okei sinna ehitada. Just see keskkonnamõju hindamise kogu protsess, et kui läbipaistev ta on, et kui palju ma saan teda usaldada? /.../ Mu mulje on, et see, kes maksab, tellib muusika.“ (N, 32)

- Leitakse, et **tuuleparkide arendajate vahel peaks olema sobiva maatüki pärast suurem konkurents**.

„Täna tundub, et kapitali on natuke liiga vähe ehk siis tulevad üksikud üritajad ja tehakse nende reeglite järgi, mis nendele sobivad. Kui neid (tuuleparkidele sobilikke) pindasid panna oksjonile ehk siis kes teeb kogukonnale parema pakkumise, siis oleks tükk maad huvitavam. Tuleb kaks-kolm arendajat ja siis kes teeb kogukonnale parima pakkumise, see võidab. Täna on see, et tuleb lihtsalt, mingit kompensatsiooni ei ole, me kannatame ja siis me olemegi kõik selle vastu. Aga tehke pakkumisi.“ (M, 48)

- Info edastajaks peaks olema **neutraalne kõneisik**, kes toob välja nii hea kui halva. Mõned arvavad, et usaldusväärsema mõjuks ekspertgrupp erinevate valdkondade esindajatest. Arendaja usaldusväärse suhtes ollakse eriarvamusel – mõnel juhul leitakse, et arendaja on ainus, kes täpselt teab, mida ehitama hakatakse ja seega parim infoallikas. Teised jälle kardavad, et arendaja ainus eesmärk on oma plaan „maha müüa“.

Kokkuvõte (5/5)

– On neid, kelle arvates **koosolekud/avalikud kohtumised** arendaja ning kohaliku kogukonna vahel peaksid olema peamiseks info jagamise viisiks. Samas on ka neid, kelle hinnangul peaks iga mõjualasse jääva majapidamisega otse suhtlema. Otsesuhtluse negatiivse poolena tuuakse välja **hirmu**, et siis võib juhtuda, et **igapähele räägitakse erinevat juttu**.

– Lisaks kohalike teavitamisele oleks vaja ka **üldsust harida**. Selleks sobivate infoallikatena nimetati nt Maalehte, saadetest Maahommikut ja Prillitoosi, Aktuaalset Kaamerat, samuti kohalikke valla- jm lehti ning otsepostitust.

„Võib-olla raadios ja televisioonis ja ajalehtedes-ajakirjades võiks ju ka selliseid inimesele arusaadavaid asju liikuda.“ (N, 62)

– Spetsiifilistest allikatest oskavad paar fookusgruppides osalejat nimetada Tuuleenergia Assotsiatsiooni veebilehte. Teised jälle leiavad, et inimesed ei pruugi selle pealegi tulla, et sellist kohta otsida. Üldine järeldus on, et kes on teemast huvitatud, see leiab ikka midagi.

– **KOV** võiks olla **vahendaja tuuleparkide arendaja ja kohaliku kogukonna vahel**.

„Ma arvan, et meil on probleem selles, et eraettevõtte ja kogukond ei ole harjunud omavahel hästi läbi rääkima ja puuduvad ka mehhanismid selle jaoks. Ma üldiselt riiki väga ei toeta ega mingeid süsteeme ega ametkondi, aga kohaliku omavalitsuse roll võiks olla, et ta oleks vahendaja, et ta aitaks ettevõtjal ja kohalikul kogukonnal ja ka üksikisikutel omavahel kontakti saada ja omavahel asju läbi rääkida – oleks nagu sellisel neutraalsel ja toetaval positsioonil.“ (M, 35)

– Väga palju sõltub arendaja ja kogukonna kokkutoomise edukus ning seeläbi kogu arendusprojekti edukus **KOV-i ja arendaja tahtest kohalikega päriselt arvestada**, mitte vaid näiliselt huvi tunda, mida kohalikud elanikud soovivad või pelgavad. Oluliselt lihtsam on ellu viia projekti, mille kasulikkusesse usuvad ka kohalikud elanikud, kes hakkavad ise vastuseisjatele vastu astuma.

„Üldiselt oleneb sellest kohaliku omavalitsuse tahtest ka, et kuidas nemad tahavad oma asju kommunikeerida. Kui sa teed seda asja vastavalt seadusele, siis sa saadadki tähtsuse kirja, aga kui sa tahad, et sellel asjal ka mingisugune tulemus oleks, siis sa lähed ja helistad ja koputad. See sõltub täiesti sellest kohaliku omavalitsuse suhtumisest.“ (N, 62)

1

Tulemused:

Elanikkond

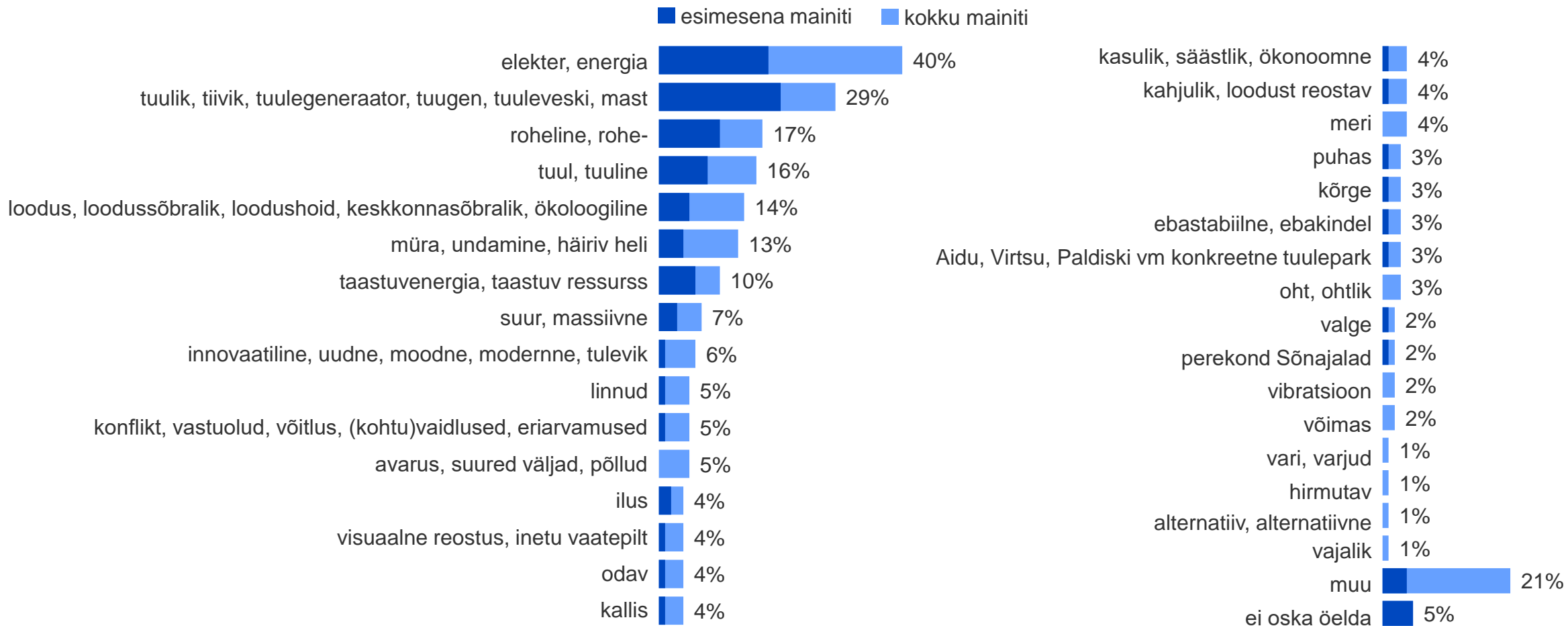
1.1

Teadlikkus ja üldine meelsus

Seosed tuuleparkidega

Millised on esimesed märksõnad, mis seostuvad Teile TUULEPARKIDEGA?

Kõik vastajad, n=1351

Tuulepargid =

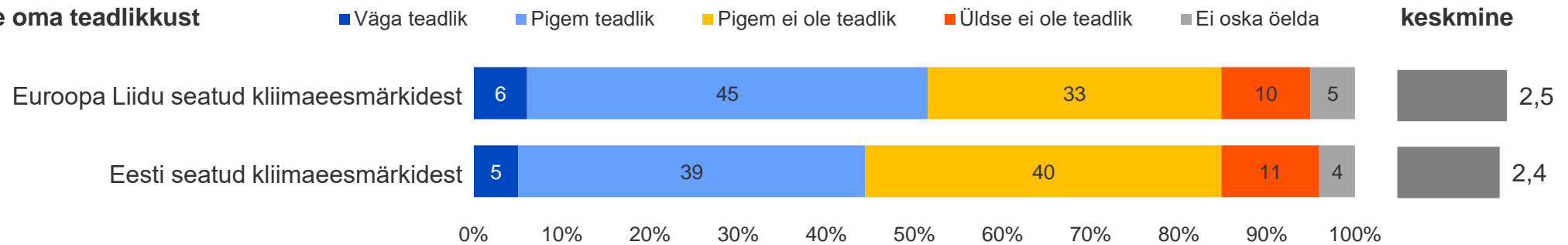
- Tuuleparkidega seostuvad eelkõige märksõnad elekter, energia, tuulikud, roheline/rohe- ja tuul/tuuline.
- Samuti seostatakse tuuleparke loodus- ja keskkonnasõbralikkusega ning taastuvenergia ja taastuva ressursiga.
- Negatiivsetest seostest on esikohal müra/undamine. Veidi harvem nimetatakse visuaalset reostust, kahjulikkust loodusele, ebastabiilsust.
- Tuuleparkidega seostub veel suurus ja massiivsus, innovaativsus, konfliktid ja vastuolud, avarus, ilu.

Teadlikkus kliimaeesmärkidest

Palun hinnake oma teadlikkust Euroopa Liidu seatud kliimaeesmärkidest. Palun hinnake oma teadlikkust Eesti seatud kliimaeesmärkidest.

Kõik vastajad, n=1351

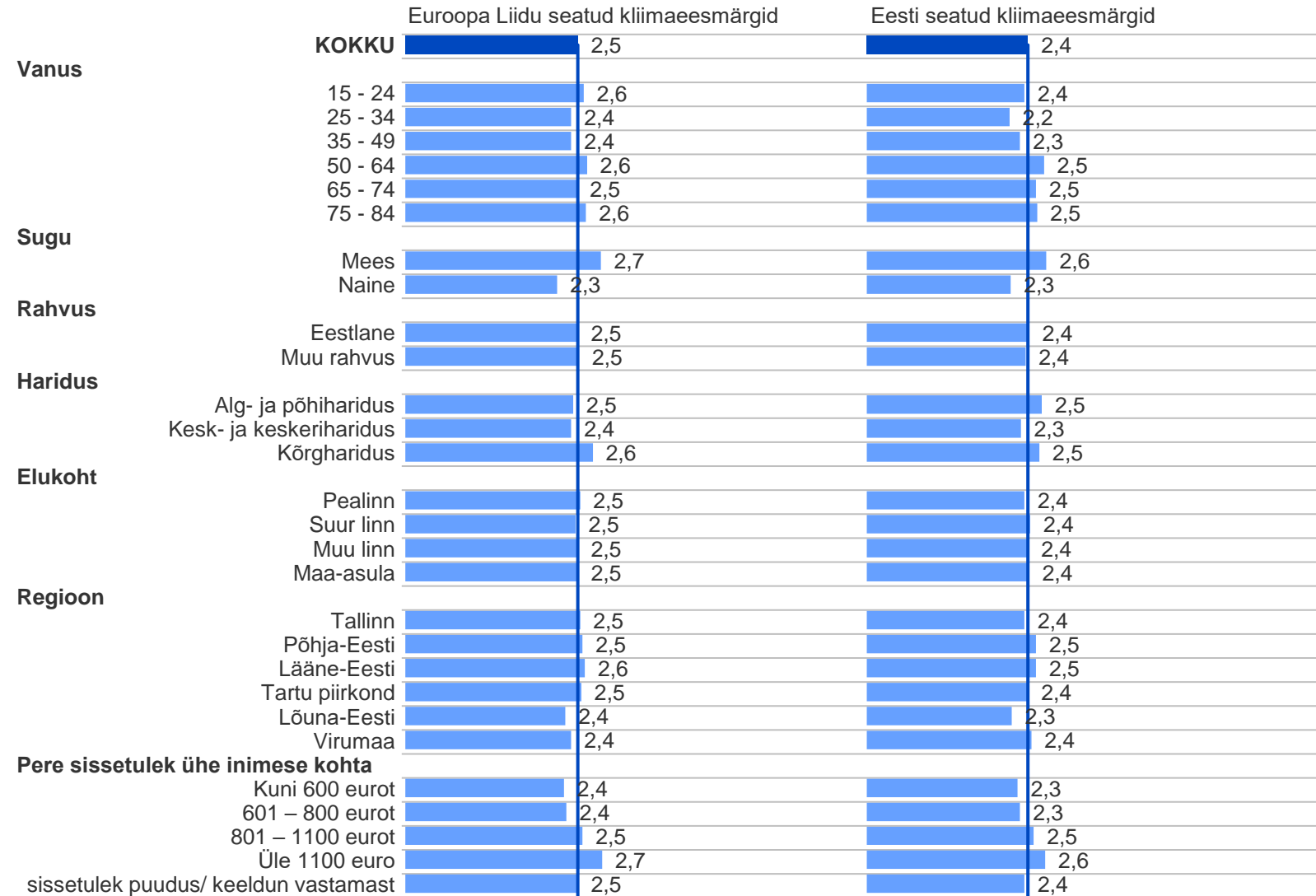
Palun hinnake oma teadlikkust

- Elanikud hindavad oma teadlikkust Euroopa Liidu kliimaeesmärkidest isegi veidi kõrgemalt kui Eesti omadest.
- 51% vastajatest on EL-i kliimaeesmärkidest teadlik või pigem teadlik ning 43% ei ole pigem või üldse teadlik.
- Eesti kliimaeesmärkide osas on vastavad näitajad 44% ja 51%.

Teadlikkus kliimaeesmärkidest: sotsiaaldemograafilised lõiked

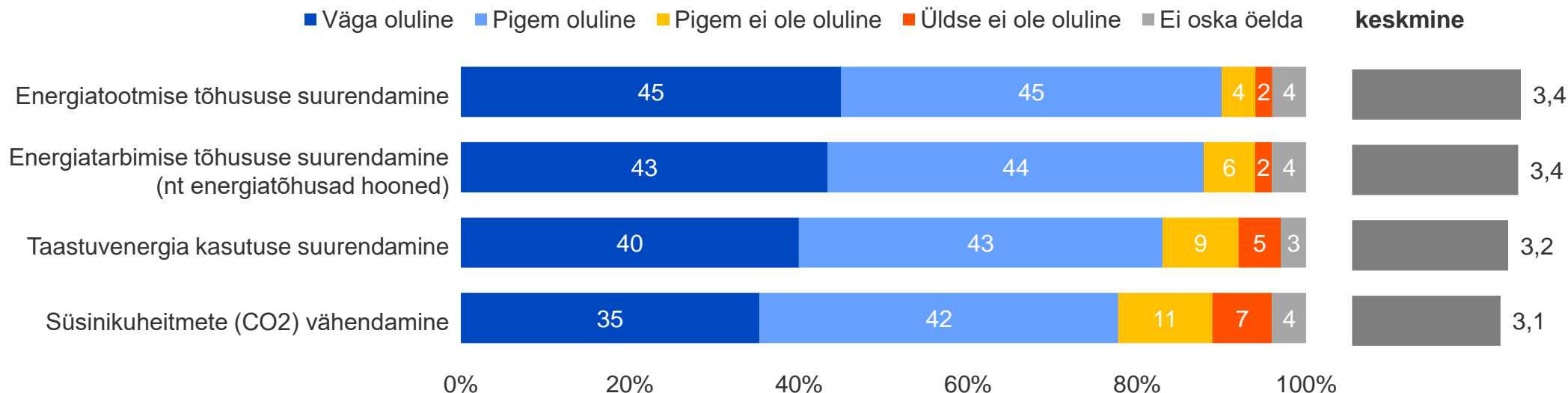
- Hinnangute proportsioonid on suhteliselt sarnased nii EL-i kui ka Eesti kliimaeesmärkide osas (st kui nt ühes vanuserühmas on teadlikkus EL-i osas madalam, on selles grupis madalam ka teadlikkus Eesti kliimaeesmärkidest)
- Madalaim hinnang teadlikkusele on vanuserühmas 25-34, järgneb 35-49.
- Mehed hindavad enda teadlikkust kõrgemalt kui naised.
- Rahvuse ja elukoha lõikes hinnang teadlikkusele ei erine.
- Keskkharidusega elanikud hindavad oma teadlikkust madalamalt kui alg- ja põhi- või kõrgharidusega vastajad.
- Lõuna-Eesti elanike hinnangud oma teadlikkusele on veidi madalamad kui teistes regioonides. Keskmisest kõrgemaks peavad aga oma teadmisi nii Eesti kui Euroopa Liidu kliimaeesmärkidest Kohtla-Järve ja Narva, Läänemaa ning Hiiumaa elanikud.
- Kõige teadlikumad on kõige kõrgemasse sissetulekugruppi jäävad elanikud.
- Teadlikumad elanikud on sagedamini nõus maksma lisatasu, et nende poolt tarbitav elekter oleks toodetud keskkonnasõbralikult.

Kliimaeesmärkide olulisus

Kui Te mõtlete üldiselt kliimaeesmärkidele, kuivõrd olulised on need Teie jaoks?

Euroopa Liidu seatud kliimaeesmärgid, millest lähtub ka Eesti riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030, hõlmab järgmist: kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine, taastuvenergia osakaalu suurendamine, energiatõhususe osakaalu suurendamine.

Kõik vastajad, n=1351

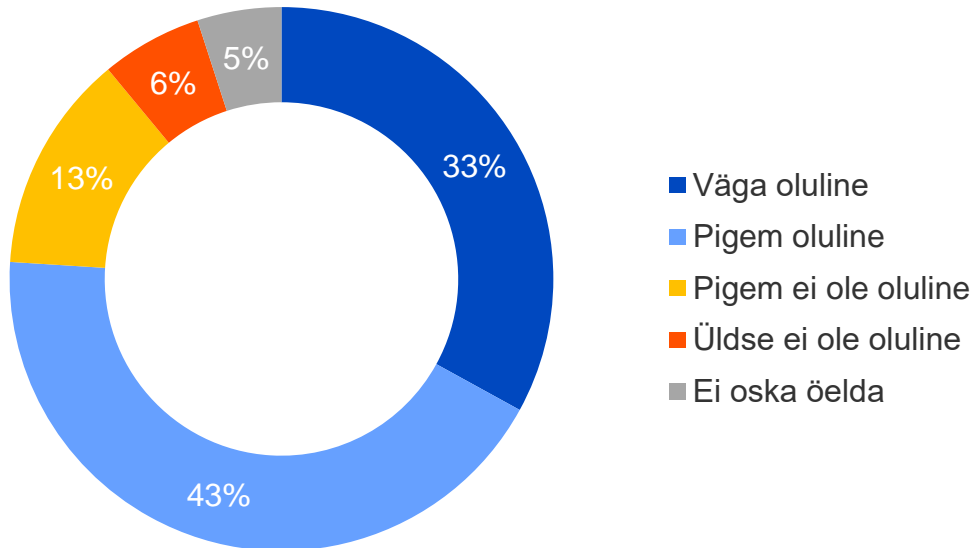
- Kliimaeesmärkidest olulisim on elanike jaoks **energiatootmise tõhususe suurendamine**, mida peab väga või pigem oluliseks 90%.
- Kõige vähem oluliseks peetakse süsinikuheitmete vähendamist, kuigi ka see on oluline 77% vastajate jaoks.
- Taastuvenergia kasutuse suurendamise osas eristuvad noored (15–24 a), kellest 95% peab seda pigem või väga oluliseks (vanusegruppides keskmiselt peab oluliseks 83%).
- Need, kes on nii mere- kui maismaa tuuleparkide suhtes negatiivselt meelestatud*, kalduvad sagedamini pidama kliimaeesmärke enda jaoks väheoluliseks. Samuti kehtib vastupidine seos: tuuleparkidesse positiivselt suhtuvad elanikud hindavad keskmisest sagedamini kliimaeesmärke enda jaoks oluliseks. Kui nt neist, kes suhtuvad tuuleparkidesse negatiivselt, peab taastuvenergia kasutamise suurendamist oluliseks 49%, siis tuuleparkidesse positiivselt suhtuvate elanike puhul on vastav näitaja 94%.

*Tuuleparkide suhtes negatiivselt meelestatud inimesed on need, kelle hinnang küsimustele *Kuidas te üldiselt suhtute maismaatuuleparkide rajamisse?* ja *Kuidas te üldiselt suhtute meretuuleparkide rajamisse?* oli pigem või väga negatiivne.

Riiklike kliimaeesmärkide olulisus

Kui oluline on Teie hinnangul, et riik seab ambitsioonikad eesmärgid taastuenergia, sh tuule- ja päikeseenergia, kasutuselevõtuks?

Kõik vastajad, n=1351

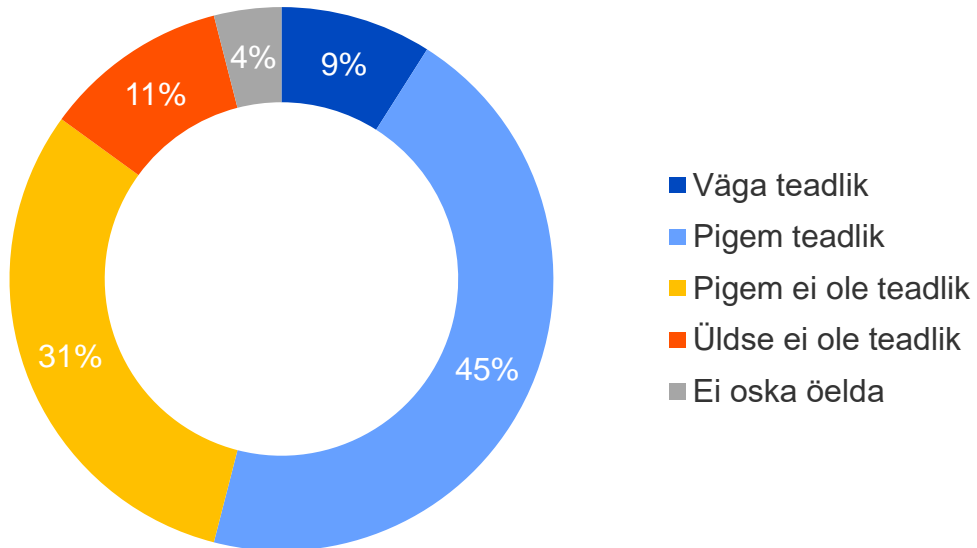

- **Elanike jaoks on oluline, et riik seab ambitsioonikad eesmärgid taastuenergia kasutuselevõtuks: nii arvab 76% vastanutest.**
- Kõige olulisem on see noorimale vanusegrupile ja kõige vähem tähtis 50–64aastastele. Noorimas grupis peab 92% elanikest oluliseks, et riigil oleks ambitsioonikad eesmärgid taastuenergia kasutuselevõtuks. 50–64aastaste seas on see oluline vaid 66 protsendile.
- Sugude võrdluses on ambitsioonikad eesmärgid olulisemad naistele (oluliseks peab 82% naistest vs 70% meestest), eestlastele (78% vs 73% muu rahvuse esindajatele).
- Haridus ja sissetulek elanike vastust sellele küsimusele märkimisväärselt ei mõjuta.
- Piirkondade lõikes on Virumaal keskmisest rohkem neid, kelle jaoks pole ambitsioonikad riiklikud kliimaeesmärgid olulised (25%).

Teadlikkus energia tootmise aspektidest

Palun hinnake oma teadlikkust energia tootmise erinevatest aspektidest. Mõelge nt märksõnadele CO2 kvoodimüük, avatud elektriturg/elektribörs, isevarustus/import, võrgutaristu, elektri- ja soojustootmine, fossiilsed ja taastuvenergiaallikad.

Kõik vastajad, n=1351

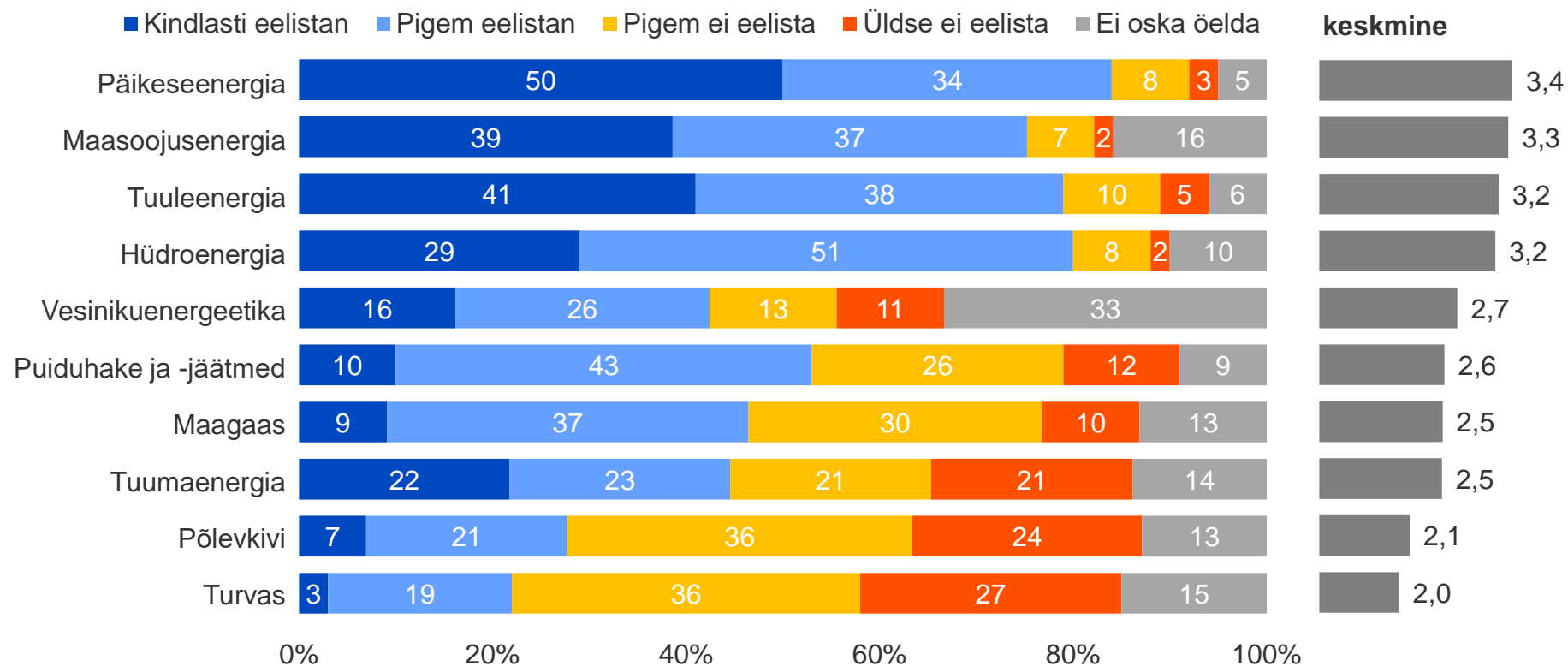

- **54% ehk veidi enam kui pooled elanikest peavad ennast energia tootmise erinevatest aspektidest teadlikuks.** Samas 11% ehk rohkem kui iga kümnes eestimaalane leiab, et ta ei ole energiatootmisest üldse teadlik.
- Mehed peavad ennast teadlikumaks kui naised (69% vs 41% naistest) ja mitte-eestlased teadlikumaks kui eestlased (57% vs 52%).
- Teadlikkus energia tootmise erinevatest aspektidest kasvab haridustaseme ja sissetuleku kasvades. Kui kuni 600 eurose kuusissetulekuga elanike seas pidas ennast pigem või väga teadlikuks 46%, siis enam kui 2000 eurot kuus teenivate elanike seas 73%.
- Kehtib seos, et mida väheolulisem on elektrikulu pere igakuises eelarves, seda teadlikumaks inimesed ennast energia tootmise aspektidest peavad. Neist, kelle jaoks igakuine elektrikulu pole üldse oluline, pidas ennast energia tootmise aspektidest teadlikuks 68%. Neist, kelle jaoks vastav kulu on väga oluline, pidas ennast energiatootmisest teadlikuks 52%.
- Piirkondade lõikes eristus keskmisest madalama teadlikkuse poolest Lõuna-Eesti, kus 48% ehk ligi pooled elanikest ei ole enda hinnangul energiatootmise aspektidest pigem või üldse teadlikud.

Eelistused elektriallika osas (1/2)

Kui Te mõtlete elektri tootmise peale, siis kas Teil on eelistus elektriallika osas?

Kõik vastajad, n=1351

Eelistused elektriallika osas (2/2)

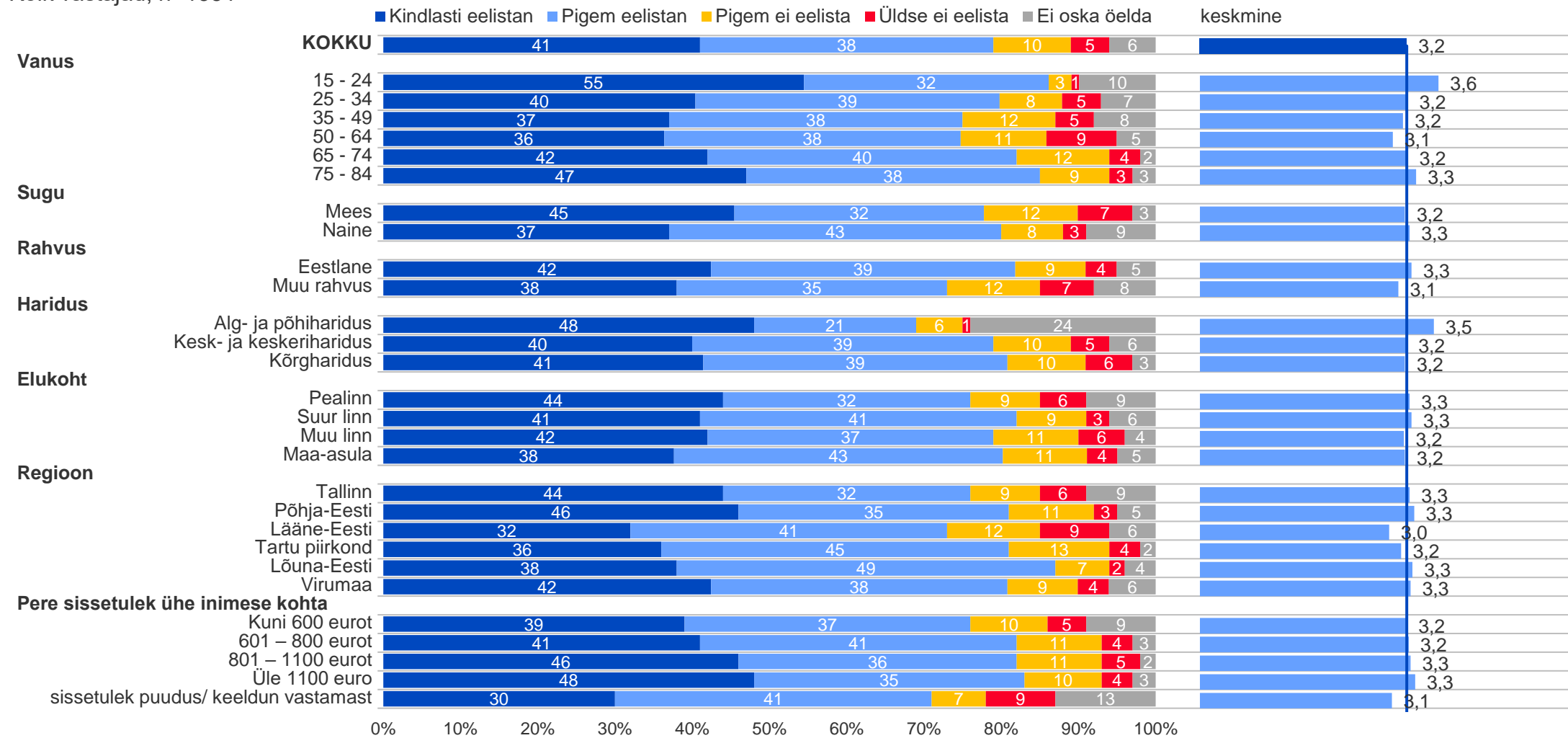
- **Elanike eelistatuim energiaallikas on päike. Sellele järgnevad maasoojus-, tuule- ja hüdroenergia.**
- **Päikeseenergiat** eelistavad keskmisest sagedamini noored (15–24 a) ja vanemaealised (65–84 a), pigem naised kui mehed (eelistab 86% vs 82%), eestlased kui mitte-eestlased (88% vs 75%), kõrgharitud kui algharitud (85% vs 80%). Toetus päikeseenergiale kasvab sissetuleku kasvades. Regioonidest on päikeseenergia toetus suurim Lääne-Eestis. Keskmisest pisut vähem eelistatakse päikeseenergiat Tallinnas ja Ida-Virumaal.
- **Põlevkivi** eelistavad kõige vähem noored: 73% ehk ligi kolmveerand 15–24aastastest ei eelista elektriallikana põlevkivi. Kõige soosivamalt suhtuvad põlevkivisse 50–74aastased, kellest enam kui kolmandik eelistab elektriallikana põlevkivi. Põlevkivi eelistavad pigem mehed kui naised (31% vs 25%) ja mitte-eestlased kui eestlased (37% vs 24%). Keskmisest sagedamini eelistavad põlevkivi Ida-Virumaa elanikud (51%). Tuuleparkidesse negatiivselt suhtujatest eelistab põlevkivi 45% ja sama palju on nende hulgas ka neid, kes pigem või üldse ei eelista energiaallikana põlevkivi. Samas tuuleparkidesse positiivselt suhtuvatest elanikest eelistab põlevkivi vaid 19% ja 75% ei eelista seda elektriallikat.
- Nii nagu päikeseenergiat, eelistavad ka **tuuleenergiat** keskmisest sagedamini noored (15–24 a) ja vanemaealised (65–84 a), veidi rohkem naised kui mehed (80% vs 77%), eestlased kui mitte-eestlased (81% vs 73%). Toetus tuuleenergiale kasvab hariduse ja üldjuhul ka sissetuleku kasvades. Seejuures eristub vaid enam kui 2000 eurot kuus teeniv grupp, kus eelistab tuuleenergiat 79% (vs kuni 600 eurose sissetulekuga grupis 76% ja 1100–2000€ teenivas grupis 84%). Maakondade võrdluses on neid, kes tuuleenergiat ei eelista, keskmisest sagedamini Hiiumaal: 39% ehk veidi enam kui kolmandik sealsetest elanikest eelistab elektriallikana tuuleenergiat, 41% aga ei eelista seda. Samas Lõuna-Eestis eelistab tuuleenergiat 87% elanikest.
- Kokkupuute alusel on toetus tuuleenergiale järgnev (st **osakaal, kes pigem või kindlasti eelistab tuuleenergiat**):
  - neist, kes elavad tuuleparkide läheduses: 70%;
  - neist, kelle suvekodu on tuuleparkide läheduses: 66%;
  - neist, kelle lähedale kavandatakse tuuleparke: 62%;
  - neist, kellel puudub kokkupuude: 83%.

Seega **eelistavad tuuleenergiat kõige sagedamini need, kellel pole tuuleparkidega isiklikku kokkupuudet**. Samas elanikud, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparke, eelistavad tuuleenergiat harvem kui need, kelle läheduses juba on tuulepargid ja kellel on seega tuuleparkidega isiklik kogemus olemas.

Tuuleenergia kui elektrienergia eelistamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kui Te mõtlete elektri tootmise peale, siis kas Teil on eelistus elektrienergia osas? **Tuuleenergia**

Kõik vastajad, n=1351

Kommentaariid erinevate elektriallikate eelistamisele

Valik tsitaate uuringust:

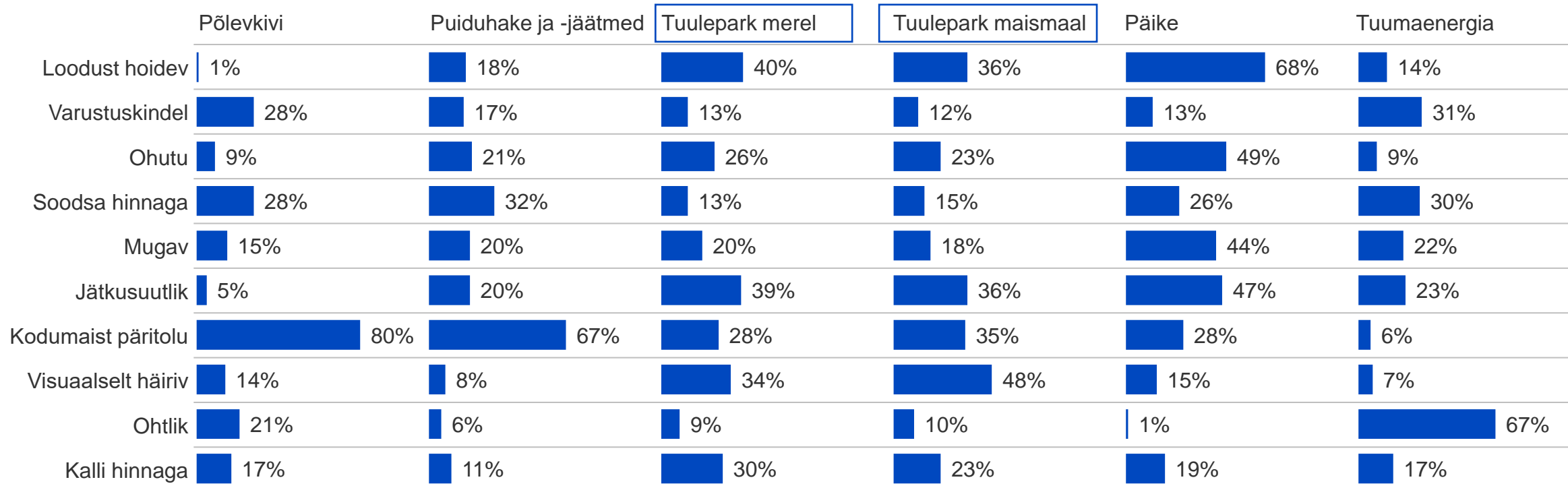
- Minu arvates see **tuuleenergia** on ikka tuleviku energia. (M, 76)
- Ma välistaks selle söe ahju loopimist. /.../ Pigem oleks **tuuleenergia** poolt, kuna tuult on meil nagunii, aga et siis tuulikud oleksid kas madalamad või tiirutaks teistpidi, et nad tekitaksid vähem müra ja valgusvilkumist. (N, 49)
- Tegelikult on raske midagi eelistada. Ma kasutan seda, mida tootja saab mulle pakkuda. Millest ta seda toodab.. sellist infot vist ei olegi nii lihtne saada. /.../ See energia, mida toodetakse meres, võib rikkuda mere mikrokliimat. Meil on niigi paljud liigid juba ohustatud. Samuti põldude peal – seal on linnud. **Päikeseenergia** on muidugi suurepärane, aga selle hind on tõsine probleem. (N, 36)
- Ideaal oleks kõige puhtam energia, see on vist **päikeseenergia**. Kahjuks praegusel hetkel on kasutegur väga madal ning selle hind on veel hullem. Praegu see rõõm on liiga kallis ja tehnoloogiliselt vähe arendatud. Aga kui üks päev see arendatakse korralikult välja ning luuakse normaalsed energia hoiustamise ja transportimise tingimused, siis muud allikad võib täitsa ära unustada. Järgmine allikas, mis tekitab sama palju entusiasmi, on ilmselt **termotuuma energia**, aga sellega on asjalood samuti praegu halvad. (M, 58)
- Mulle isiklikult sobivad kõik. Muidugi põlevkivi on nagu jah taastumatu. Ja pealegi, ega ma ise ei tahaks ka seal nende tossavate korstnate all elada kui päris aus olla. Pigem ma elaksin tuulikute all. (N, 62)
- **Põlevkivi**. Pikas perspektiivis praegusel kujul see ei ole jätkusuutlik, aga /.../ meil ei ole veel juhitavaid võimsusi nii palju, et täielikult 2030. aastaks põlevkivi ära lõpetada. See on nonsens. (M, 55)
- **Põlevkivi**. Enne kui oleme võimelised salvestama tuule ja päikeseenergiat, ei ole võimalik minna mingisuguse lühikese ajaga üle ainult tuulikute ja päikesepaneelide peale. (M, 70)
- Mina eelistan **kõike, mis ei ole põlevkivi**. Nii lihtne see ongi. Aga kui ma peaksin valima nendest, mis praegu mainitud on, siis ma kaldun sinna **tuumaenergia** poole isegi. (N, 32)
- Kõige vähem eelistan fossiilkütuseid ja tuumajaama, just selle sama ohtlikkuse pärast. Aga eelistan tegelikult ka Eestis **geotermaalenergiat**. Lihtsalt on vaja seda tehnoloogiat, millega piisavalt sügavale puurida. (M, 35)
- Mina pooldaks ka **tuumaenergiat**. See jaam ühe tuuliku kõrval on tegelikult nii pisike. /.../ See tuumajaam nende tuulikute kõrval oleks 10 korda mõistlikum. (M, 38)
- Oleks meil hüdrovärki nii nagu Norras, siis ma muidugi eelistaksin **hüdroenergiat**. (M, 65)

Seosed erinevate elektriallikatega

Milliste omadussõnadega Te seda elektriallikat iseloomustaksite?

Kõik vastajad, n=1351

Seosed meretuuleparkidega: sotsiaaldemograafilised lõiked

Milliste omadussõnadega Te seda elektriallikat iseloomustaksite? **Tuulepark merel**

Kõik vastajad, n=1351

	Loodust hoidev	Jätkusuutlik	Visuaalselt häiriv	Kalli hinnaga	Kodumaist päritolu	Ohutu	Mugav	Varustuskindel	Soodsa hinnaga	Ohtlik
KOKKU	40%	39%	34%	30%	28%	26%	20%	13%	13%	9%
Vanus										
15 - 24	52%	53%	26%	49%	20%	28%	23%	12%	10%	12%
25 - 34	58%	47%	28%	38%	21%	33%	18%	18%	10%	6%
35 - 49	39%	43%	31%	25%	25%	24%	23%	9%	14%	11%
50 - 64	29%	33%	41%	29%	31%	25%	17%	10%	12%	9%
65 - 74	30%	31%	40%	24%	38%	22%	18%	16%	18%	10%
75 - 84	43%	28%	35%	12%	42%	32%	19%	17%	14%	8%
Sugu										
Mees	42%	40%	36%	36%	29%	30%	22%	13%	14%	10%
Naine	39%	39%	32%	24%	27%	23%	18%	12%	12%	9%
Rahvus										
Eestlane	38%	43%	33%	27%	34%	25%	19%	13%	15%	10%
Muu rahvus	46%	32%	35%	36%	16%	30%	23%	11%	10%	8%
Haridus										
Alg- ja põhiharidus	41%	34%	26%	45%	19%	17%	34%	4%	9%	16%
Kesk- ja keskeriharidus	42%	38%	33%	27%	28%	27%	20%	14%	14%	8%
Kõrgharidus	38%	42%	37%	33%	31%	27%	17%	11%	12%	12%
Elukoht										
Pealinn	48%	39%	37%	35%	23%	28%	17%	12%	11%	6%
Suur linn	42%	42%	28%	30%	21%	28%	22%	10%	12%	11%
Muu linn	38%	36%	37%	26%	26%	24%	21%	15%	15%	12%
Maa-asula	34%	40%	32%	26%	38%	25%	21%	13%	14%	11%
Regioon										
Tallinn	48%	39%	37%	35%	23%	28%	17%	12%	11%	6%
Põhja-Eesti	38%	46%	26%	26%	39%	32%	18%	13%	18%	8%
Lääne-Eesti	27%	31%	39%	29%	27%	20%	18%	14%	6%	16%
Tartu piirkond	44%	45%	32%	25%	35%	22%	29%	9%	14%	12%
Lõuna-Eesti	37%	42%	39%	24%	33%	21%	17%	19%	19%	12%
Virumaa	36%	33%	29%	31%	18%	29%	23%	11%	12%	10%
Pere sissetulek ühe inimese kohta										
Kuni 600 eurot	41%	37%	32%	29%	26%	24%	21%	14%	13%	8%
601 – 800 eurot	40%	38%	34%	22%	39%	29%	21%	17%	18%	6%
801 – 1100 eurot	39%	36%	36%	27%	25%	30%	19%	12%	9%	11%
Üle 1100 euro	47%	49%	30%	40%	28%	29%	17%	13%	16%	7%
sissetulek puudus/ keeldun vastamast	34%	37%	39%	31%	24%	19%	22%	6%	8%	17%

Seosed maismaa tuuleparkidega: sotsiaaldemograafilised lõiked

Milliste omadussõnadega Te seda elektriallikat iseloomustaksite? **Tuulepark maismaal**

Kõik vastajad, n=1351

	Visuaalselt häiriv	Loodust hoidev	Jätkusuutlik	Kodumaist päritolu	Ohutu	Kalli hinnaga	Mugav	Soodsa hinnaga	Varustuskindel	Ohtlik
KOKKU	48%	36%	36%	35%	23%	23%	18%	15%	12%	10%
Vanus										
15 - 24	37%	57%	60%	27%	37%	31%	26%	12%	18%	4%
25 - 34	46%	49%	48%	28%	31%	31%	18%	17%	12%	7%
35 - 49	48%	30%	36%	32%	20%	17%	20%	18%	12%	11%
50 - 64	52%	27%	27%	35%	18%	27%	16%	12%	10%	12%
65 - 74	56%	30%	19%	44%	20%	16%	10%	16%	10%	17%
75 - 84	44%	35%	33%	57%	21%	15%	16%	14%	20%	8%
Sugu										
Mees	50%	32%	36%	36%	25%	30%	19%	16%	13%	11%
Naine	46%	39%	36%	35%	22%	17%	17%	14%	11%	10%
Rahvus										
Eestlane	45%	33%	38%	42%	19%	20%	16%	16%	12%	11%
Muu rahvus	56%	43%	32%	22%	32%	30%	21%	12%	13%	8%
Haridus										
Alg- ja põhiharidus	38%	42%	44%	25%	36%	16%	17%	14%	21%	6%
Kesk- ja keskeriharidus	48%	37%	36%	35%	22%	24%	17%	15%	12%	9%
Kõrgharidus	50%	32%	35%	38%	23%	23%	19%	16%	11%	13%
Elukoht										
Pealinn	49%	42%	36%	34%	30%	26%	20%	13%	13%	7%
Suur linn	48%	39%	35%	29%	28%	27%	16%	14%	11%	9%
Muu linn	50%	31%	31%	33%	19%	24%	19%	19%	11%	17%
Maa-asula	46%	31%	39%	40%	18%	18%	16%	15%	13%	11%
Regioon										
Tallinn	49%	42%	36%	34%	30%	26%	20%	13%	13%	7%
Põhja-Eesti	45%	36%	43%	43%	22%	15%	20%	19%	15%	8%
Lääne-Eesti	52%	22%	27%	36%	15%	25%	16%	13%	11%	18%
Tartu piirkond	46%	32%	36%	42%	19%	24%	14%	14%	10%	17%
Lõuna-Eesti	43%	31%	41%	34%	17%	22%	15%	15%	13%	14%
Virumaa	50%	40%	31%	23%	27%	24%	17%	16%	9%	7%
Pere sissetulek ühe inimese kohta										
Kuni 600 eurot	45%	42%	33%	39%	22%	23%	14%	16%	12%	11%
601 – 800 eurot	49%	28%	33%	37%	26%	18%	16%	19%	13%	10%
801 – 1100 eurot	53%	36%	36%	33%	18%	19%	18%	13%	14%	9%
Üle 1100 euro	43%	41%	44%	34%	31%	30%	22%	14%	17%	8%
sissetulek puudus/ keeldun vastamast	54%	28%	36%	31%	19%	24%	21%	12%	5%	14%

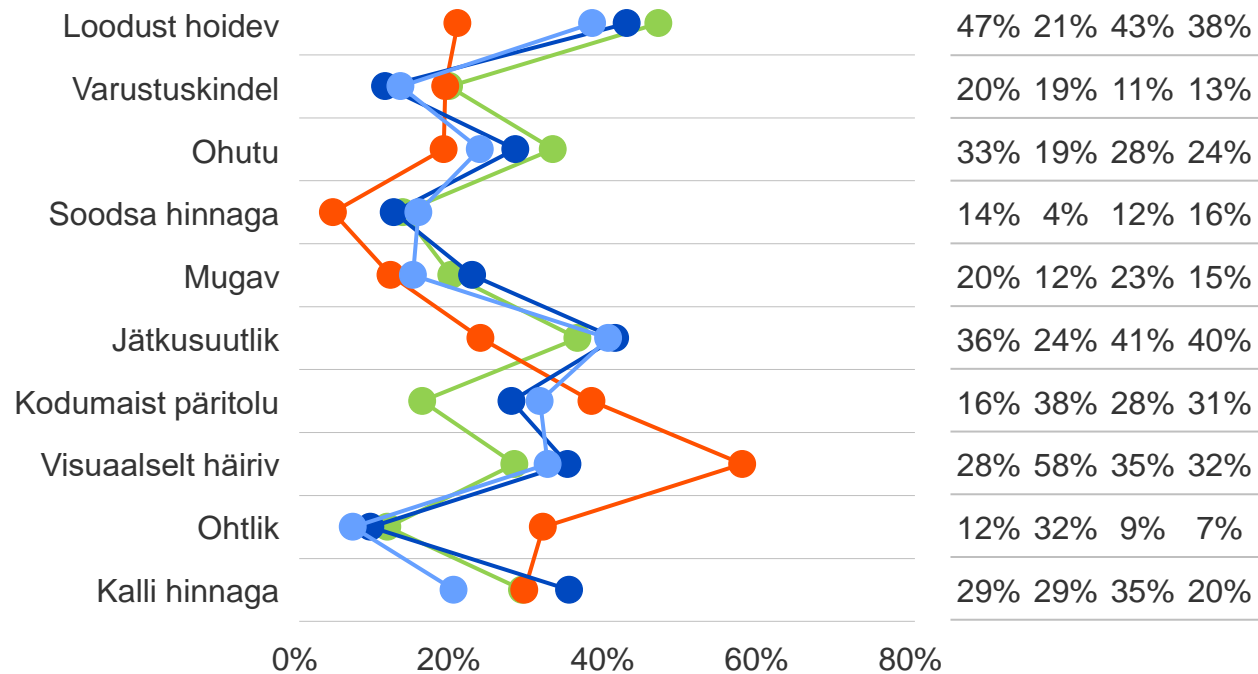
Seosed maismaa tuuleparkidega: sotsiaaldemograafilised lõiked

Milliste omadussõnadega Te seda elektriallikat iseloomustaksite?

Kõik vastajad, n=1338

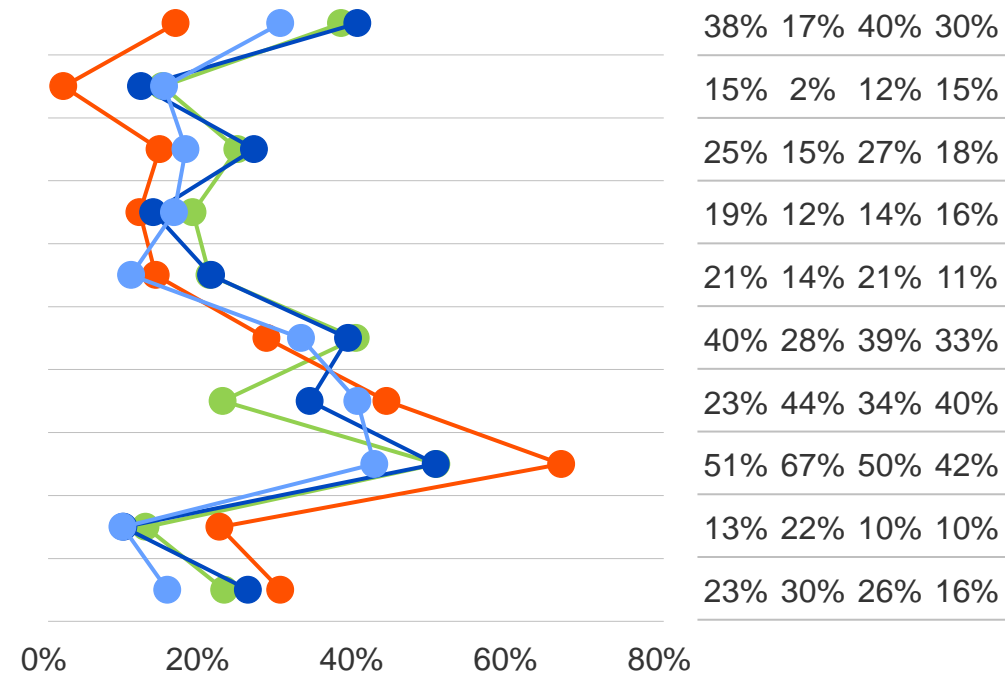
Tuulepark merel

- Elan tuulikute lähedal / suvekodu on nende lähedal
- Minu lähedale kavandatakse tuuleparki
- Olen sattunud piirkonda, kus need on lähedal
- Ei ole kokkupuudet

Tuulepark maismaal

- Elan tuulikute lähedal / suvekodu on nende lähedal
- Minu lähedale kavandatakse tuuleparki
- Olen sattunud piirkonda, kus need on lähedal
- Ei ole kokkupuudet

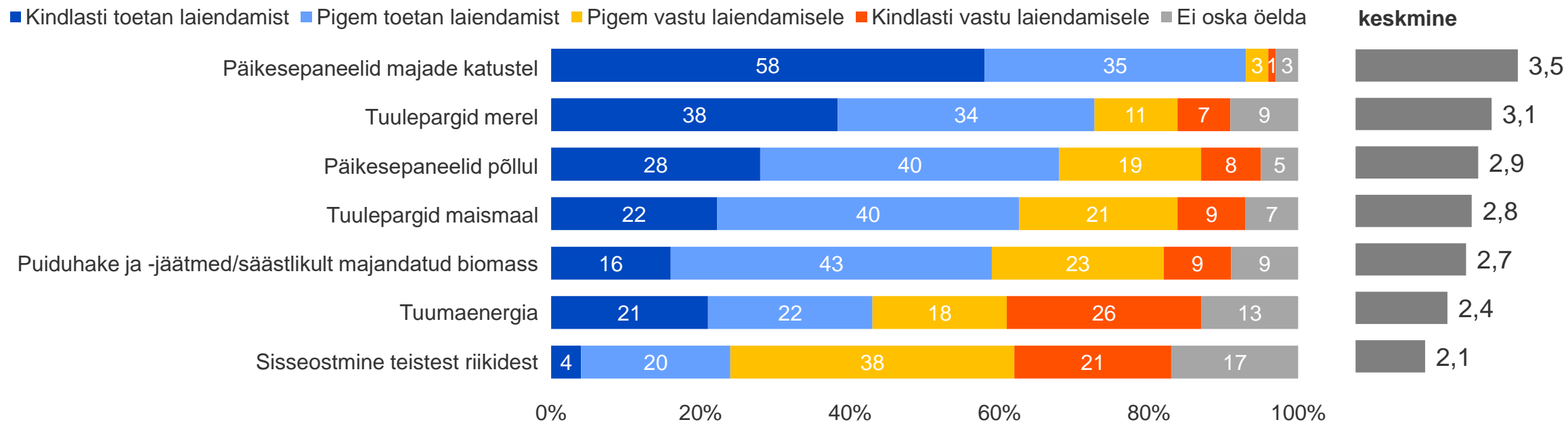
Seosed mere- ja maismaa tuuleparkidega: kokkuvõte

- Teiste energiaallikatega võrreldes peetakse mere- ja maismaatuuleparke küllaltki **loodust hoidvateks** – need jäävad alla vaid päikeseenergiale. Seejuures on elanike arvates meretuulepargid loodussõbralikum alternatiiv kui maismaa tuulepargid. Vanuse lõikes peavad nooremad vastajad (15–34 a) tuuleparke keskmisest enam loodust hoidvateks. Samuti on Tallinna elanike ja mitte-eestlaste hinnangud tuuleparkide loodussõbralikkusele keskmisest kõrgemad: 48% tallinlastest peab mere- ja 42% maismaa tuuleparke loodust hoidvateks. Muu rahvuse esindajate puhul on vastavad näitajad 46% ja 43% (eestlastel 38% ja 33%).
- Kui üldiselt peetakse meretuuleparke loodusele soodsamaks lahenduseks kui maismaa tuuleparke, siis piirkondade lõikes eristub **Ida-Virumaa**: sealsetest elanikest kirjeldab 38% mere- ja 41% maismaa tuuleparke kui loodust hoidvat elektriallikat.
- Vastupidiselt ei pea **Hiumaa elanikud** keskmisest sagedamini tuuleparke loodust hoidvateks – vaid 5% hiidlastest arvab nii (sama nii mere- kui maismaa tuuleparkide puhul).
- **Soo lõikes** peavad mehed meretuuleparke veidi sagedamini loodust hoidvaks (42% meestest vs 39% naistest), samas naised jälle kirjeldavad sagedamini maismaa tuuleparke kui loodust hoidvaid (39% naistest vs 32% meestest).
- Tuuleparkide **varustuskindlust hinnatakse suhteliselt madalalt**.
- Tuuleparke peetakse pigem **kõrgema hinnaga** energiaallikaks. Meretuuleparke seostatakse veidi kõrgema hinnaga kui maismaa tuuleparke. Nt 52% Hiumaa elanikest iseloomustab meretuuleparke sõnaga „kallis“ (võrdluseks – Põhja-Eestis arvab nii 15% elanikest).
- Tuulepargid tunduvad elanikele **visuaalselt häirivad**: kolmandik vastajatest arvab nii mere- ja ligi pooled maismaa tuuleparkide kohta. Kõige kõrgem hinnang visuaalsele häirivusele on nende elanike hulgas, kelle lähedale kavandatakse tuuleparke: 67% neist kirjeldab maismaa tuuleparke ja 58% meretuuleparke visuaalselt häiriva elektriallikana. Jällegi eristub piirkondadest Hiumaa: koguni 87% sealsetest elanikest peab maismaa tuuleparke visuaalselt häirivaks. Vanusegruppide lõikes kirjeldavad 50–74aastased tuuleparke keskmisest sagedamini visuaalselt häirivatena.
- Tuuleparke peavad keskmisest sagedamini **ohutuks** nooremad vastajad (15–34 a), samuti mehed ja mitte-eestlased.
- Keskmisest sagedamini peavad tuuleparke **ohhtlikuks** Hiumaa elanikud; samuti need, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparke.
- Nagu võib arvata, kehtib seos, et **tuuleparkide rajamisse positiivselt suhtuvad inimesed kirjeldavad tuuleparke keskmisest sagedamini ka positiivsete omadustega**: nad peavad sagedamini tuuleparke loodust hoidvaks, varustuskindlaks, ohutuks, soodsa hinnaga, mugavaks, jätkusuutlikuks ja kodumaise päritoluga elektriallikaks. Samamoodi kehtib ka vastupidine seos ja tuuleparkide rajamisse negatiivselt suhtujad kirjeldavad keskmisest harvemini tuuleparke positiivsete omadustega ning keskmisest sagedamini negatiivselt (visuaalselt häirivad, ohtlikud, kalli hinnaga).

Eelistused erinevate energiaallikate kasutuselevõtmisel

Palun hinnake, kuivõrd Te toetate järgmiste energiaallikate kasutamise suurendamist või kasutuselevõttu Eestis?

Kõik vastajad, n=1351

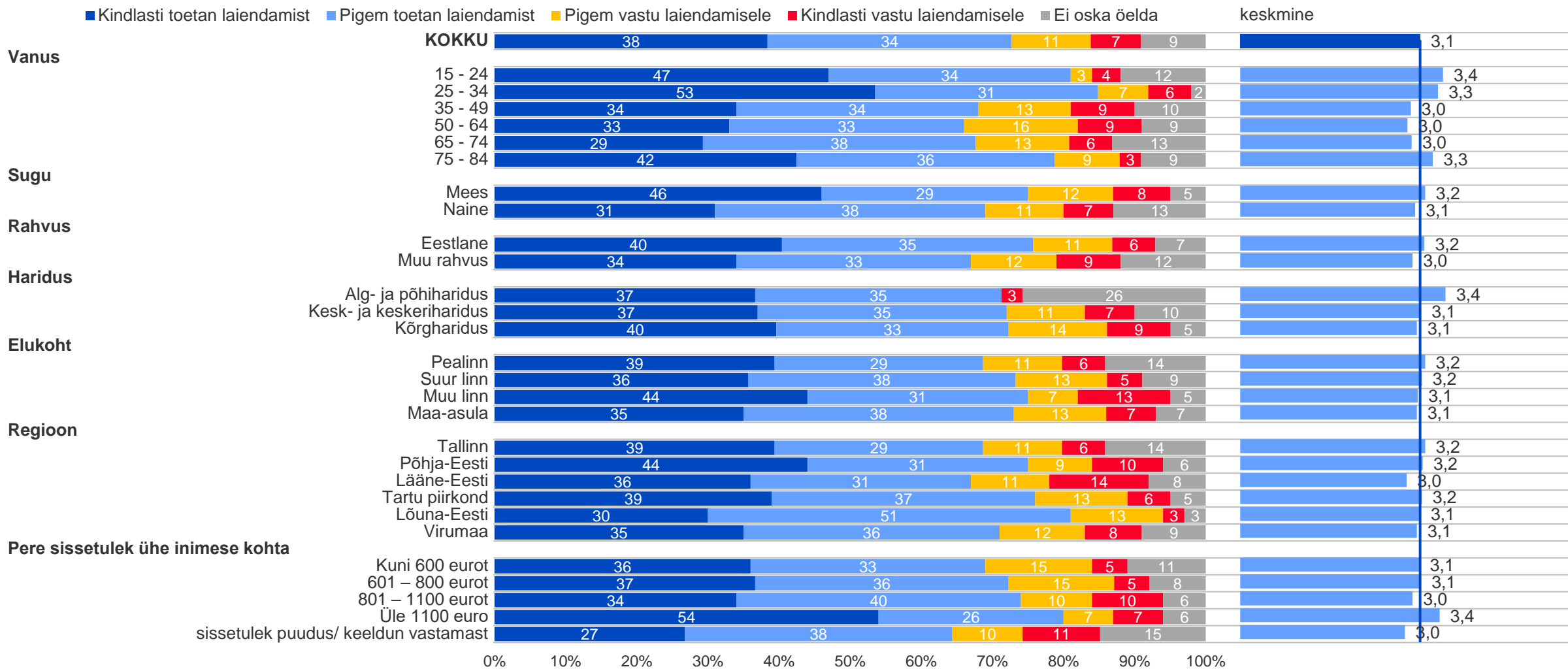

- **72%** elanikest **toetab meretuuleparkide** ja **62% maismaa tuuleparkide laiendamist**.
- Keskmisest oluliselt enam toetab nii mere- kui ka maismaa tuuleparkide laiendamist vanuserühm 15–34 a (vt järgnevad slaidid).
- Tuuleparkide laiendamise vastu on keskmisest rohkem need inimesed, kes elavad tuuleparkide läheduses või kelle lähedale kavandatakse tuuleparki, samuti Hiiumaa elanikud.

Toetus meretuuleparkide laiendamisele: sotsiaaldemograafilised lõiked

Palun hinnake, kui võrd Te toetate järgmiste energiaallikate kasutamise suurendamist või kasutuselevõttu Eestis? **Tuulepargid merel**

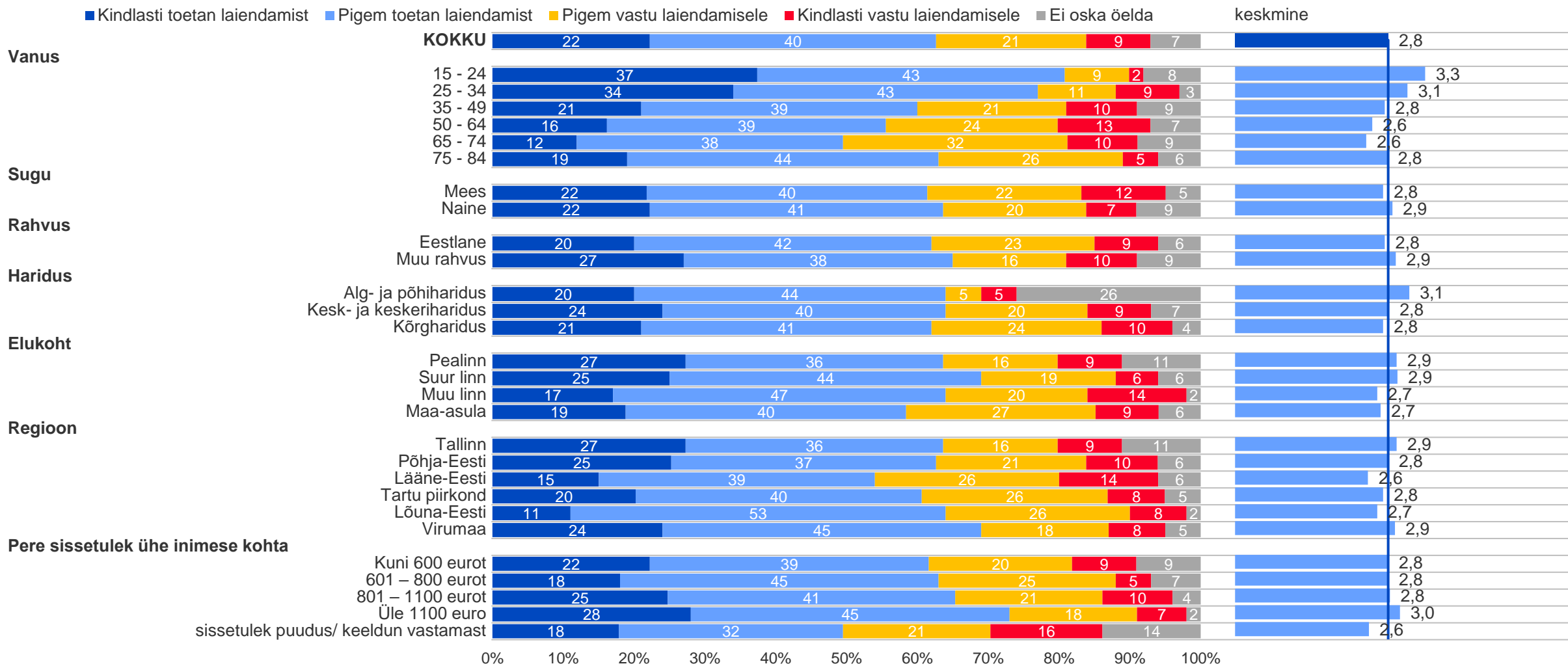
Kõik vastajad, n=1351

Toetus maismaa tuuleparkide laiendamisele: sotsiaaldemograafilised lõiked

Palun hinnake, kui võrd Te toetate järgmiste energiaallikate kasutamise suurendamist või kasutuselevõttu Eestis? **Tuulepargid maismaal**

Kõik vastajad, n=1351

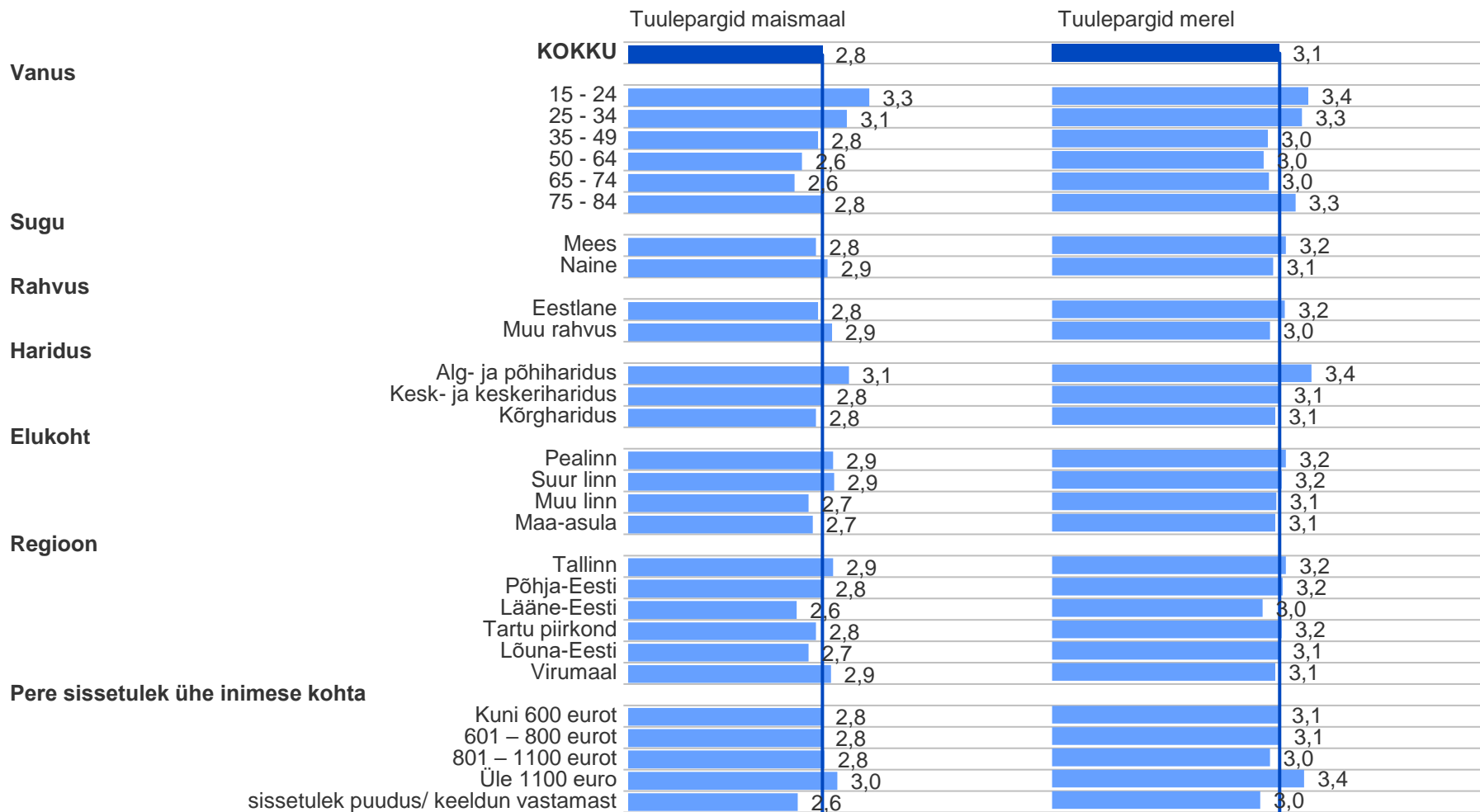

Toetus mere- ja maismaa tuuleparkide laiendamisele: võrdlus

Palun hinnake, kui võrd Te toetate järgmiste energiaallikate kasutamise suurendamist või kasutuselevõttu Eestis?

Kõik vastajad, n=1351

Toetus mere- ja maismaa tuuleparkide laiendamisele: kokkuvõte

– Meretuuleparke toetavad keskmisest enam (st pigem või kindlasti toetavad laiendamist):

- nooremad elanikud vanuses 15–34, aga ka vanim vanuserühm (75–84 a);
- pigem mehed kui naised (75% vs 69%);
- pigem eestlased kui mitte-eestlased (75% vs 67%);
- kõrgema sissetulekuga elanikud (85% neist, kelle sissetulek ühe leibkonnaliikme kohta on üle 2000 € kuus vs 69% neist, kellel tulu pereliikme kohta on kuni 600 € kuus);
- Lõuna-Eesti elanikud (81%).

Erinevate haridustasemetega inimestes ei ole märkimisväärset erinevust: toetajaid on sama palju. Meretuuleparkide laiendamisele vastaseid on küll rohkem kes- ja kõrgharidusega inimeste hulgas, kuid algharidusega inimeste seas on märkimisväärselt rohkem neid, kes ei oska antud küsimuses seisukohta võtta.

Meretuuleparkide laiendamisele on pigem või kindlasti vastu veidi enam kui pooled Hiiumaa inimestest (51%). Seejuures on 47% hiidlastest kindlasti meretuuleparkide laiendamise vastu. Vastuseisult järgmine piirkond on Saaremaa, kuid seal on meretuuleparkide laiendamisele vastu 29% inimestest (sh kindlasti vastu 13%).

– Maismaa tuuleparke toetavad keskmisest enam:

- nooremad elanikud vanuses 15–34;
- pigem mitte-eestlased kui eestlased (65% vs 62%);
- Virumaa elanikud (69%).

Üldiselt kasvab toetus sissetuleku kasvades, kuid erandiks on kõige kõrgem sissetulekurühm, kus toetus tuuleparkide laiendamisele on veidi madalam kui eelmises sissetulekugrupis. Sooline ja haridustasemetega inimestes ei ole märkimisväärset erinevust.

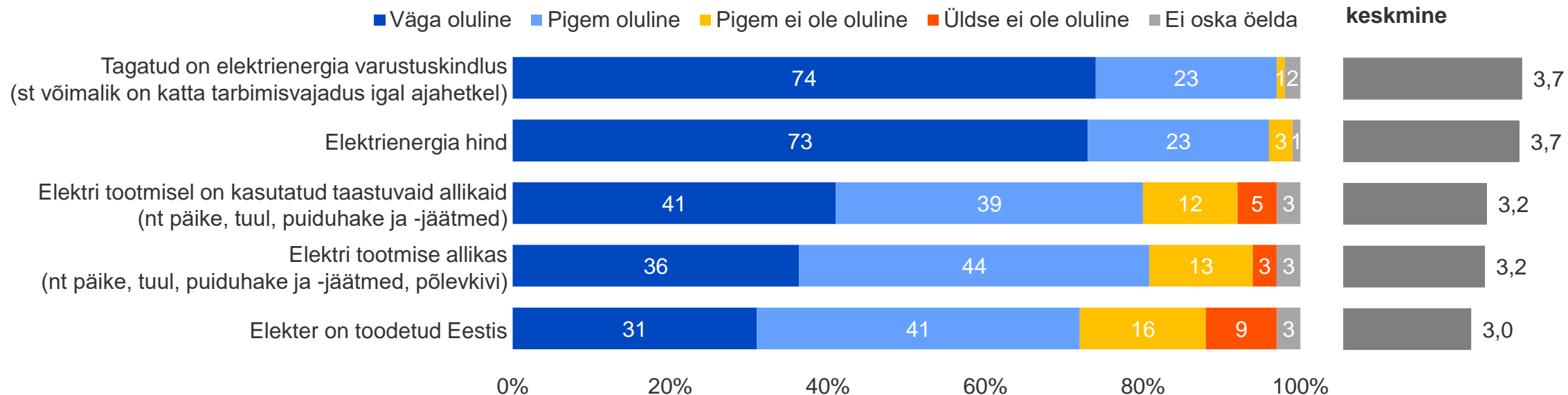
Piirkondade inimestes suhtuvad maismaa tuuleparkidesse kõige negatiivsemalt **hiidlased, kellest 78% on laiendamise vastu.**

Üllatuslikult toetab ligi kolmveerand ehk 71% neist, kelle kodu lähedal asub tuulepark, maismaa tuuleparkide laiendamist (vastu on 26%). Samas neist, kelle lähedale kavandatakse tuuleparki, toetab laiendamist ainult 40% (vastu on 58%). Neist, kellel puudub siiani kokkupuude tuulikutega, on maismaa tuuleparkide laiendamisele pooldajaid 60% ja vastu 30% ning neist, kes on sattunud tuuleparkide lähedusse vastavalt 66% ja 28%. Seega on **laiendamise suhtes kõige positiivsemalt meelestatud need, kellel on kogemus tuulikute lähedal elamisest** ja kes on sattunud tuulikutega piirkonda.

Hinnang erinevatele elektrienergia aspektide olulisusele

Palun hinnake järgmisel skaalal, kuivõrd oluline on Teile järgnev?

Kõik vastajad, n=1351

- Elektrienergia puhul on elanike jaoks kõige olulisemad tegurid **varustuskindlus** ja **hind**: neid peavad oluliseks vastavalt 97% ja 96% elanikest.
- See, et elektri tootmisel on kasutatud taastuvaid allikaid, on pigem oluline või väga oluline 80% elanikest.
- Elektri tootmist Eestis peab pigem või väga oluliseks 72%.

Mis põhjusel eelistate üht või teist energiaallikat?

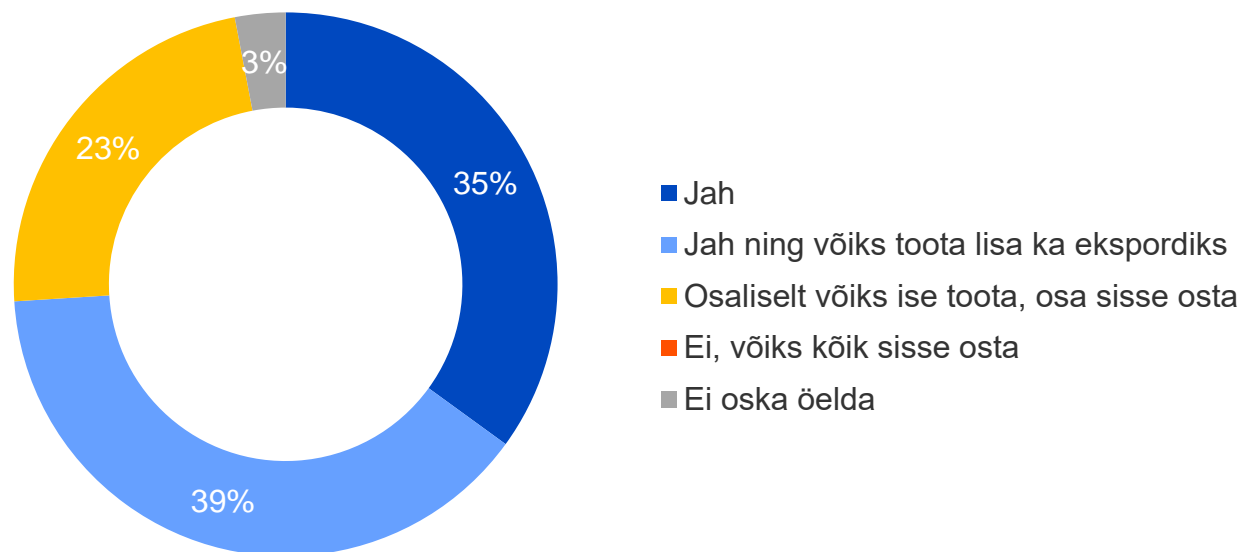
Valik tsitaate uuringust:

- Põhiline minu jaoks on **keskkonnasõbralikkus**, et mitte saastada. CO2 mind eriti ei huvita – ma arvan, et meil hakkab külmemaks minema varsti siin, et nagu loodusliku tsükli lõpp. Seega siis – CO2 ma ei näe nagu probleemi, aga ma näen probleemi saastamises, et kui on tahm ja osakesed, mis inimeste tervist rikuvad ja raskemetallid ja mis iganes õhku võidakse paisata või siis tuumajaama puhul jäätmed. (M, 35)
- (Päikese- ja tuuleenergia eelistamise põhjustest) See on selline loomulik energia ja selle tootmisega **ei kaasne jäätmeid**. (M, 58)
- **Jätkusuutlikkus**. Ma isegi ei oska öelda, mis termin see on, et kui analüüsida päikest, tuult, lainet ... et mis nagu kõige tõenäolisemalt kataks Eesti vajaduse. Et sa võid piirkonniti nagu sutsutada nende erinevate asjadega, aga kas sa saaksid hakkama terve Eesti katmisega või peabki see lahendus olema siis piirkondlik? (N, 32)
- **Visuaalne pool** ka. Kui sul on majast pool kilomeetrit eemal lõuna pool tuulikud ... või vaate asemel merele on päikesepaneelide põld, siis on ... see ikka mõjutab jah. Mida vähem seda visuaalset reostust, seda parem. (M, 35)
- **Turvalisuse /ohutuse aspekt**. Näiteks tuumaenergia puhul on hästi palju lahtiseid otsi, mida pole veel nagu ära sõlmitud. Et kuhu need jäätmed ladustatakse ja mis nendega tehakse. Seal tekib ka jäätmeid, ta on küll süsinikdioksiidi vaba, aga seal on hoopis teised jäätmed, mis on tükk maad ohtlikumad. (M, 48)
- (Kodumaisuse aspektist) Mul on börsielekter. Ma küll ei tea, kust see elekter täpselt tuleb. (M, 65)

Elektri kodumaine päritolu

Kas Teie arvates peaks Eesti ise tootma oma riigi jaoks vajaliku elektrienergia?

Kõik vastajad, n=1351

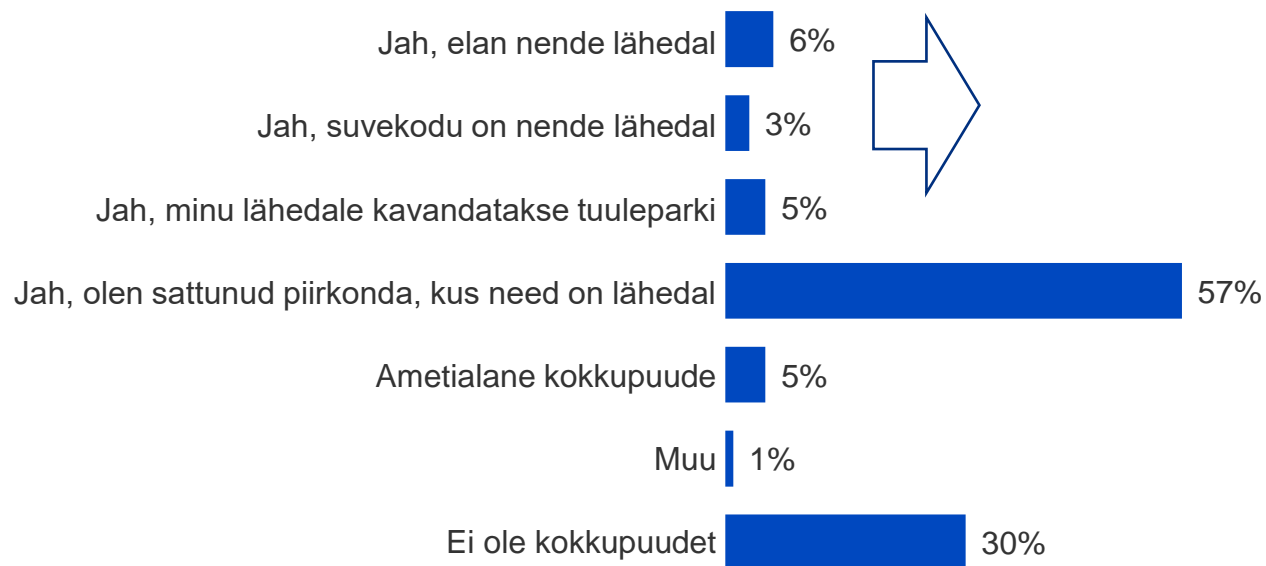

- Eesti elanike jaoks on elektri kodumaine päritolu väga oluline: **Eesti peaks oma riigi jaoks vajaliku elektrienergia ise tootma** ning osaliselt võiks toota ka ekspordiks.
- 23% leidis, et osaliselt võiks energia sisse osta.
- Vaid üks vastaja 1351-st arvas, et Eesti võiks vajaliku elektrienergia sisse osta.

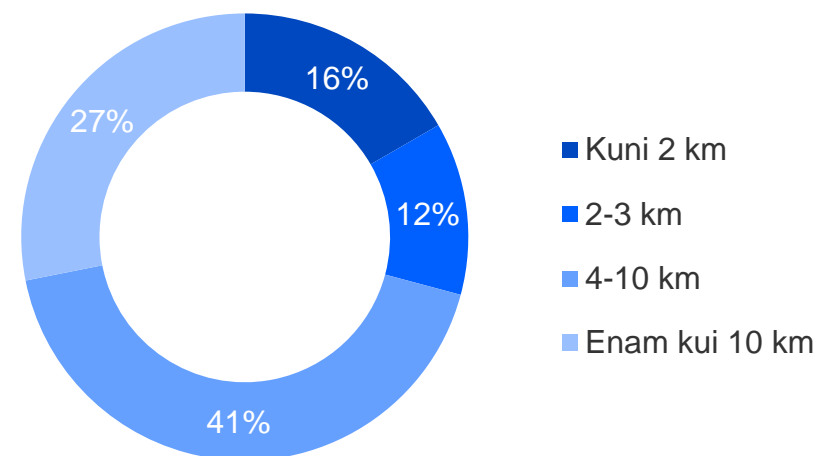
Kokkupuude tuuleparkidega

Kas Teil on kokkupuude tuuleparkidega?

Kõik vastajad, n=1351

Kui kaugel on Teie kodu/suvekodu lähimast olemasolevast või kavandatavast tuulepargist?
on kokkupuude tuuleparkidega, n=199

- Suuremal osal Eesti elanikest puudub vahetu pidev kokkupuude tuuleparkidega. 30% elanikest ei oma tuuleparkidega kokkupuudet ja 57% on sattunud tuuleparkide lähedusse.

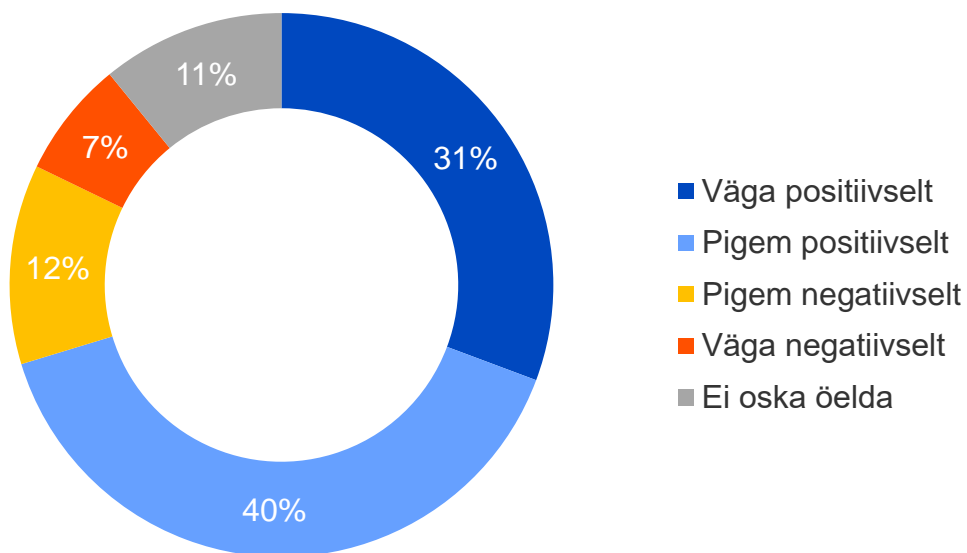
1.2

Tuuleparkide mõju elanike heaolule

Suhtumine meretuuleparkide rajamisse

Kuidas Te üldiselt suhtute meretuuleparkide rajamisse?

Kõik vastajad, n=1351

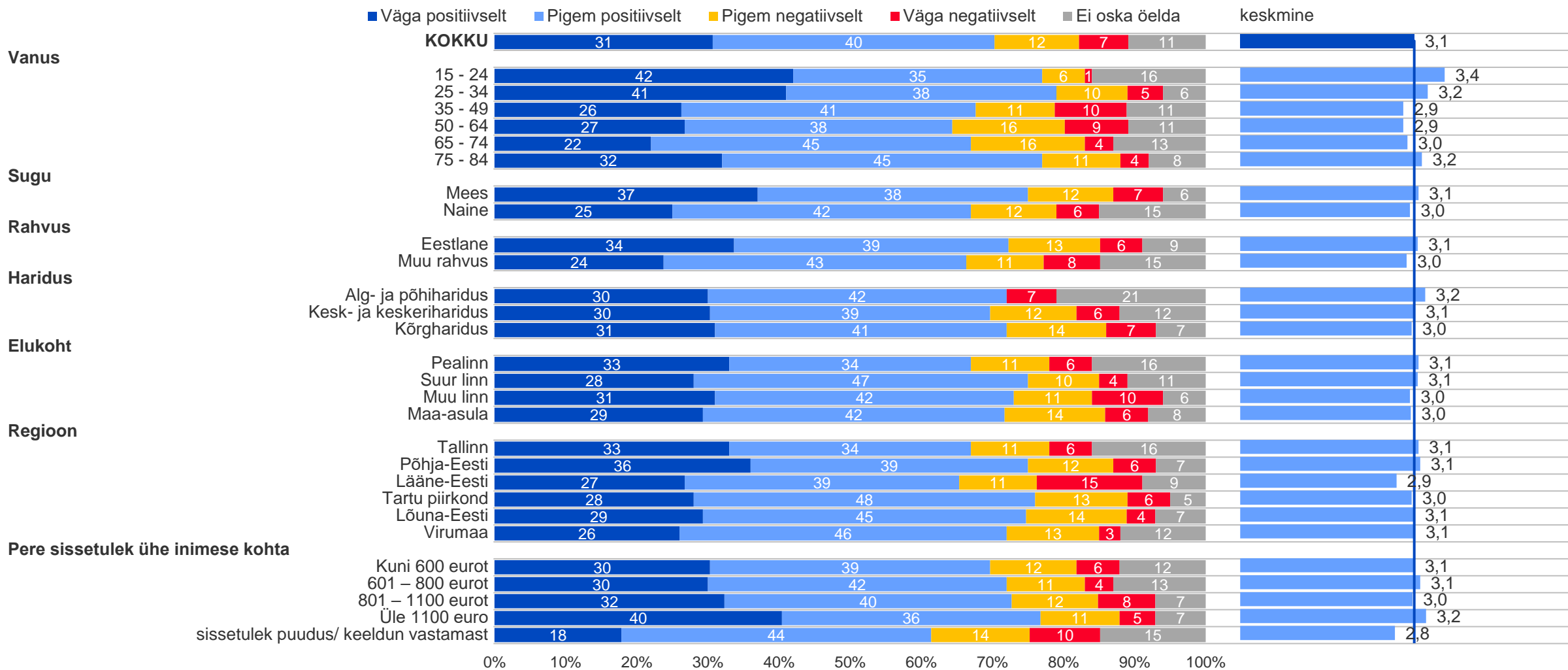
- Eesti elanike suhtumine meretuuleparkide rajamisse on positiivsem kui maismaa omadesse: **71% suhtub meretuuleparkide rajamisse kas pigem või väga positiivselt.**
- Pigem või väga negatiivsed on 19%.
- Meretuuleparkide rajamisse suhtuvad **keskmisest positiivsemalt**:
  - nooremad (15–24aastaste seas suhtuvad pigem või väga positiivselt 77%, 25–34 a seas 79%), samuti 75–84aastased (77%);
  - mehed (positiivselt 75% vs 67% naistest);
  - eestlased (positiivselt 73% vs 67% mitte-eestlastest).
- Sissetuleku kasvades suureneb toetus meretuuleparkidele.
- Erinevate haridustasemetega inimeste loomisel pole märkimisväärset erinevust.
- Maakondade loomisel eristub **Hiiumaa**: sealsetest elanikest suhtub meretuuleparkidesse pigem või väga positiivselt vaid 28%, samas kui väga negatiivsed on 40% ja pigem negatiivsed 28%. Ka Saaremaal on suhtumine meretuuleparkidesse keskmisest negatiivsem: positiivselt suhtujaid on **Saaremaal** 62% ja negatiivselt suhtujaid 23% (sh väga negatiivselt 17%).
- Need, kes ei oleks valmis maksma lisatasu, et nende poolt tarbitav elekter oleks toodetud keskkonnasäästlikult, suhtuvad keskmisest sagedamini meretuuleparkide rajamisse negatiivselt.

Suhtumine meretuuleparkide rajamisse: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kuidas Te üldiselt suhtute meretuuleparkide rajamisse?

Kõik vastajad, n=1351

Mis põhjusel eelistatakse meretuuleparke?

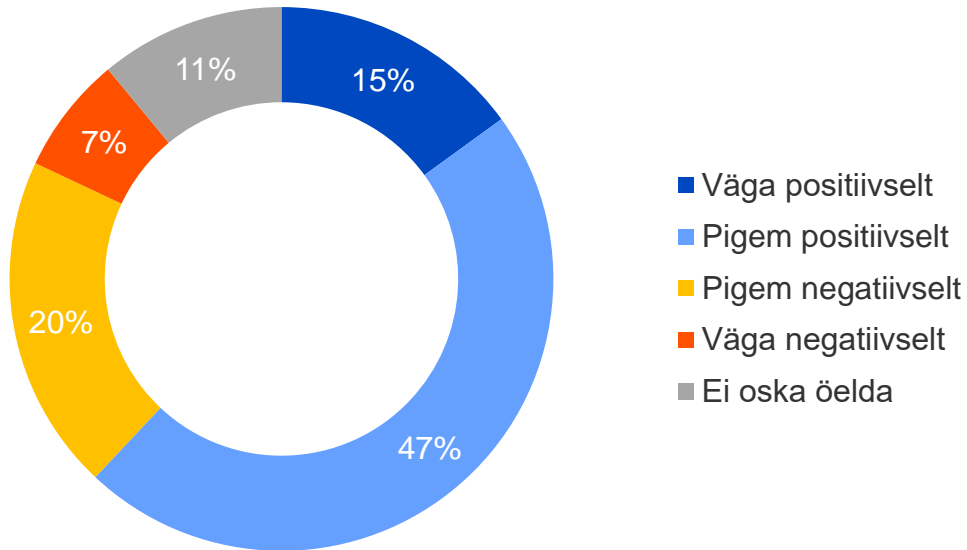
Valik tsitaate uuringust:

- *Pigem meretuulepargid. Ma olen käinud piknikul tuuleelektrijaama all, ei olnud ka hull, aga ma ei tea, kas ma... Ei, ma ilmselt harjuks ära, kui ta mul siin maja kõrval oleks, aga mere juures nagu kuidagi on ikkagi parem. (N, 62)*
- *Minu arvamus on ka, et merel on eelistatud nad. Aga seda peavad ütlema ikkagi need inimesed, kes ranniku ääres elavad, ja kalurid ja siis keskkonnainimesed, kes teavad, kuidas ta kaladele ja lindudele mõjub seal. Aga põhimõtteliselt maismaale võiks ka panna jah, aga siin ongi kõige olulisem kohalike, mitte avaliku arvamusega arvestada. (M, 35)*
- *Muidugi meri, meie jaoks see ei riku keskkonda mitte kuidagi ning mere peal on lihtsalt kordades parem aerodünaamika. Ma ei näi mitte ühtegi põhjust, miks oleks parem ehitada see suur asi maal ja mitte merel. (M, 58)*
- *Ma pean meretuuleparke palju asjalikumaks kui neid põldudele ehitatud suuri päikeseparke. (M, 70)*

Suhtumine maismaa tuuleparkide rajamisse

Kuidas Te üldiselt suhtute maismaatuuleparkide rajamisse?

Kõik vastajad, n=1351

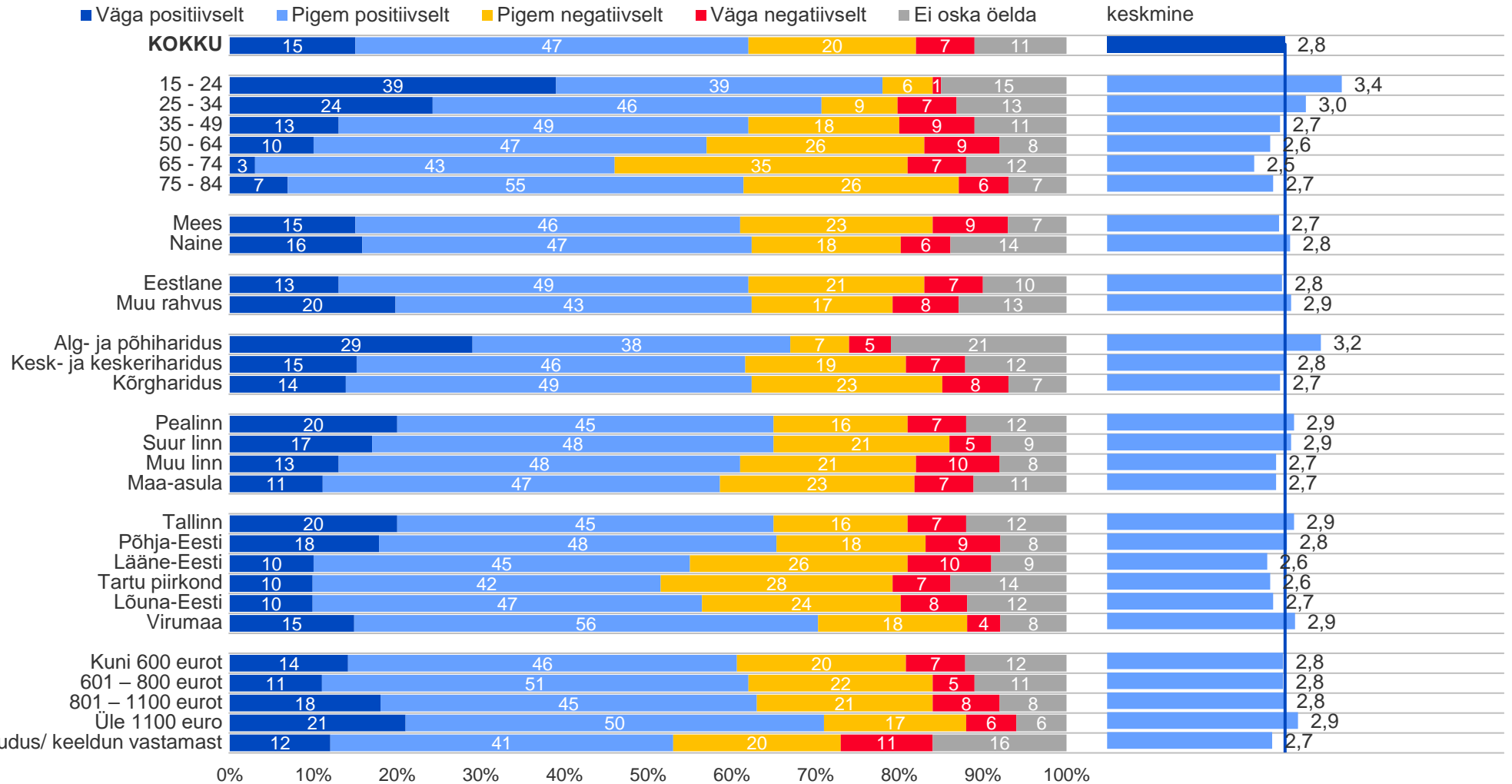

- Eesti elanike suhtumine maismaa tuuleparkide rajamisse on pigem positiivne: **62% suhtub maismaa tuuleparkide rajamisse kas pigem või väga positiivselt.**
- Pigem või väga negatiivsed on 27%.
- Maismaa tuuleparkide rajamisse suhtuvad **keskmisest positiivsemalt nooremad** (15–24aastaste seas suhtuvad pigem või väga positiivselt 78%, 25–34 a seas 70%), samuti alg- ja põhiharidusega inimesed (67%).
- Positiivselt suhtujaid on meeste ja naiste seas suhteliselt sarnaselt, kuid meeste hulgas on rohkem neid, kes suhtuvad maismaa tuuleparkidesse negatiivselt, ning naiste hulgas enam neid, kes ei oska küsimuses seisukohta võtta.
- Sissetuleku kasvades suureneb toetus meretuuleparkidele.
- Nii nagu meretuuleparkide puhul, on ka maismaa tuuleparkide suhtes kõige negatiivsem hoiak **Hiiumaal**, kus vaid 23% elanikest suhtub maismaa tuuleparkidesse pigem või väga positiivselt ning 60% negatiivselt (sh 32% väga negatiivselt).
- Keskmiselt positiivsemalt suhtuvad maismaa tuuleparkidesse Virumaa elanikud: positiivselt suhtujaid on seal 70%, negatiivseid 22%.

Suhtumine maismaa tuuleparkide rajamisse: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kuidas Te üldiselt suhtute maismaatuuleparkide rajamisse?

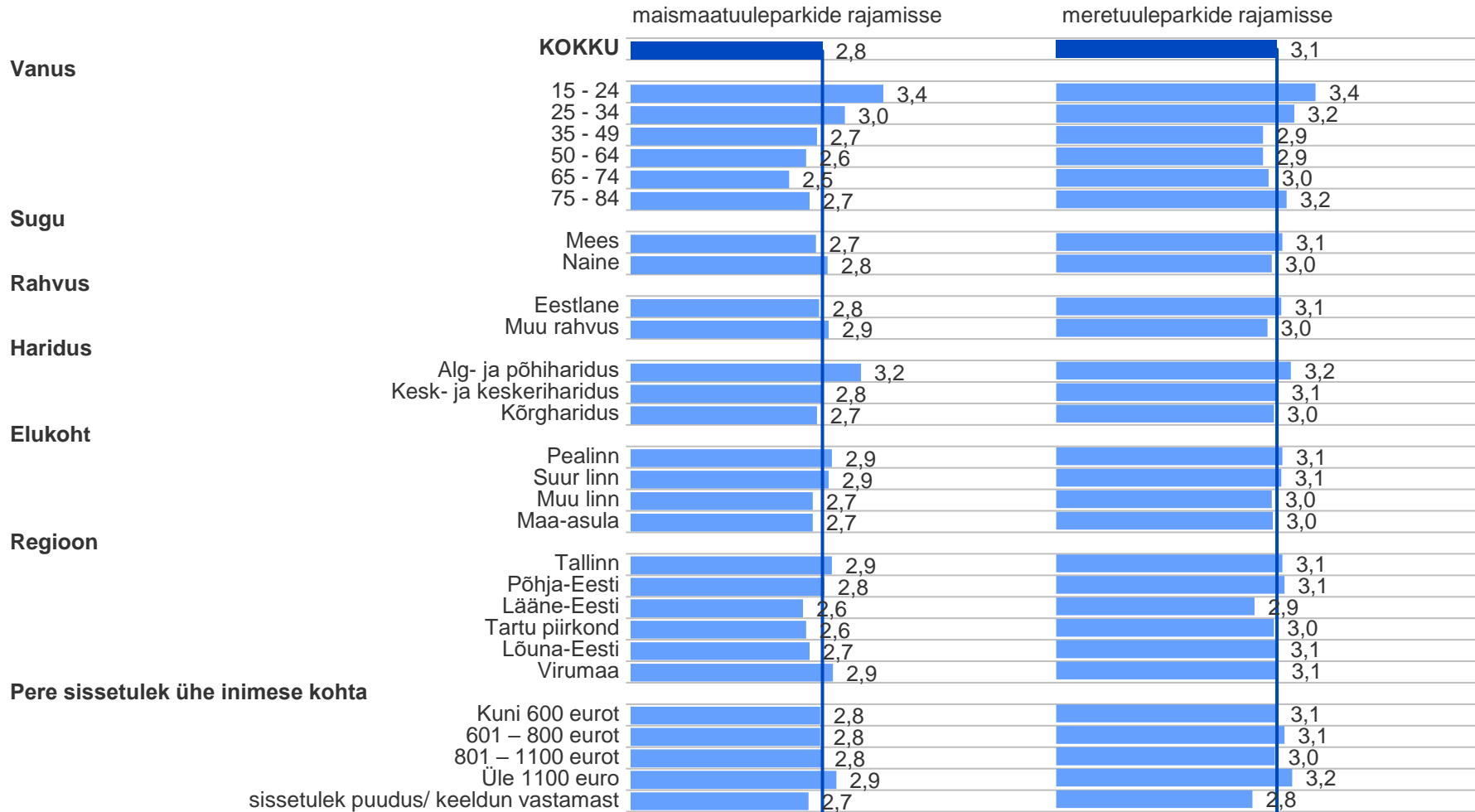
Kõik vastajad, n=1351

Suhtumine mere- ja maismaa tuuleparkide rajamisse: võrdlus

Kuidas Te üldiselt suhtute ...?

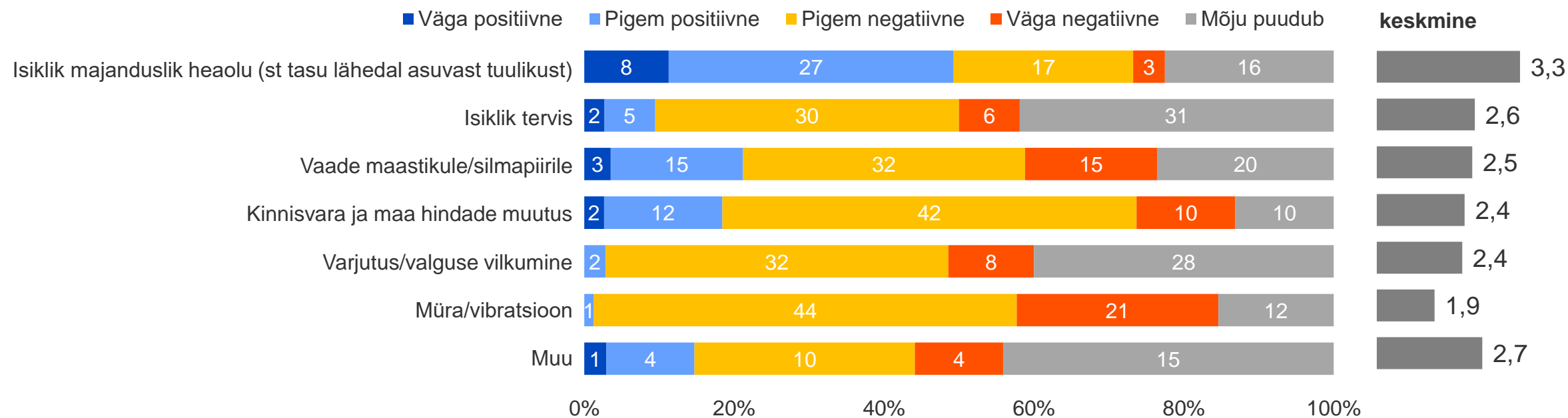
Kõik vastajad, n=1351

Tuuleparkide mõju elanike heaolule

Palun märkige, kuidas tuulepargid mõjutavad nende naabruses elavate inimeste heaolu?

Kõik vastajad, n=1351

- Tuuleparkide olulisimaks negatiivseks mõjuks peetakse **müra/vibratsiooni**: ligi 2/3 elanikest peab seda väga või pigem negatiivseks asjaoluks.
- Veel peljatakse, et tuuleparkidega kaasneb **kinnisvara ja maa hindade muutus** ning **varjutus/valguse vilkumine**.
- 36% elanikest hindab tuuleparkide **mõju tervisele** pigem või väga negatiivseks; 31% aga leiab, et mõju puudub. Kehtib seos, et mida vanem inimene, seda sagedamini peab ta tuuleparkide mõju tervisele negatiivseks.

Tuuleparkide mõju elanike heaolule: sotsiaaldemograafilised lõiked

Palun märkige, kuidas tuulepargid mõjutavad nende naabruses elavate inimeste heaolu?

Kõik vastajad, n=1351

	isiklik majanduslik heaolu	Isiklik tervis	Vaade maastikule/silmapiirile	Kinnisvara ja maa hindade muutus	Varjutus/valguse vilkumine	Müra/vibratsioon	Muu
KOKKU	3,3	2,6	2,5	2,4	2,4	1,9	2,7
Vanus							
15 - 24	3,9	2,8	2,8	2,9	2,3	1,9	2,7
25 - 34	3,5	2,8	2,6	2,5	2,5	2,0	2,9
35 - 49	3,2	2,6	2,6	2,4	2,4	1,9	2,6
50 - 64	3,1	2,4	2,4	2,3	2,3	1,9	2,7
65 - 74	3,1	2,4	2,2	2,2	2,3	1,9	2,7
75 - 84	2,9	2,3	2,6	2,3	2,3	2,0	2,6
Sugu							
Mees	3,2	2,6	2,5	2,4	2,4	2,0	2,7
Naine	3,3	2,5	2,6	2,4	2,4	1,9	2,6
Rahvus							
Eestlane	3,3	2,5	2,4	2,3	2,3	1,9	2,7
Muu rahvus	3,2	2,6	2,8	2,6	2,5	1,9	2,7
Haridus							
Alg- ja põhiharidus	3,7	2,8	2,8	3,0	2,4	2,1	3,4
Kesk- ja keskeriharidus	3,3	2,6	2,5	2,4	2,4	1,9	2,7
Kõrgharidus	3,2	2,5	2,5	2,3	2,3	1,9	2,6
Elukoht							
Pealinn	3,3	2,7	2,7	2,4	2,4	1,9	2,8
Suur linn	3,4	2,6	2,6	2,6	2,4	2,0	2,7
Muu linn	3,2	2,6	2,4	2,3	2,3	1,9	2,8
Maa-asula	3,3	2,5	2,4	2,4	2,3	1,9	2,5
Regioon							
Tallinn	3,3	2,7	2,7	2,4	2,4	1,9	2,8
Põhja-Eesti	3,4	2,6	2,5	2,4	2,4	1,9	2,7
Lääne-Eesti	3,2	2,4	2,3	2,2	2,2	1,9	2,6
Tartu piirkond	3,2	2,4	2,4	2,2	2,3	1,9	2,5
Lõuna-Eesti	3,4	2,5	2,4	2,4	2,3	1,9	2,7
Virumaa	3,2	2,6	2,7	2,6	2,5	2,0	2,6
Pere sissetulek ühe inimese kohta							
Kuni 600 eurot	3,2	2,5	2,6	2,4	2,4	1,9	2,7
601 – 800 eurot	3,3	2,6	2,5	2,5	2,5	2,0	2,8
801 – 1100 eurot	3,3	2,6	2,4	2,4	2,3	1,9	2,5
Üle 1100 euro	3,4	2,8	2,6	2,4	2,4	2,0	2,9
sissetulek puudus/ keeldun vastamast	3,1	2,3	2,4	2,3	2,2	1,8	2,5

Kommentaariid tuuleparkide mõjude kohta

Valik tsitaate uuringust:

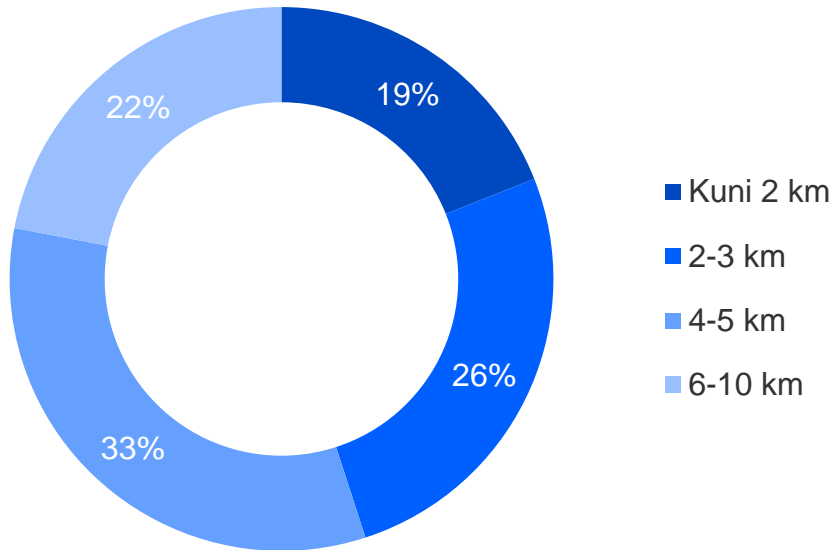
- *Visuaalne pool on see, et ilu on vaataja silmades. Ma ütleks, et hästi kõrged tuulikud, mis seal Ida-Virus on, mis vist ei tööta veel. Nad on seal ükshaaval, et kui neid oleks terve mets, siis oleks kole, aga ükshaaval nad ei ole üldsegi koledad. (N, 62)*
- *Ma vaatan seda visuaalset reostust hoopis teistmoodi, et see ongi meie tulevik. Näiteks kui Tallinnasse pannakse mingi torn püsti, on ka alguses hästi-hästi kummaline, aga kuna meil tuul on üks parimaid alternatiive põlevkivile, siis see ... mina kui näen seda tuugenit, siis minu arust ta on ilus, sest see tähendab vähem kivi põlemas kateldes. Ma arvan, et see on tulevik ja see ongi asi, millega me peame harjuma. (N, 32)*
- *Mu Tallinna külje all asuva maa naabruses on hästi palju rajatud tuulikuid. Enne tuulikute paigaldamist olid seal hästi levinud sellised taimed nagu jumalakäpp, selline lind nagu rukkirääk, taim hallkäpp, põõsasmara, aaskarukell ja aasnelk. Mis oli minu üllatuseks, et kui nad olid juba paar aastat seal üleval keerutanud, siis kõik need eelnimetatud taimed ja rukkirääk on sealt kadunud. Nad lihtsalt lahkusid ja ka taimed on millegipärast kadunud. (M, 55)*
- *Kes seal päris lähedal elavad, seal väidetavalt tekivad mingid terviseprobleemid, on see siis helist või kasvõi selle stroboskoobi-efekti pealt, et sul tekib selline valguse vilkumine, kui see tuulik ringi käib. (N, 35)*
- *Mina ei ole suutnud fikseerida müra. Sellest räägitakse küll hirmujutte, aga olen mina siis kurt või Tallinna müraga nii harjunud, aga see tuuliku müra ei ole midagi sellist, mida märkaks. (M, 46)*
- *Kuna ma ise olen elukutseline lohesurfar, siis ausalt öeldes mind paneb natuke muretsema, et kui nad panevad sinna meile edela- ja läänekaarte tuultele sellise tohutu kardina ette, mis sellest surfamisest siis järgi jääb. /.../ Songitakse üles kogu see Läänemeri, pannakse tohutud kaablid ja asjad sinna merre. Käivad jutud, et see rikub ära need vanad elupõlised räime kudemise kohad. Pluss siis veel muidugi veel linnud, kes kevadise ja sügisese rändega tegelikult tulevad ju sealt hakklihamasinast läbi. Neid miinuseid on minu arust natuke rohkem praegu kui neid plusse selle meretuulepargi osas. (N, 38)*
- *Mul pole endal kokkupuudet tuuleparkidega, kuid arvan, et kui tuulik on liiga lähedal, see vist mõjutab näiteks telefonilevi jne.*
- *Vibratsioon, pidev müra, enam ei ole vaikust ega linnulaulu, nagu elaks lennujaama kõrval. Arendaja ei hooli kohalikest elanikest karvavõrdki. Mingit kasu ei saa elanikud, neile tuleks häiring kompenseerida. Enam ei saa oma kinnistut sama hinnaga müüa, maa hind langeb, kuna tuulepark on kõrval.*
- *Kui silmapiiril ikka midagi 24/7 tiirleb, siis võib endal ka pikapeale kuppel ära sõita.*

Tuuleparkide visuaalse mõju ulatus

Üldiselt, kui kaugele Teie hinnangul maismaa tuulepargi visuaalne mõju ulatub?

Kõik vastajad, n=1351

- Kolmandik elanikest arvab, et maismaa tuulepargi visuaalne mõju ulatub 4–5 km kaugusele. Veidi vähem on neid, kes peavad mõju ulatuseks 2–3 km: nii arvab 26%. 22% elanikest usub visuaalse mõju olevat 6–10 km.
- Samas põhjendati, et nii üheselt ei saa mõju ulatust defineerida, kuna see sõltub ka muudest faktoritest, nt maastikust, tuuliku kõrgusest, selle paiknemise ilmakaarest muude objektide suhtes jne.

Valik tsitaate mõju ulatuse kohta:

Seda ei saa nii paika panna. See ju sõltub tuuliku kõrgusest. (M, 48)

Sõltub ka ilmakaarest, näiteks tuulikust põhja pool olevate inimeste jaoks see mõju võib olla kaugema maa pealt, 2 km võib-olla või 2,5. Ja need, kes on lõunapool tuulikute, võib-olla 1,5-2, noh, ütleme 2 km. (M, 35)

Ühtset sellist kilomeetraazi ilmselt ei saagi välja pakkuda. Sõltub ikka piirkonnast täitsa. (M, 65)

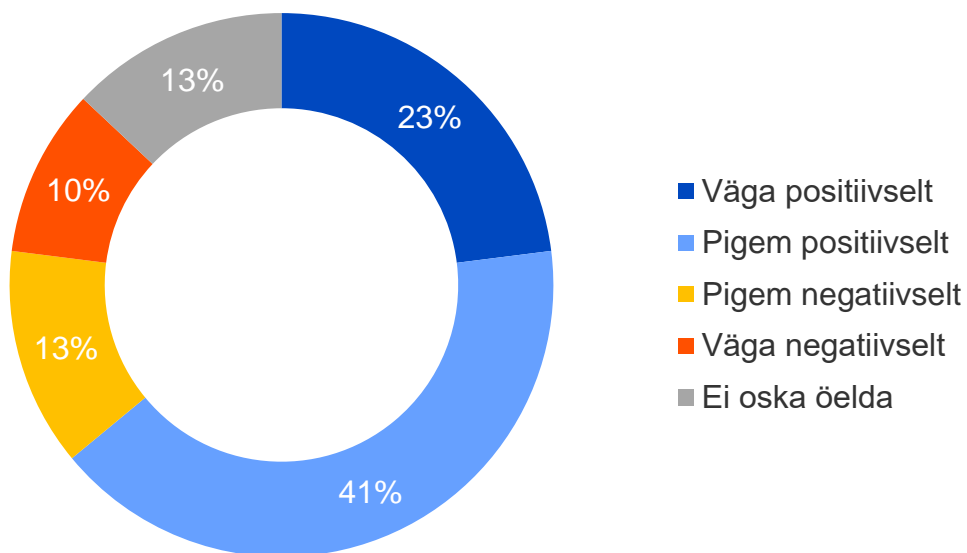
1.3

Hüvitismeetmete mõju

Suhtumine kodulähedasse meretuuleparki

Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale planeeritakse meretuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite?

Kõik vastajad, n=1351

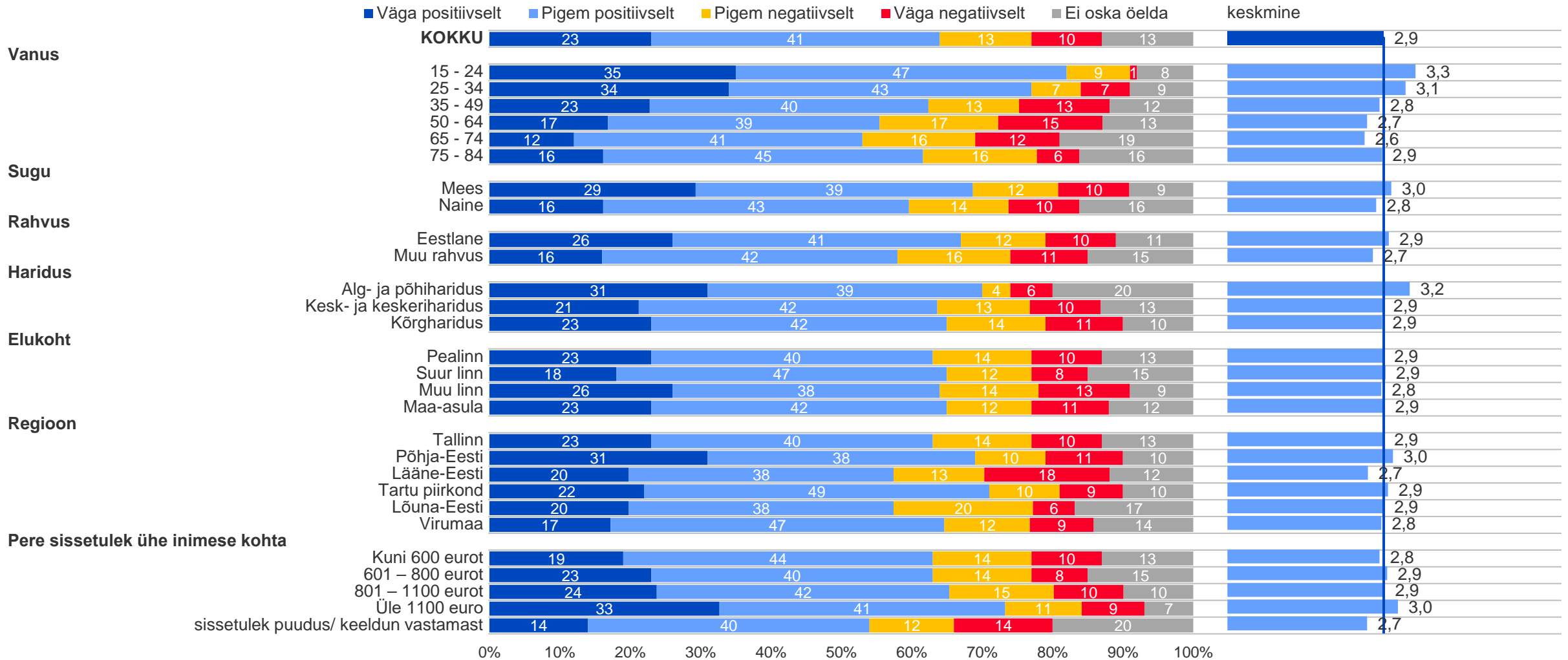
Ma ei ütleks, et nad mind häirivad, selles mõttes, et nad on piisavalt kaugel. Teine asi on, et kui sa lähed Aulepasse või päris sealt Virtsust läbi sõidad, ma ei tea, kas ma tahaks seal päris tuuliku all elada. (M, 65)

- Kui üldiselt suhtub 71% elanikest meretuuleparkide rajamisse pigem või väga positiivselt, siis **oma kodu/suvekodu lähedusse rajatava tuulepargi suhtes on (pigem) positiivsed 64%**.
- Seega on üldine suhtumine meretuuleparkide rajamise osas positiivsem ja nendega ollakse ka oma kodu läheduses leplikumad kui maismaa tuuleparkidega.
- **Keskmisest märksa positiivsemad** on kodu lähedusse rajatava meretuulepargi osas **15–24aastased** (positiivselt suhtujaid 82%) ja **25–34aastased** (77%).
- Kodulähedasi meretuuleparke toetavad sagedamini mehed kui naised (positiivselt suhtujaid vastavalt 69% vs 60%), eestlased kui mitte-eestlased (69% vs 59%), alg- ja põhiharidusega kui kesk- või kõrgharidusega elanikud.
- Mida kõrgem sissetulek, seda sagedamini suhtutakse kodulähedasse meretuuleparki positiivselt.
- Maakondade lõikes eristub taaskord Hiiumaa, kus vaid veerand (26%) elanikest suhtub kodulähedasse meretuuleparki positiivselt.

Suhtumine kodulähedasse meretuuleparki: sotsiaaldemograafilised lõiked

Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale planeeritakse meretuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite?

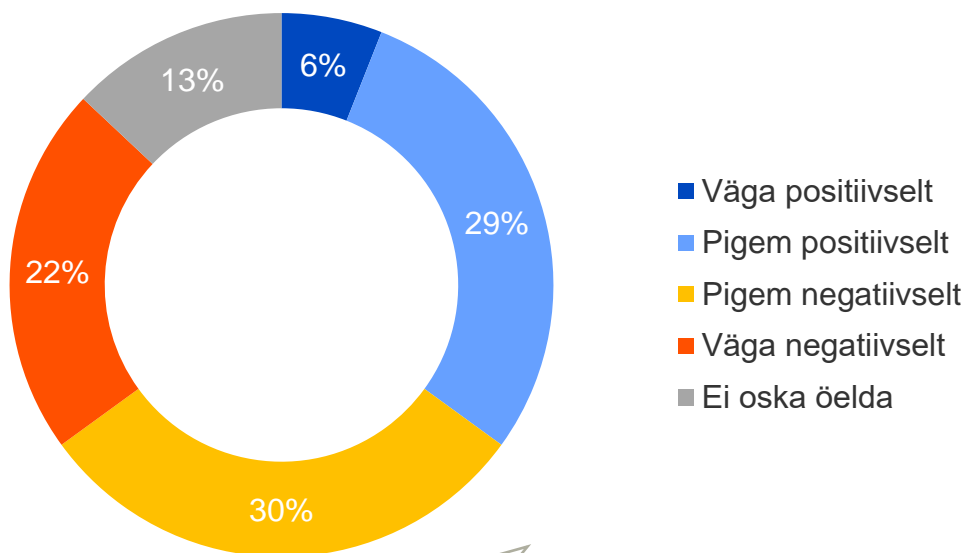
Kõik vastajad, n=1351

Suhtumine kodulähedasse maismaa tuuleparki

Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale (1-2km kaugusele) planeeritakse maismaa tuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite?

Kõik vastajad, n=1351

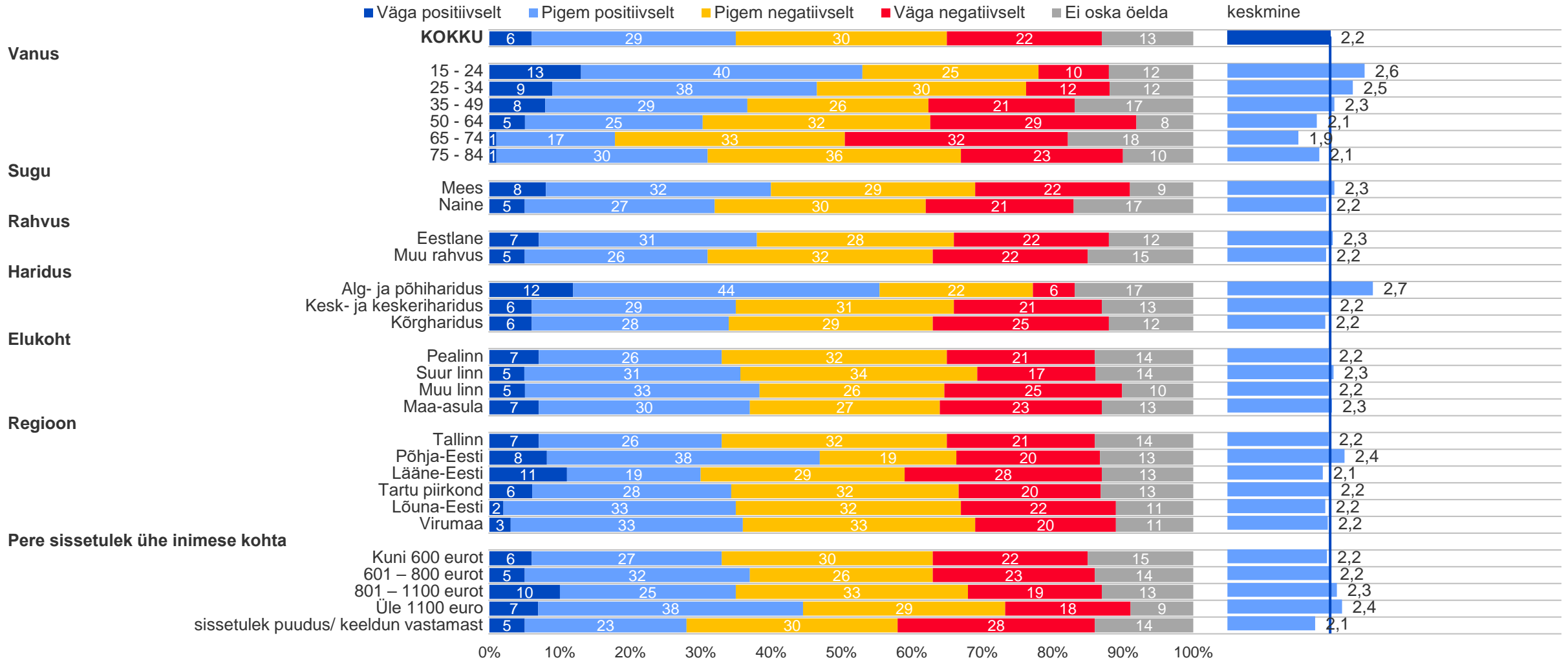
Pooldan. Mõlemat pooldan (st nii mere- kui maismaa tuuleparki). Võib ka minu aia taha teha, ma ei keela. 2-3 kilomeetrit minust eemal - ei ole probleemi, pange püsti. (M, 48)

- Kui üldiselt suhtub **62%** elanikest **maismaa tuuleparkide** rajamisse **pigem või väga positiivselt**, siis oma **kodu/suvekodu lähedusse** rajatava tuulepargi suhtes on vastav näitaja **35%**.
- Seega esineb maismaa tuuleparkide osas väga tugevalt **mitte-minu-tagahoovis suhtumine**.
- Nii nagu meretuuleparkide puhul, on ka kodu lähedusse rajatava maismaa tuulepargi suhtes **keskmisest märksa positiivsemalt meelestatud 15–24aastased** (positiivselt suhtujaid 53%) ja **25–34aastased** (47%). Kõige suurem on vastuseis 65–74aastaste seas, kellest suhtuks positiivselt vaid 18% ja negatiivselt 65%.
- Mehed on kodulähedase maismaa tuulepargi osas pisut positiivsemad kui naised (38% vs 33%), eestlased veidi positiivsemad kui mitte-eestlased (38% vs 31%) ning alg- ja põhiharidusega elanikud positiivsemad kui kesk- ja kõrgharidusega elanikud (56% vs 35% ja 34%).
- Sissetuleku lõikes ei saa väga selget seost välja tuua.
- Piirkondade lõikes on **erakordselt suur vastasseis kodulähedasele maismaa tuulepargile Hiiumaal**: sellesse suhtuks positiivselt vaid 4% elanikest ja negatiivselt 80% (sh väga negatiivselt 67%).
- Keskmiselt sagedamini suhtutakse kodulähedasse maismaa tuuleparki positiivselt Põhja-Eestis (47%).

Suhtumine kodulähedasse maismaa tuuleparki: sotsiaaldemograafilised lõiked

Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale (1-2km kaugusele) planeeritakse maismaa tuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite?

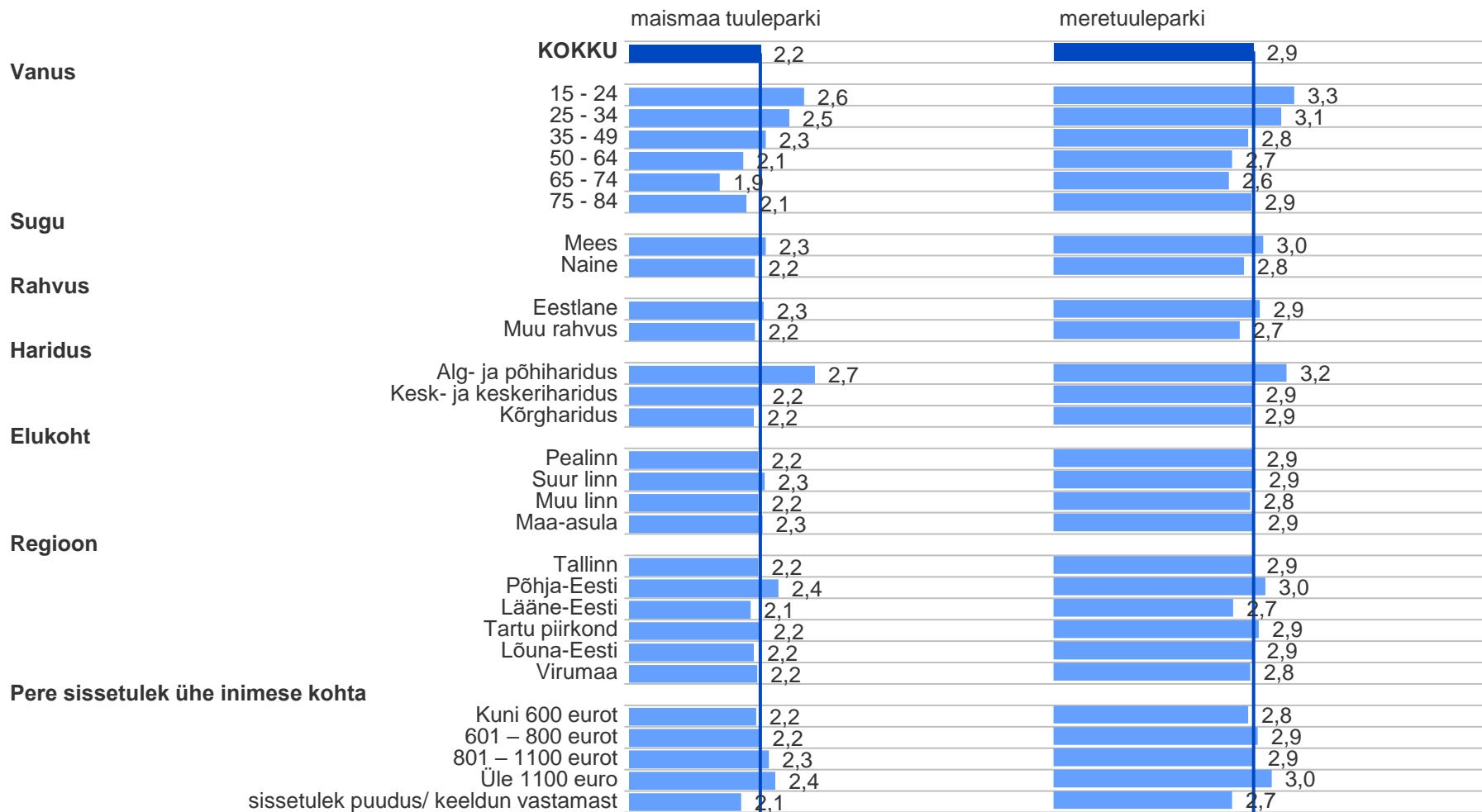
Kõik vastajad, n=1351

Suhtumine kodulähedasse mere- või maismaa tuuleparki: võrdlus

Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale planeeritakse maismaa/meretuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite?

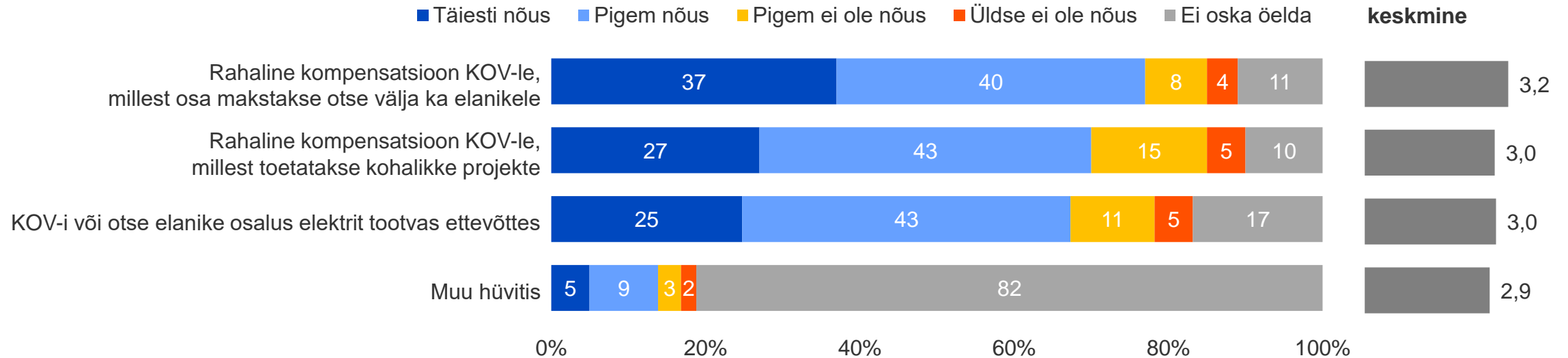
Kõik vastajad, n=1351

Hüvitismeetmete mõju

Missugune järgnevatest oleks Teie hinnangul kõige mõjusam?

Kõik vastajad, n=1351

- Kõige mõjusamaks hüvitismeetmeks peetakse rahalist kompensatsiooni kohalikule omavalitusele (KOV), millest osa läheks ka otse kohalikele elanikele. Seda meetet toetab 77% elanikest.

Ma sain ka kohaliku rahva viimaks nõusse ja nõusse sain sellega, et küsisin: „Mida te tahate selle eest, et te mulle selle nõusoleku annaksite?“ Keegi ütles, et meil ei ole siin rahvamaja või klubi ja ma lubasin ehitada selle asja. Siis öeldi, et selle asja nimel topi need postid püsti kuhu tahad. (M, 55)

Kommentaariid hüvitisemeetmete mõju kohta

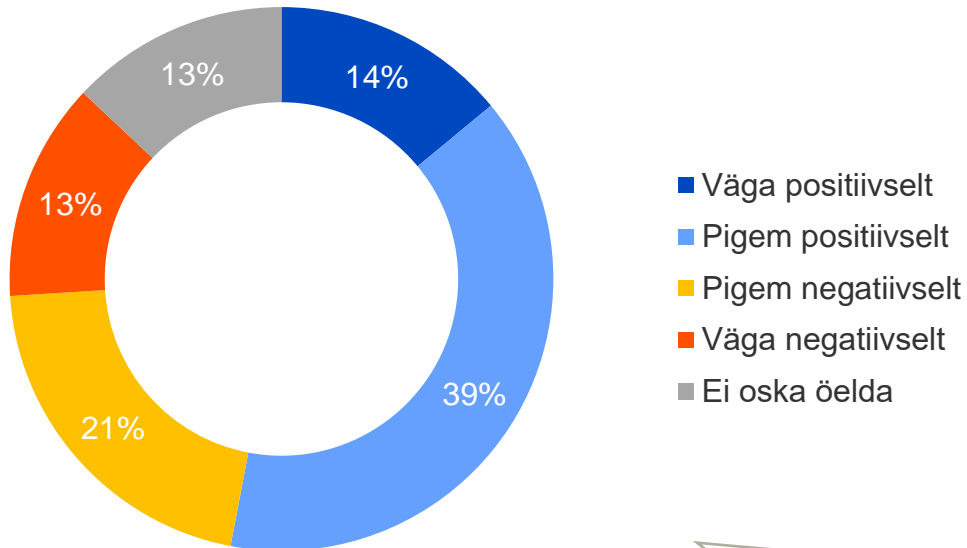
Valik tsitaate uuringust:

- Kohaliku kasu instrument – absoluutselt päri sellega ja see on väga hea lahendus, aga kohalik omavalitsus ei vääri sealt mingit taluvustasu, sest et kohalik omavalitsus ei talu midagi, taluvad need kohalikud inimesed, kes seal ümberringi elavad. (M, 35)
- Mida rohkem üksikindiviide motiveerida **otsetasuga**, seda vähem vastuseisu, sest ta ikkagi on ju enam-vähem indiviidi tasemel see plokk. Raha maal loeb väga palju. (N, 32)
- Seal Lääne-Nigula vallas inimesed oleks olnud nõus (tuulepargiga), kui neile oleks makstud mingi teatud summa raha. Ma toon näite: kui mu elektriarve kuus on 100 euri, mulle makstakse iga kuu 100 euri, ma saan oma elektri tasuta, siis need inimesed oleks olnud nõus sellega. (N, 49)
- Ma siin oma naabripoisiga rääkisin. Tema ütles, et ei, kui nad mulle elektri kinni maksaksid, siis ma oleksin nõus küll. Ma ütlesin jajah, sinul on terve majapidamine igasuguseid masinaid täis. Mina, pensionär, ma kulutan nii vähe seda, et mul ei ole sellest sooja ega külma, kas nad maksavad või ei maksa. Ega päris head lahendust ei olegi siin. (N, 69)
- **Osalus**. See on vist Skandinaavias hästi levinud, nagu ma olen aru saanud. Paljud piirkonnad saadigi tuuleparkidega nõusse just selle kaudu, et sulle antakse võimalus olla aktsionär. See häirib vähem, kui see on sinu oma. (M, 65)
- Muu ei ole niivõrd teema, kuid nii päikesest kui ka tuulest saadava energia tootjad peaksid olulisel määral osalema varustuskindluse tagamisel. Nn taastuvatest allikatest toodetava energia varustuse heitlikkus toob kaasa meeletu kasvu võrgutasudes ja pigem peaks ka see olema tootjate, mitte tarbijate kanda.
- **Otsene hüvitus elanikele**. Lisaks kauguse nn puhver, et ei saaks kasutada JOKK-skeemi, st et tuulik ehitatakse näiteks kaugusele piiranguala+1m, et vältida hüvitise maksmist.
- Miski ei hüvita tuuleparkide tekitatud kahju inimeste ja teiste elusolendite tervisele.
- Taluvustasu võiks olla sihtotstarbeline ka mõjutatavale majandussektorile (tõestatud mõju korral) - kui näiteks peatub traditsiooniline rannakalandus antud püügiruuus.
- Ümbruskaudsed elanikud/maaomanikud saavad **soodustusega rohelist elektrit** läheduses paiknevate tuulikute talumise eest.
- Muu hüvitis: **maamaksu soodustus**.

Suhtumine kodu lähedusse rajatavasse tuuleparki koos hüvitismeetmega

Koos Teie jaoks kõige mõjusama meetmega, kuidas suhtuksite naabrusesse rajatavasse tuuleparki?

Kõik vastajad, n=1351

- Koos enda jaoks kõige mõjusama hüvitismeetmega suhtuks naabrusesse rajatavasse tuuleparki positiivselt 53% elanikest.
- Jällegi on kõige positiivsemad vanuserühmad 15–24 ja 25–34, kellest koos hüvitismeetmega toetaks kodulähedase tuulepargi rajamist vastavalt 69% ja 68%.
- Eestlastest suhtuks positiivselt 57% ja mitte-eestlastest 45%.
- Ka koos hüvitismeetmega oleks kodulähedase tuulepargi suhtes kõige kriitilisemad Hiiumaa elanikud, kellest 60% suhtuks sellesse negatiivselt ja 21% positiivselt.

Mina ütlen 80% jah, 20% ei. Ja kõige lähemale võiks tuulik tulla põhjakülge kusagil 1,2 km näiteks. (M, 35)

Mina olen ka poolt, aga mina ütlen, et sõltub tuulikust ja ka asukohast näiteks. Kassarisse ma siiski ei lubaks mitte ühtegi tuulikut. Kuna see Kassari on ju ise üks suur maastikukaitseala, et sinna nagu ei lubaks. Aga kui peaks tulema, siis ka võib-olla mingi 1,5 või 2 km kaugusele. Selle vastu mul ei oleks midagi või tähendab... sellega ma lepiks. (M, 65)

Hüvitismeetme mõju sõltuvalt suhtumisest tuuleparkidesse

		Osakaal (%)	Negatiivselt suhtujad	Negatiivne kas maismaa või mere tuulepargi suhtes	Pigem positiivne või ei oska öelda	Positiivne suhtumine mere- ja maismaa tuuleparki
	<i>Kokku (%)</i>	100	100	100	100	100
Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale (1-2 km kaugusele) planeeritakse <u>maismaa</u> tuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite	Pigem või väga negatiivselt	51,3	98,5	84,7	64,3	0
	Pigem või väga positiivselt	35,6	0,6	5,5	4,2	100
	Ei oska öelda	13,1	0,9	9,8	31,5	0
Koos Teie jaoks kõige mõjusama meetmega, kuidas suhtuksite naabrusesse rajatavasse tuuleparki	Pigem või väga negatiivselt	34,2	89,7	70,2	26,9	0,2
	Pigem või väga positiivselt	52,7	4,4	18,8	45,5	98,5
	Ei oska öelda	13,1	5,9	11	27,6	1,3

- Hüvitismeetme olemasolu muudaks elanike suhtumist lähedusse rajatava tuulepargi osas positiivsemaks.
- Kõige rohkem mõjutaks hüvitismeetme olemasolu tuuleparkidesse pigem positiivselt suhtuvaid inimesi ja neid, kes ei ole oma suhtumises veel kindlat seisukohta võtnud.

Suhtumine tuuleparkidesse sõltuvalt kokkupuutest tuuleparkidega (1/2)

		Osakaal (%)	Elan nende lähedal / suvekodu on lähedal	Minu lähedale kavandatakse tuuleparki	Olen sattunud piirkonda, kus tuulikud on lähedal	Ei ole kokkupuudet
	<i>Kokku</i>	1 338 (100%)	125	63	750	400
Kuidas te üldiselt suhtute laiendamisse: Tuulepargid <u>maismaal</u>	Pigem või kindlasti vastu laiendamisele	30,0	29,6	57,7	27,8	30,0
	Pigem või kindlasti toetan laiendamist	62,8	66,0	39,9	66,1	59,7
	Ei oska öelda	7,1	4,4	2,3	6,1	10,3
Kuidas te üldiselt suhtute laiendamisse: Tuulepargid <u>merel</u>	Pigem või kindlasti vastu laiendamisele	18,7	25,2	36,4	17,3	16,8
	Pigem või kindlasti toetan laiendamist	72,2	69,1	63,6	73,9	71,8
	Ei oska öelda	9,0	5,7	0,0	8,8	11,4
Kuidas Te üldiselt suhtute <u>maismaatuuleparkide</u> rajamisse?	Pigem või väga negatiivselt	27,2	30,7	43,6	24,4	27,6
	Pigem või väga positiivselt	62,1	63,9	47,8	65,9	56,5
	Ei oska öelda	10,6	5,3	8,5	9,7	15,9
Kuidas Te üldiselt suhtute <u>meretuuleparkide</u> rajamisse?	Pigem või väga negatiivselt	18,6	21,5	52,3	16,4	16,9
	Pigem või väga positiivselt	70,6	71,6	46,2	72,0	71,0
	Ei oska öelda	10,8	7,0	1,5	11,6	12,1

- Nii mere- kui maismaa tuuleparkide laiendamisse suhtuvad kõige toetavamalt need inimesed, kes on sattunud tuulikute lähedusse. Maismaa tuuleparkide laiendamisse suhtuvad keskmisest toetavamalt ka need, kes elavad või kelle suvekodu on tuulikute lähedal. Kõige rohkem on laiendamisele vastu need, kelle lähedale kavandatakse tuuleparki.
- Nii mere- kui maismaa tuuleparkide rajamisse suhtuvad samuti keskmisest märksa negatiivsemalt need, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparki.

Suhtumine tuuleparkidesse sõltuvalt kokkupuutest tuuleparkidega (2/2)

		Osakaal (%)	Elan nende lähedal/ suvekodu on lähedal	Minu lähedale kavandatakse tuuleparki	Olen sattunud piirkonda, kus tuulikud on lähedal	Ei ole kokkupuudet
	<i>Kokku</i>	1 338 (100%)	125	63	750	400
Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale (1-2 km kaugusele) planeeritakse <u>maismaa</u> tuuleparki, kuidas Te sellesse suhtuksite?	Pigem või väga negatiivselt	51,3	57,1	67,1	48,2	53,4
	Pigem või väga positiivselt	35,6	37,4	24,1	40,5	26,7
	Ei oska öelda	13,1	5,5	8,8	11,3	19,8
Oletame, et Teie kodu või suvekodu lähedale planeeritakse <u>meretuuleparki</u>, kuidas Te sellesse suhtuksite?	Pigem või väga negatiivselt	23,4	30,0	45,5	20,2	23,6
	Pigem või väga positiivselt	64,0	63,9	46,4	69,2	57,6
	Ei oska öelda	12,6	6,1	8,2	10,6	18,8
Koos Teie jaoks kõige mõjusama meetmega, kuidas suhtuksite naabrusesse rajatavasse tuuleparki?	Pigem või väga negatiivselt	34,2	41,8	55,5	32,0	32,6
	Pigem või väga positiivselt	52,7	52,9	37,6	55,7	48,6
	Ei oska öelda	13,1	5,3	6,9	12,3	18,8

- Kodu lähedale rajatavasse mere- või maismaa tuuleparki suhtuksid kõige positiivsemalt need, kes on sattunud tuulikutega piirkonda. Kõige suurem on vastasseis nende hulgas, kelle lähedale kavandatakse tuuleparki.
- Võrreldes neid, kes elavad tuuleparkide läheduses nendega, kellel ei ole tuuleparkidega kokkupuudet, ilmneb, et kokkupuudet omavate elanike suhtumine tuuleparkidesse on positiivsem.
- Mida väiksem on kokkupuude tuuleparkidega, seda rohkem on vastajate hulgas neid, kes ei oska oma hinnangutes seisukohta võtta.

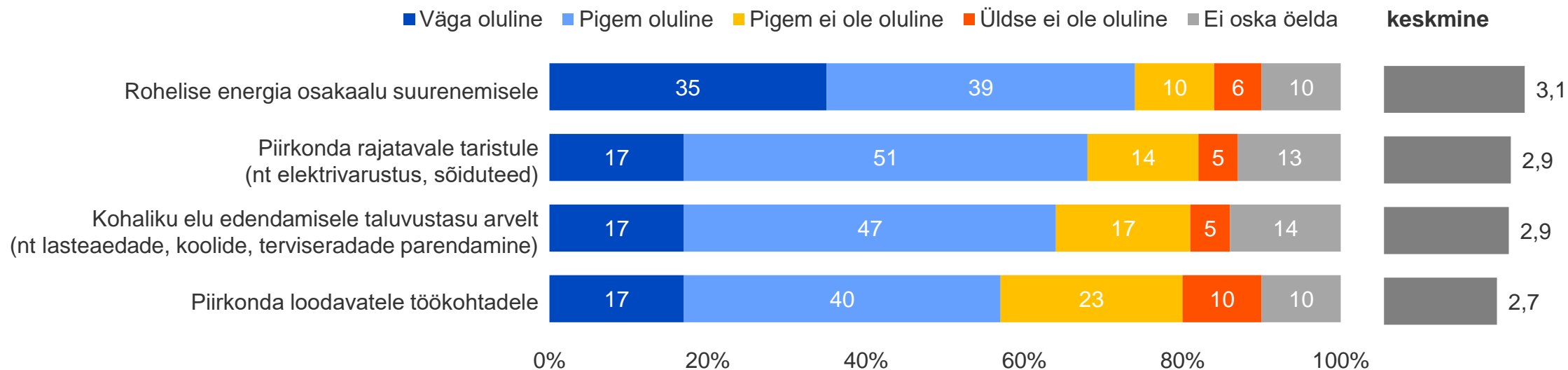
1.4

Mõju kohalikule elule

Mõju kohalikule elule

Palun hinnake järgmisel skaalal, kuivõrd oluline on tuuleparkide mõju kohalikule elule?

Kõik vastajad, n=1351

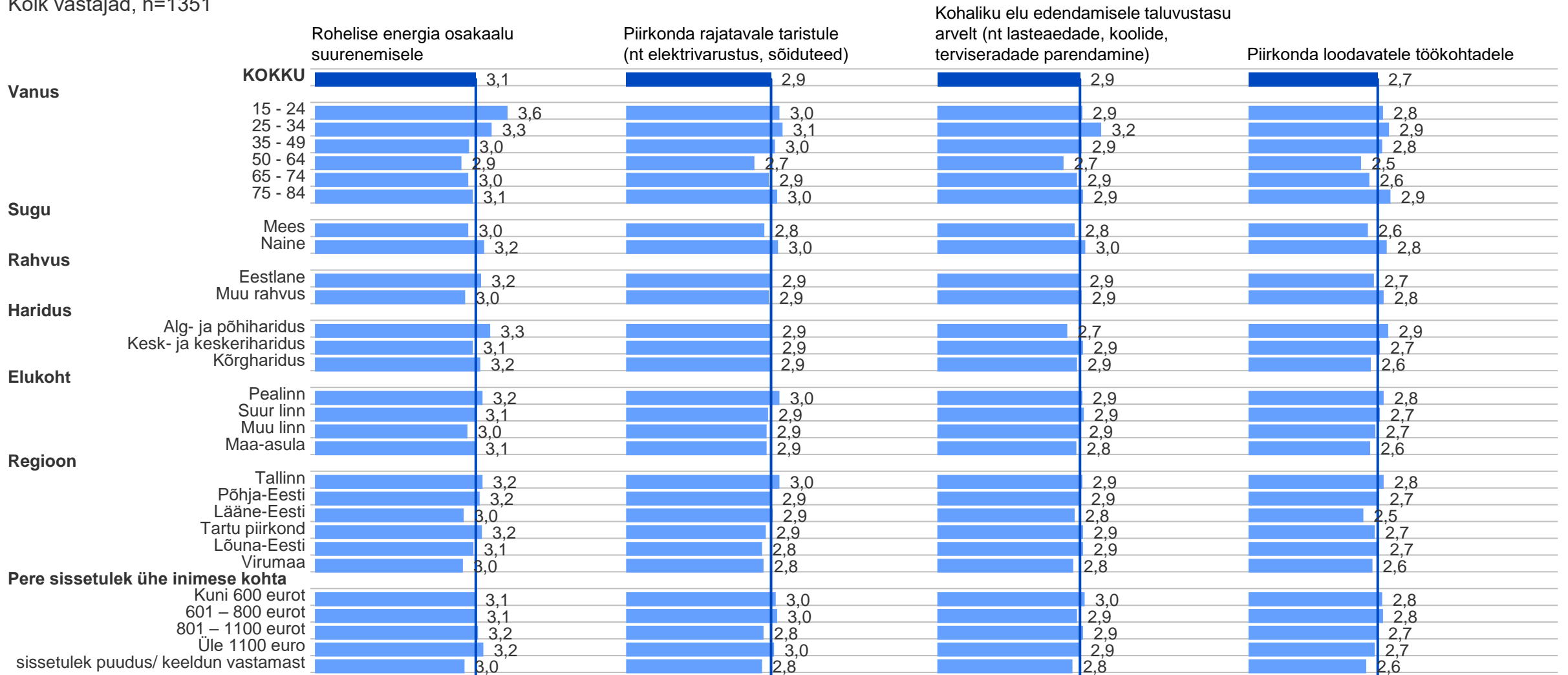

- Elanike arvates avaldub tuuleparkidest tulenev mõju kohalikule elule kõige enam selles, et suureneb rohelise energia osakaal. 74% elanikest peab seda oluliseks mõjuks. Seejuures peavad seda keskmisest olulisemaks nooremad (15–34 aastased) eestimaalased.
- Enam kui 2/3 ehk 68% elanikest peab oluliseks ka tuuleparkide mõju kohalikule taristule (elektrivarustus, sõiduteed).
- Kõige skeptilisemad on tuuleparkidest tulenevate mõjude hindamisel 50–64aastased. Mehed on kõigi mõjutegurite olulisuse hindamisel kriitilisemad kui naised.
- Hiiumaa elanikud pidasid keskmisest oluliselt harvem tuuleparkidega kaasnevaks mõjuks piirkonda loodavaid töökohti: 56% hiidlastest ei pidanud seda oluliseks mõjuks (vs Eesti keskmine 33%).

Mõju kohalikule elule: sotsiaaldemograafilised lõiked

Palun hinnake järgmisel skaalal, kuivõrd oluline on tuuleparkide mõju kohalikule elule?

Kõik vastajad, n=1351

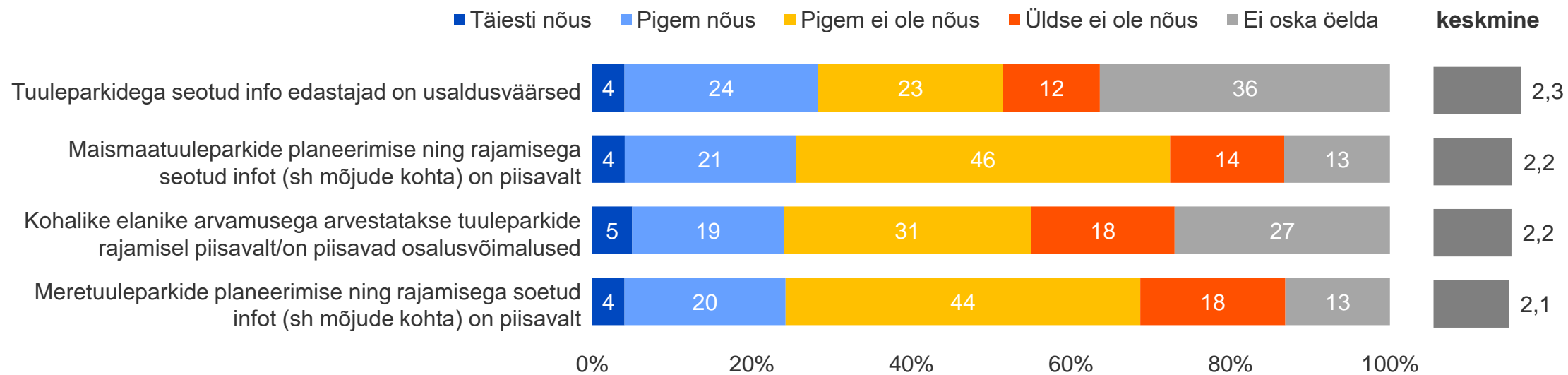

1.5 Inforuum

Info olemasolu ja edastamine

Kuivõrd nõustute järgmiste väidetega?

Kõik vastajad, n=1351

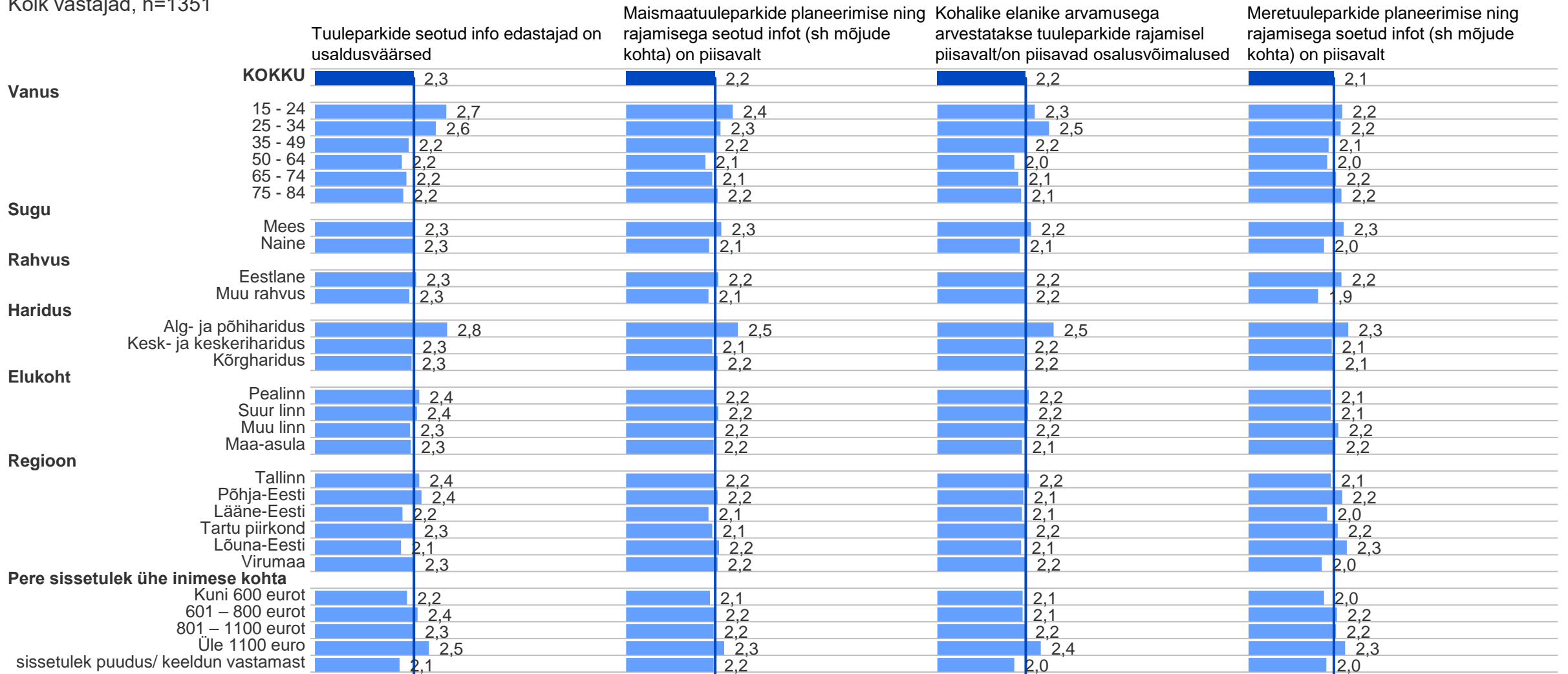

- Inforuumi puudutavates väidetes hinnati kõige kriitilisemalt piisava info olemasolu nii mere- kui maismaatuuleparkide planeerimise ja rajamise kohta: **62% elanikest arvab, et meretuuleparkide ja 60% elanikest, et maismaa tuuleparkide rajamise kohta ei ole piisavalt informatsiooni.**
- Küllaltki kriitilised ollakse ka tuuleparkide kohta info edastajate suhtes – **35% elanikest ei pea info edastajaid usaldusväärseks.** Samas on selle küsimuse puhul kõige suurem osakaal (36%) neid, kes ei oska vastata. Ilmselt puudub neil isiklik kogemus isikutega, kes jagavad infot tuuleparkide kohta.
- Kõige kõrgemalt hindavad nii info piisavust, elanike kaasamist kui ka infoedastajate usaldusväärsust 15–34aastased, samuti kõrgema sissetulekuga inimesed. Kõige kriitilisemad on aga 50–64aastased.

Info olemasolu ja edastamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kuivõrd nõustute järgmiste väidetega?

Kõik vastajad, n=1351

Kommentaariid info piisavuse kohta

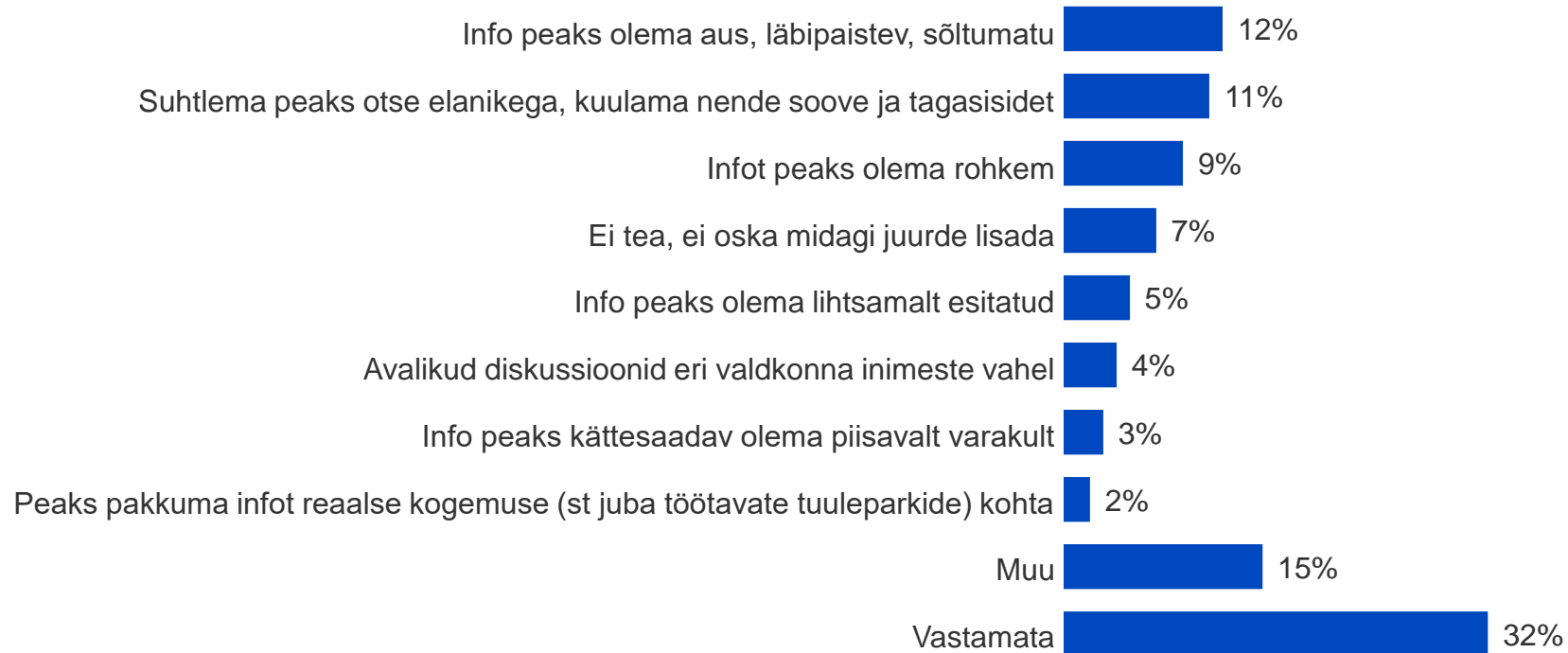
Valik tsitaate uuringust:

- *Ei avaldata eriti tehnikaga seotud informatsiooni, mis oleks arusaadav iga inimese jaoks. Sellest tunnen mina puudust. Kui võimsad on need generaatorid, kui palju see kõik maksab, milline on kasutegur. Seda ei ole ning seda peab otsima. Muidu olen nõus, et kajastus on enamasti positiivne. (M, 58)*
- *Põhimõtteliselt on (piisavalt infot). Ma olen neid tuulikute PDF faile omal ajal lugenud. Kui neid jagada või avalikuks teha, et kui on mingi konkreetne tuulepark, millised tuulikud tulevad, kuidas üksik tuulik oma mõjuga on seal ja need graafikud, et valgustsoon ja müratsoon ja siis kuidas nad koos modelleerides toimuvad põhituule suunas. Sellest peaks nagu piisama, et põhiinfo kätte saada selle mõju kohta. (M, 35)*
- *Kui sind huvitab, siis leiad igasuguseid andmeid. Pigem on just see, et mis on tõene ja mis ei ole. Isegi liiga palju on infot – õiget asja sealt kätte saada on keeruline. Tänu sellele, et seda tuuleparki siia taheti teha, siis igaüks korjas kuskilt midagi ise ka internetist, aga mis asi sellest tõele vastab ja muidugi hirmu- ja õudusjutte räägiti ka. Isegi videod olid, kuidas need tiivikud lendavad laiali. (N, 69)*
- *Tänapäeva internetiajal kui teid natukenegi huvitab, siis ega ei saa öelda, et seda infot ei ole – on ikka küll. Kui lokaalseks asi läheb, siis on teine asi. Kohapealsed probleemid on hoopis teine asi, kuidas sinna infot antakse. Aga tänapäeva infoajastul hakata seletama, et info piisav ei ole, siis no ma ei tea.“ (M, 55)*
- *Planeerimise kohta - planeerimine on väga avalik, selle kohta peab planeerija ise infot jagama. Seal nagu ei ole üldse valikutki. Aga just sellist tuulikute mõjust ja kuidas on teiste maade kogemused ja kuidas nad välja näevad ja kuidas nad on arenenud. Praegu see info, mis siin liigub, see on tege likult ka juba ma ütleks, et aegunud. (N, 62)*
- *Lõpuks ei ole vahet, kui palju reklaami ja teavitustööd teha. Maakohtades elavad inimesed ütlevad ikka „ei“ ja neid ei huvitagi, mis selle positiivne mõju võib olla. Aga ilmselt tuleks alustada sellest, et selgitada, miks on taastuvenergia parem ja tuleviku mõttes parem nende lastele.*
- *Ei ole selle teemaga kokku puutunud, tean vaid inimesi, kes ei soovi tuulikut oma elukohta. Ju neil ikka põhjuseid on. Ise uuriks täpsemalt alles siis, kui tõesti plaanitakse minu elukoha juurde tuulikuid püstitada.*
- *Jääb mulje, et igaüks promob oma energia tootmise allikat ning halvustab teisi. Tasakaalustatud infot on raske kätte saada.*

Mida info edastamisel ja kaasamisel paremini teha? (1/3)

Palun täpsustage, mida võiks info edastamisel ning elanike arvamusega arvestamisel paremini teha?

Ei nõustu väidetega, et info edastamine ja elanike kaasamine on olnud piisav, n=1014

- Kõige enam tuuakse välja seda, et tuuleparkide osas edastatav info peaks olema **aus, läbipaistev ja sõltumatu**. Seejuures on oluline, et elanikele ei jääks muljet, et neile esitatakse infot valikuliselt – teada tahetakse nii plusse kui miinuseid, et nende põhjal isiklik arvamus kujundada. Vastasel juhul jäävad kahtlused info objektiivsuse osas ja see kallutab arvamust pigem negatiivses suunas.
- Oluline on ka otse kohalike elanikega suhtlemine ning nende päriselt ära kuulamine, mitte vaid näiline arvestamine.
- Info peaks olema esitatud lihtsalt ja tavainimesele arusaadavalt: **lihtsas keeles ilma liigse erialase terminoloogiata ja hästi visualiseeritult** (nt kaardid, kust on näha tuuliku müra ja valguse/varju mõju ulatus).
- Elanikud tahaksid rohkem kuulda juba **olemasolevate tuuleparkide kogemusest** nii Eestis kui välismaal: milline on olnud nende kasutegur ja mõjud kohalikule elule ning elanikele.

Mida info edastamisel ja kaasamisel paremini teha? (2/3)

Valik tsitaate uuringust:

- Peaks alustama sellest, et rohkem seda infot jagada. Inimesed ju kardavad seda, mis on uus ja mis on võõras. Tegelikult ju seda infot liigub suht vähe ikkagi. (N, 62)
- Kui minu ema tahaks seda informatsiooni, siis ta kindlasti ei saaks seda, et pigem minul on okei, aga keskmisel kodanikul ei ole. /.../ Ma küsisin empsi käest, et kuule, kas sa tead, et Ristnasse tahetakse tuuleparki teha. See on tema lemmik marjakorjamise koht, aga mitte midagi ei tea. See ongi see kohaliku kaasamine. /.../ Kui see tuleb merre, et võib-olla ei peagi teadma, aga ta tõesti ei teadnud ja ta elab Hiiumaal. (N, 32)
- Kogukonnaga räägiti üks kord, et tuleb siia nurka (tuulik). Peale planeeringut saime teada, et tuleb nelja nurka. Need asjad ei lähe kokku ja need ei tohi nii käia. Ärge valetage lihtsalt inimestele. (M, 48)
- Mina kujutan seda hea tavana ette, et kui ettevõtjal on reaalne soov ja hakkab konkreetseks minema selle tuulikupargi planeeringuga, siis kohalikust omavalitsusest töötaja helistab või käib läbi need talud või majad. Helistab ja ütleb, et tere, meil on siin ettevõtja, kes soovib teha tuuleparki. Kas teil on sellega küsimusi? Me tahaks saada mõlemad osapooled nõusse või ühise laua taha ja läbi rääkima, et saaks mõjud kompenseeritud ja et me hoolime teist, et kas teile see sobib või kuidas see sobiks. Selline isiklik kontakt aitab ka väga palju ja kui inimene tunneb, et kohalik omavalitsus arvestab temaga, et okei, mina elan nüüd siin lähedal, et minuga arvestatakse, siis see aitab ka palju kaasa vastuseisu vähendamisele. (M, 35)
- Kohalikke elanikke peab kaasama algusest peale. Seal (st Lääne-Nigulas) nad (st arendajad) tulid kuidagi niimoodi, et hüppasid lihtsalt peale ja tundus, et neil oli see lahendus juba enne valmis, kui nad seal üldse midagi planeerima hakkasid. Siis rahvas ajas jälle jalad püsti. (N, 62)
- Meedia suhtumine on minu jaoks pigem negatiivne. Nad ei too välja mitte ühtegi sihukest poolt, millest maainimene aru saaks. Linnamees saab aru, sest nad oskavad suhelda nende keeles. Aga meie sellest aru ei saa. /.../ No kui keegi tuleb nende võõrsõnadega, siis meil Setus ei saa aru. /.../ Sellises popis euroopa keeles, nagu nad räägivad, ei jõua kuhugi poole. Minnakse ikka välja ja lüüakse rusikaga vastu seina, et no ei saanud aru, no ei anna õigust. Aga lihtsas maamehe keeles, mitte keerutada, öelda otse välja ja siis antakse ka kätte. Maainimesele, mis siin pattu salata, meeldib raha. Ja kui makstakse mingisugust kompensatsiooni, siis on nad muidugi nõus. Minusuguseid üdini rohelisi on hästi vähe ja need, kes ei ole üdini rohelised, annavad nõusoleku päris kiiresti. (M, 55)
- Esimene kord lennati ikka väga ülbelt peale ka ju. See nagu tekitas kohe tõrke inimestes, et noh, umbes nii, et mis te siin kõhite, me teeme selle ikka ära ja meil on suured rahad taga. (M, 65)
- Arvesse võtmise asemel peaks olema nagu võrdne võrdsega tegelikult. See sama kohalik inimene, kes saab puudutatud sellest, te maha tuleb nagu võrdsega läbi rääkida, mitte et me arvestame siis natuke sinuga või siis kuulame ära, aga siis teeme nagu vaja on. Ja päris nii ka ei saa, et mina olen vastu ja üldse midagi ei tule siia ümber minu, et noh... võimalikult võrdsel tasandil. (M, 35)

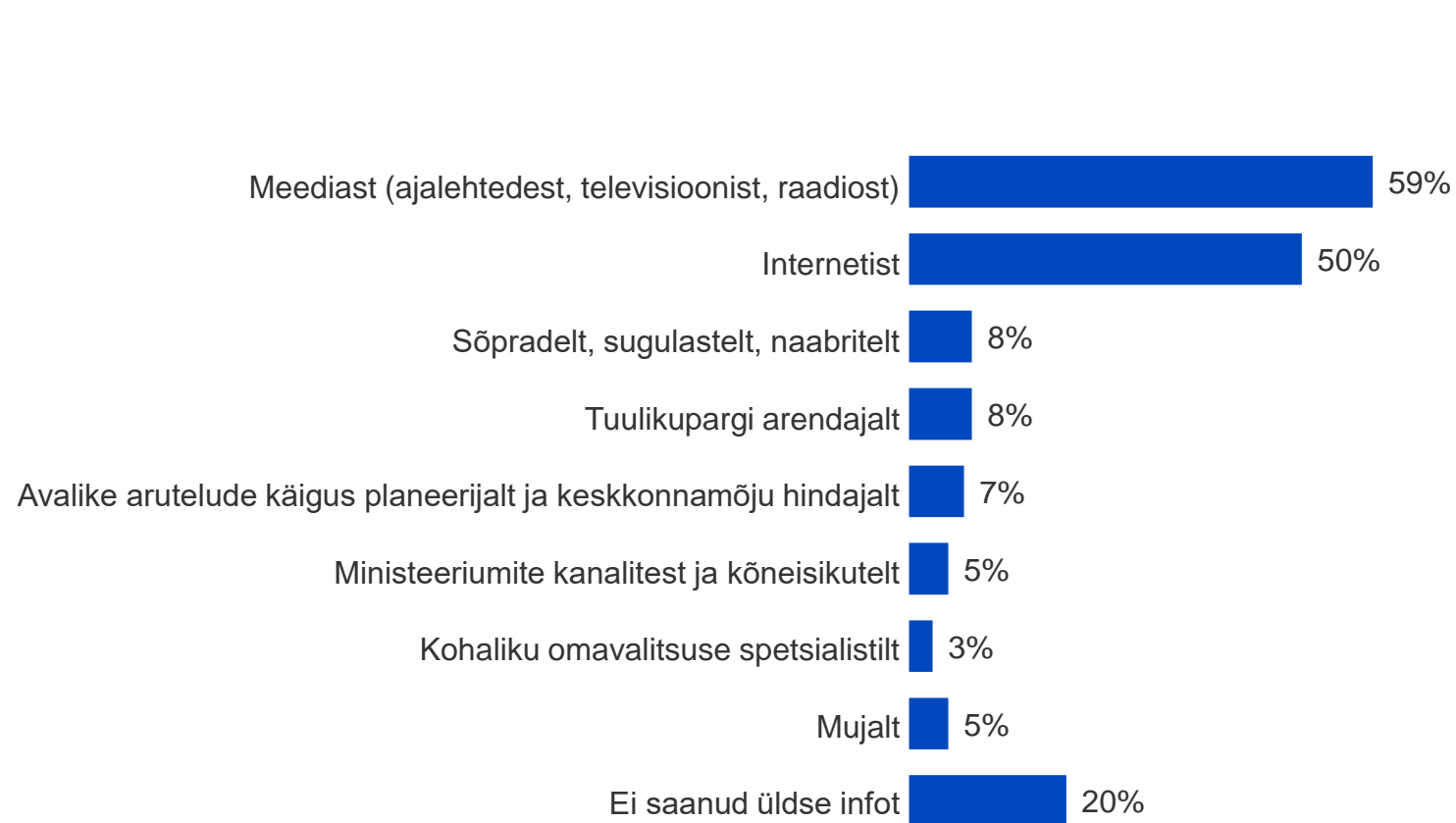
Mida info edastamisel ja kaasamisel paremini teha? (3/3)

- *Anda selged ülevaated erinevatest mõju-uuringute tulemustest, avalikustada tuuleparkide tegelikud omanikud, täpselt näidata, kuhu ja kellele elekter läheb ja kuidas, millega on kompenseeritud olukord, kui tuult pole.*
- *Minu arvates on Eestis liiga vähe käsitletud tuuleparkide müra, vibratsiooni ja varjude/vilkumisega seotud ohte ja probleeme. Usaldaksin neid arendusi võib-olla palju rohkem, kui hüüdlauseste asemel tutvustataks tõepoolest tasakaalustatult erinevate maade terviseuuringuid, sh müra ja vibratsiooni pikaajalisi tervisemõjusid jne. Teiseks jätab halva mulje, et kohalike elanike arvamusel sõidetakse tuuleparkide rajamisel alatasa üle. Meie omavalitsuses pakuti rahvakoosolekul tuuleparkide võimaliku asukohana endiste karjääride territooriumi, millega kõik olid nõus. Tingimusena nägid elanikud, et need asuvad soliidises kauguses meie niigi napiks jäänud elamiskõlblikest piirkondadest (karjäärid hõlmavad suure osa meie territooriumist ja on seetõttu kogukondade jaoks suletud). Rahvakoosolekul lisati, et mingil juhul ei olda nõus tuuleparkide ehitamisega Tallinn-Narva raudteest põhja poole, kus asuvad kitsa lindina praeguseks elamiskõlblikud külad ja alevid. Elanike hämmastuseks selgus peagi, et kohalik võim ja arendajad olid kokkuleppesse suhtunud hoopis põhimõttel "Tuuleparkide ehituseks sobivad kõik alad raudteest põhja suunas, olenemata asulate lähedusest." Ning asutigi ehitama. Selline altvedamine ei ole soliidne ning tekitabki mulje, et kogu rohepöörde jutt rajaneb vaid pettusel ja ülekauldamisel, mitte tegelikel vajadustel ega üksteisega arvestamisel.*
- *Peamine mure on info valikulisel esitamisel. Kui me räägime näiteks meretuuleparkidest, siis esitatakse infot selle kohta, kui roheline see energia tootmine ise, sest tuult meil jagub ning räägitakse ka negatiivse poole pealt visuaalsetest häiringutest, mis tegelikult on kõige väiksem mure, kuid vähem käsitletakse aspekte, mis puudutab merekeskkonda. Näiteks soovitakse rajada mereparke just madalatesse ja liigirikastesse vetesse kahjustades sellega kohalikku ökosüsteemi, mis tavainimest mõjutab kõige enam kala ressursside koha pealt, kuid tegelikult on oht mereelustikule üldiselt palju suurem.*
- *Mingi grupp hirmutab inimesi tuuleparkide teemal (nagu ka 5G mobiilside ja vaktsineerimise osas). Seda saab maha võtta ausa info ja ratsionaalsete argumentidega. Võiks kasutada arusaadavaid võrdlusi (nt müra võrrelda õhk-õhk soojuspumba sise-või välisosa müraga või „raamatukogu müraga“).*
- *Vaja oleks viia avalikult läbi tippteaduritega tuuleparkide analüüs hea-halva mõju kohta ning peale nende analüüsi lasta küsimustega vestlusesse KOV valitud esindajad, kes siis oma KOV elanike mured ja küsimused seoses tuulepargiga saaks küsida ja vastuseid koguda. Lisada ka paar lihtrahva seast vestlusesse tulla soovivat vastumeelset inimest ja seda kõike teha nt. Suud puhtaks saates või lausa spetsiaalselt selleks ellu kutsutud saates! Seda ettevõtmist peaks ette reklaamima teles/raadios/ KOV lehes, et inimesed saaks oma küsimused enda jaoks valmis mõelda ja oma KOV esindajale esitada.*
- *Информация должна содержать цифры: стоимость, время окупаемости, Стоимость утилизации пришедшего в негодность оборудования, фактическая прибыль от эксплуатации. На основе этого жители смогут сказать точно -нравится это или нет. Сейчас в основном только радужные планы и повторяющиеся пустые разговоры о том, что с энергетикой надо что то делать.*

Peamised infoallikad

Kust Te olete saanud peamise info tuuleparkide planeeringute ning rajamise kohta?*

Kõik vastajad, n=1351

- Kõige populaarsem infokanal, kust elanikud on saanud teavet tuuleparkide kohta, on **meedia**: ajalehed, televisioon, raadio.
- Meedia tähtsus on keskmisest olulisem **65–74 ja 75–84 aastaste** seas, kellest vastavalt 70% ja 76% on saanud peamise info tuuleparkide kohta just meediast. Meedia on olulisem infokanal **meeste** kui naiste jaoks (65% vs 54% on sealt infot saanud). Samuti on **suur vahe rahvuse lõikes**: eestlastest peab 72% ja mitte-eestlastest 32% meediat peamiseks infoallikaks tuuleparkide osas.
- Mitte-eestlaste hulgas on olulisemaks infoallikaks **internet**. Enam kui kolmandik (37%) mitte-eestlastest väidab aga, et ei ole saanud tuuleparkide kohta mingit infot.
- Kõige rohkem toovad erinevate infoallikate kasutamist välja need elanikud, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparki. Kui üldiselt ei ole nt kohaliku omavalitsuse spetsialist või avalikud arutelud kuigi levinud infokanaliks, siis kavandatava tuulikupargi läheduses elavad inimesed toovad neid välja olulise infoallikana.
- **20%** ehk viiendik elanikest väidab, et **ei ole saanud tuuleparkide planeerimise ja rajamise kohta mingit infot**.

*Valida võis mitu vastusevarianti, mistõttu vastused ei anna kokku 100%.

Peamised infoallikad: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kust Te olete saanud peamise info tuuleparkide planeeringute ning rajamise kohta

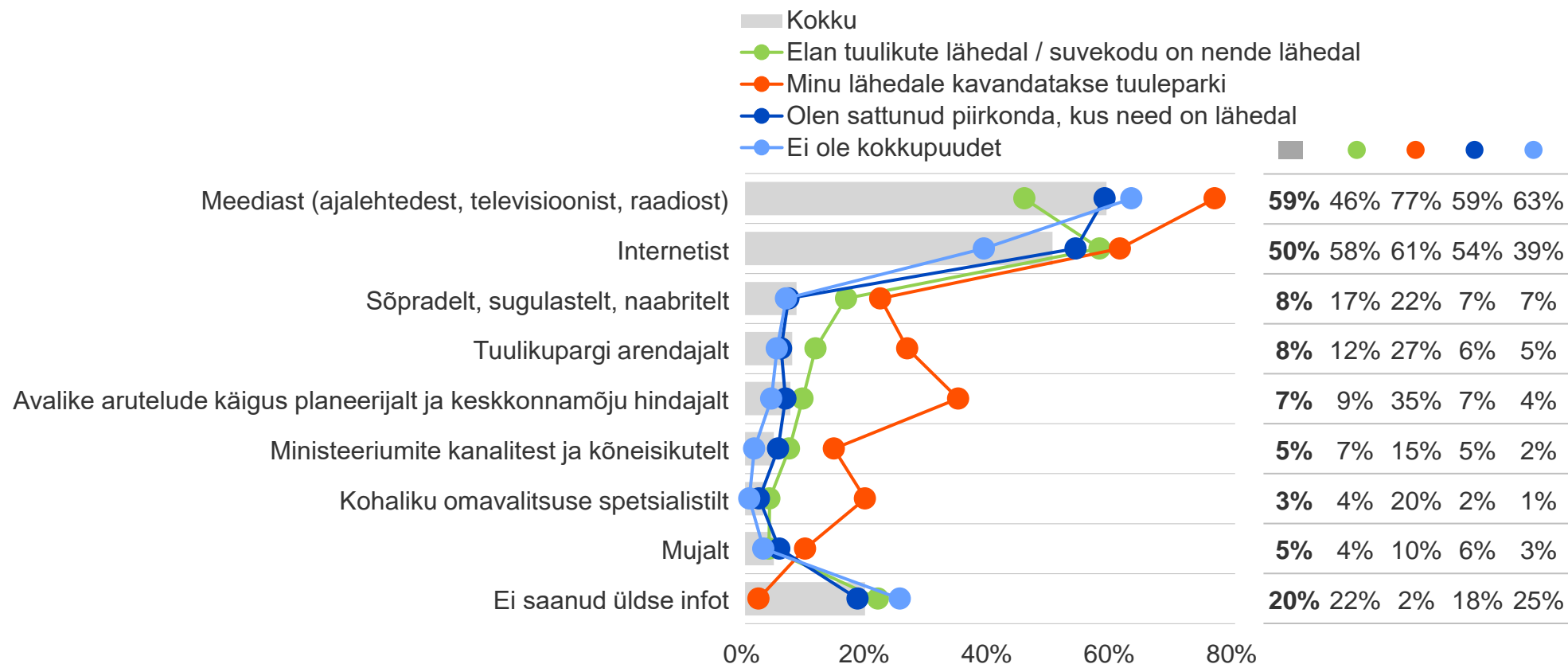
Kõik vastajad, n=1351

	Meediast	Internetist	Sõpradelt, sugulastelt, naabritelt	Tuulikupargi arendajalt	Avalike arutelude käigus planeerijalt ja keskkonnamõju kanalitest ja hindajalt	Ministeeriumite ja kõneisikutelt	Kohaliku omavalitsuse spetsialistilt	Mujalt	Ei saanud üldse infot
KOKKU	59%	50%	8%	8%	7%	5%	3%	5%	20%
Vanus									
15 - 24	53%	50%	16%	7%	6%	4%	3%	17%	17%
25 - 34	51%	48%	8%	9%	7%	6%	5%	1%	27%
35 - 49	55%	47%	6%	8%	7%	6%	2%	4%	23%
50 - 64	59%	57%	8%	8%	9%	5%	4%	4%	17%
65 - 74	70%	48%	6%	6%	8%	1%	2%	2%	16%
75 - 84	76%	48%	9%	8%	7%	5%	1%	4%	11%
Sugu									
Mees	65%	58%	7%	11%	11%	6%	3%	6%	12%
Naine	54%	43%	10%	5%	5%	3%	3%	3%	27%
Rahvus									
Eestlane	72%	53%	10%	10%	10%	6%	4%	6%	11%
Muu rahvus	32%	44%	6%	3%	1%	2%	2%	2%	37%
Haridus									
Alg- ja põhiharidus	72%	37%	11%	8%	6%	6%	5%	16%	13%
Kesk- ja keskeriharidus	55%	51%	7%	6%	6%	2%	2%	4%	22%
Kõrgharidus	65%	50%	10%	11%	10%	9%	4%	4%	17%
Elukoht									
Pealinn	51%	48%	5%	8%	6%	6%	1%	3%	26%
Suur linn	55%	47%	8%	5%	6%	4%	3%	6%	20%
Muu linn	63%	53%	8%	6%	6%	5%	2%	7%	17%
Maa-asula	66%	52%	12%	10%	10%	4%	5%	4%	15%
Regioon									
Tallinn	51%	48%	5%	8%	6%	6%	1%	3%	26%
Põhja-Eesti	58%	49%	13%	8%	8%	3%	3%	5%	21%
Lääne-Eesti	68%	50%	13%	14%	20%	9%	12%	8%	11%
Tartu piirkond	73%	57%	9%	6%	8%	4%	1%	5%	11%
Lõuna-Eesti	67%	55%	11%	9%	4%	1%	3%	4%	17%
Virumaa	52%	46%	5%	4%	1%	5%	1%	6%	19%
Pere sissetulek ühe inimese kohta									
Kuni 600 eurot	55%	47%	10%	6%	6%	2%	4%	4%	22%
601 – 800 eurot	63%	50%	7%	6%	6%	4%	2%	3%	19%
801 – 1100 eurot	61%	52%	9%	6%	8%	5%	2%	5%	18%
Üle 1100 euro	59%	53%	6%	12%	9%	7%	3%	4%	19%
sissetulek puudus/ keeldun vastamast	59%	49%	10%	8%	7%	6%	3%	8%	20%

Peamised infoallikad: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kust Te olete saanud peamise info tuuleparkide planeeringute ning rajamise kohta?

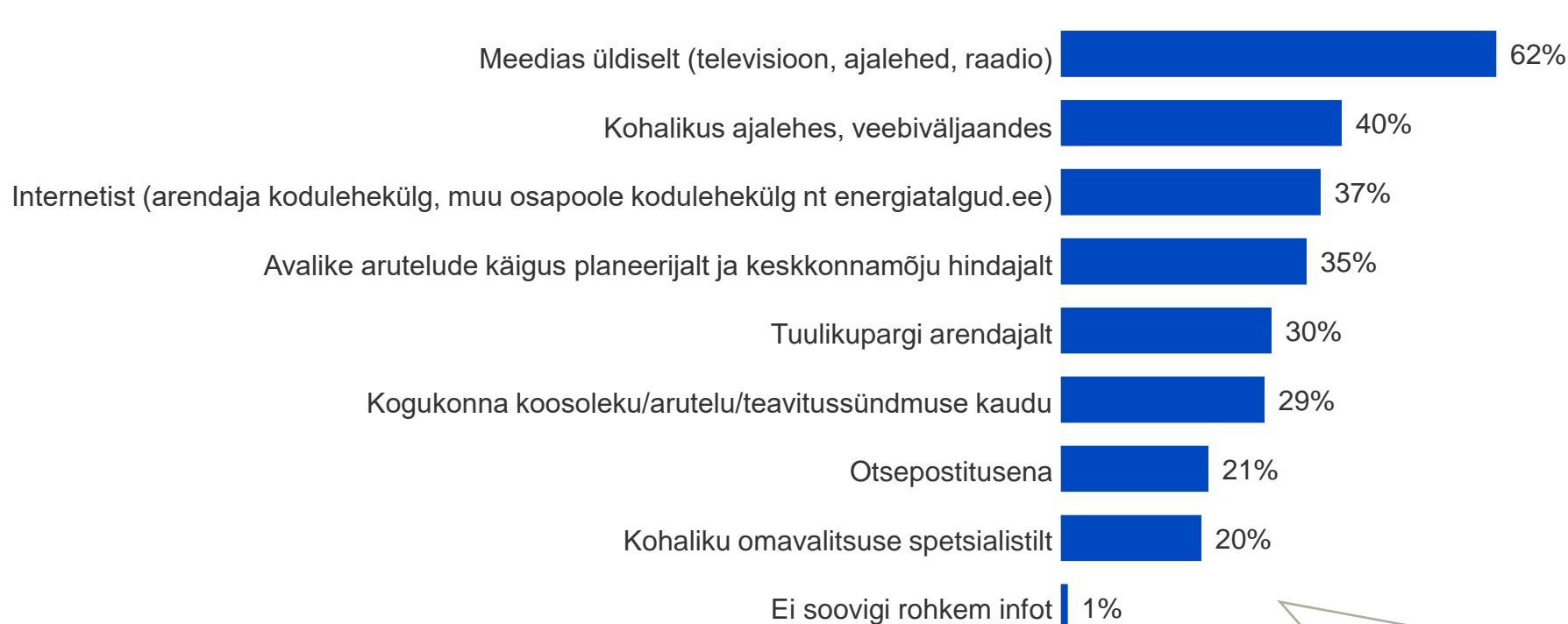
Kõik vastajad, n=1338

Eelistatud infokanalid

Kuidas või millise kanali kaudu Te sooviksite rohkem informatsiooni tuuleparkide kohta?*

Kõik vastajad, n=1351

- Elanikud sooviksid ka edaspidi saada rohkem informatsiooni tuuleparkide kohta just **meediast**. Eriti oluliseks peab seda vanim vanusegrupp.
- Oluliseks peetakse ka **kohalikul tasandil** info edastamist, nt kohaliku ajalehe või veebiväljaande kaudu.
- **Internetti** eelistavad vanusegruppide võrdluses ülekaalukalt kõige enam 25–34aastased.
- Elanikud, kelle lähedusse kavandatakse tuuleparki, eelistaksid infokanalina avalikke arutelusid (46%), kohalikku ajalehte/veebiväljaannet (45%) ja kogukonna koosolekut (44%), veidi vähem meediat üldiselt (40%).

Teadlaste käest. Nii see tuulepargi rajaja kui ka vallaametnik kõik räägivad just täpselt niipalju kui temale kasulik on. Ega ta ei valeta, aga ta ei räägi ka täit tõtt. Võib-olla ta teab rohkem. (N, 69)

*Valida võis mitu vastusevarianti, mistõttu vastused ei anna kokku 100%.

Eelistatud infokanalid: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kuidas või millise kanali kaudu Te sooviksite rohkem informatsiooni tuuleparkide kohta

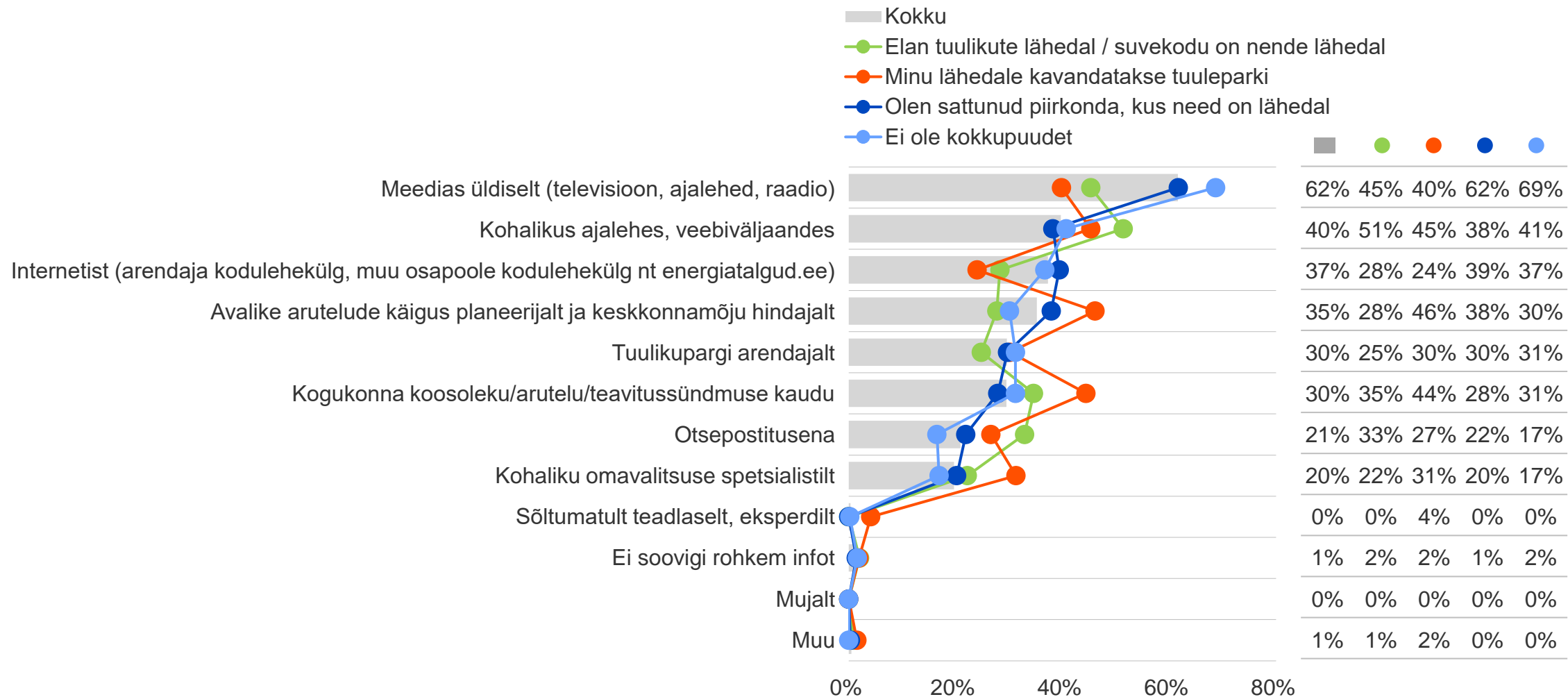
Kõik vastajad, n=1351

	Meedias üldiselt (televiioon, ajalehed, raadio)	Kohalikus ajalehes, veebiväljaandes	Internetist	Avalike arutelude käigus planeerijalt ja keskkonnamoju hindajalt	Tuulikupargi arendajalt	Kogukonna koosoleku/arutelu/te avitussündmuse kaudu	Otsepostitusena	Kohaliku omavalitsuse spetsialistilt	
Vanus	KOKKU	62%	40%	37%	35%	30%	29%	21%	20%
	15 - 24	66%	40%	39%	31%	27%	30%	18%	22%
	25 - 34	64%	47%	51%	36%	38%	34%	26%	26%
	35 - 49	59%	37%	32%	35%	32%	28%	26%	23%
	50 - 64	54%	40%	37%	38%	25%	30%	21%	17%
	65 - 74	66%	35%	30%	35%	23%	28%	11%	14%
	75 - 84	75%	41%	37%	34%	33%	23%	15%	9%
Sugu	Mees	61%	38%	40%	36%	32%	29%	21%	21%
	Naine	62%	41%	35%	34%	27%	30%	21%	19%
Rahvus	Eestlane	65%	42%	38%	38%	32%	35%	20%	21%
	Muu rahvus	54%	35%	37%	29%	25%	18%	23%	17%
Haridus	Alg- ja põhiharidus	83%	40%	49%	18%	19%	36%	26%	18%
	Kesk- ja keskeriharidus	58%	39%	36%	33%	31%	27%	20%	18%
	Kõrgharidus	64%	41%	38%	41%	29%	32%	21%	22%
Elukoht	Pealinn	64%	32%	42%	34%	27%	22%	14%	19%
	Suur linn	59%	40%	33%	33%	24%	20%	22%	15%
	Muu linn	62%	44%	39%	37%	30%	30%	25%	21%
	Maa-asula	60%	45%	33%	37%	35%	41%	25%	22%
Regioon	Tallinn	64%	32%	42%	34%	27%	22%	14%	19%
	Põhja-Eesti	64%	49%	35%	37%	31%	41%	24%	23%
	Lääne-Eesti	53%	40%	30%	38%	31%	31%	27%	22%
	Tartu piirkond	65%	46%	35%	43%	35%	32%	31%	17%
	Lõuna-Eesti	63%	43%	42%	37%	31%	35%	20%	18%
	Virumaa	55%	37%	33%	26%	28%	24%	19%	18%
Pere sissetulek ühe inimese kohta	Kuni 600 eurot	54%	40%	34%	34%	30%	27%	24%	18%
	601 – 800 eurot	70%	42%	41%	35%	29%	32%	17%	21%
	801 – 1100 eurot	64%	42%	36%	33%	27%	29%	23%	16%
	Üle 1100 euro	58%	36%	38%	39%	31%	30%	20%	22%
	sissetulek puudus/ keeldun vastamast	66%	39%	39%	36%	29%	31%	19%	21%

Eelistatud infokanalid: sotsiaaldemograafilised lõiked

Kuidas või millise kanali kaudu Te sooviksite rohkem informatsiooni tuuleparkide kohta?

Kõik vastajad, n=1338

2

Tulemused:

Tuuleparkide läheduses või perspektiivsetes alades elavad inimesed

Gruppide koosseis

Kokku osales **viies grupis 21 inimest**, kes avaldasid ankeetküsitlusele vastates soovi osa võtta ka vestlusringist. Osalejate meelsuse määratlemisel võeti aluseks nende vastuseid tuuleparkide ja nende laiendamise kohta (st kas suhtumine on pigem positiivne või negatiivne). Fookusgrupi käigus selgus, et mõne osaleja meelsus ei pruugi olla nii absoluutne nagu ankeedi põhjal võis tunduda. Seega ei ole ka gruppide jaotus päris nii resolootne nagu nimetuses kirjas (st pigem positiivses grupis võis olla ka neutraalseid, neutraalses pigem negatiivse või positiivse suhtumisega inimesi jne).

Piirkond näitab osaleja peamist elukohta. Mitmel osalejal on tuuleparkide läheduses suvekodud/maakodud või lapsepõlvkodud ja seetõttu peavad nad ise ennast tuuleparkidega seotuks. Mõni osaleja sõidab igapäevaselt tuulepargist mööda ja seetõttu peab ennast läheduses elavaks. Samas jääb mitme osaleja puhul tuulepark enam kui kümne kilomeetri kaugusele ja seetõttu põhineb nende hinnang tuuleparkide mõjudele pigem kuuldustel.

	Läheduses elavad, neutraalselt meelestatud		Läheduses elavad, pigem positiivselt meelestatud		Läheduses elavad, pigem negatiivselt meelestatud		Läheduses elavad, pigem positiivselt meelestatud (vene keeles)		Potentsiaalsetes arengupiirkondades elavad inimesed	
	Osaleja	Piirkond	Osaleja	Piirkond	Osaleja	Piirkond	Osaleja	Piirkond	Osaleja	Piirkond
1	N, 24	Lõuna-Eesti	N, 32	Põhja-Eesti	M, 55	Lõuna-Eesti	M, 50	Ida-Virumaa	N, 38	Lääne-Eesti (Häädemeeste vald)
2	N, 49	Põhja-Eesti	M, 35	Lääne-Eesti	M, 46	Põhja-Eesti	N, 36	Põhja-Eesti	M, 55	Lääne-Eesti (Pärnu maakond)
3	M, 44	Põhja-Eesti	M, 65	Lääne-Eesti			M, 58	Ida-Virumaa	M, 70	Lääne-Eesti (Hiiumaa)
4	M, 52	Lääne-Virumaa	M, 48	Ida-Virumaa			M, 50	Ida-Virumaa	M, 76	Lääne-Eesti (Saarde vald)
5			N, 62	Hiiumaa					N, 41	Ida-Virumaa (Lüganuse vald)
6									N, 69	Lääne-Eesti (Lääne-Nigula vald)

Üldine teadlikkus elektri tootmisest

VARUSTUSKINDLUSE OLULISUS

Fookusgrupid kinnitasid küsitluse tulemust, et Eesti elanike jaoks on väga **oluline, et Eesti riik suudaks vähemalt mingi osa oma energiast ise toota**. See on oluline varustuskindluse tagamiseks ning selgituseks mainitakse nii poliitilist kui ka majanduslikku riski. Leitakse, et energia sisseostmiseks peab ju Eestil ka olema midagi, mille eest seda osta.

„Eesti on paratamatult selline maa, kus ma ei tea, kas turba ja räime eest õnnestuks energiat sisse osta. Suhtelist kahtlane ja turvas saab ka ükskord otsa.“ (M, 52)

„Loomulikult peab olema oma elektrienergiat ka, kui midagi juhtub, midagi globaalset. Kui kõik keeravad oma kraanid kinni, siis me oleme siin ilma elektrita. Me peaks ikkagi suutma nii palju, et saame vähemalt midagigi, kui on mingi sõda või mis iganes, et kõik keeravad oma kraanid kinni. /.../ See ei pea võib-olla kogu aeg töös olema, aga kui midagi muutub, siis oleme nagu Soome keeles on hea sõna – omavaralised – ehk meil on nagu omaenda vara.“ (M, 49)

ENERGIATOOTMISE TULEVIKUSUUNAD

Leitakse, et Eesti ühiskonnas ei ole olnud piisavalt avalikku diskussiooni meie **energiatootmise tulevikuvõimaluste** üle. Osaliselt sellest on tingitud NIMBY* suhtumine – väljapakutud lahendustele ollakse vastu, kuna ei teadvustata, et kuidagi peab elektrit ju siiski tootma ja sellega kaasnevad alati mingisugused mõjud. Seetõttu oleks vaja **laiapõhjalist üldsust teavitavat ja kaasavat arutelu**, kus räägitakse Eesti võimalustest ning erinevate alternatiivide plussidest ja miinustest. Oluline on teha seda **kompleksselt**, st käsitleda koos kõiki variante, sest üht alternatiivi on lihtne maha teha, aga kui vaatluse all on koos kõik alternatiivid, jõuab ehk elanikele selgemalt kohale valikute piiratus (st et kõigile alternatiividele ei saa „ei“ öelda). Samas rõhutatakse, et tulevikus ei peaks Eesti keskenduma vaid ühele energiatootmisviisile, vaid kasutama **mitmeid energiaallikaid**.

„Selline diskussiooni alustamine ühiskonnas puudub. Me ei ole veel hakanud rääkima, mis saab homme energeetikast. Kui me praegu ütleme, et põlevkivi läheb kinni, ülejäänud asjadega me nõus ei ole, mis siis edasi saab? Et edasi saada, siis peab ka teadma, mida üks või teine asi kaasa võib tuua, me ei tea ju seda praegu. /.../ See, millist energialiiki eelistada, sõltub sellest, kuidas kogu lahendus (st energiatootmine) on üles ehitatud. /.../ Fakt on see, et see põlevkiviajastu on meil Eestis möödas, aga me ei ole valmis ka mitte midagi uut sisse laskma. /.../ Me ei taha päikeseenergiat kasutada, me oleme tuuleparkidele vastu ja hüdroenergia on täiesti keskkonnaaenulikuks kuulutatud. /.../ Kui rahva käest küsida, siis ei tohiks mitte midagi tulla.“ (M, 52)

„Ma arvan, et edaspidi see asi ei ole niimoodi, et on üks suur energiatootja, mis iganes asi see on, praegu on see põlevkivielektri jaam ühes Eesti nurgas, vaid hakkabki olema nii, et neid tootjaid on palju ja üle Eesti ja just nii palju kui vaja. Pigem selline kohapõhine. Ja mitte niimoodi, et üks variant, et ainult tuulikud või ainult päike, võimalikult erinevaid variante ka. Erinevates kohtades erinevaid variante.“ (N, 62)

„See on küll õige, olgu see siis Hiiumaa või ka Läänemaa näitel, et see "mitte minu tagahoovis". Kõik ütlevad, et tehke Ida-Virumaale, mis te siia tahate, tehke Ida-Virumale. Läänlased ütlesid, et tehku sinna Hiiumaa taha merre, mis te siia ronite, tehke sinna.“ (M, 65)

*NIMBY – Not In My Backyard

Seosed erinevate energiaallikatega

Põlevkivi: ühelt poolt leitakse, et tegemist on väga keskkonnaaenuliku energiaallikaga, mille asemele oleks kindlasti vaja alternatiivi. Teisalt tuuakse välja, et momentaalselt ei ole võimalik üle minna ainult roheenergiale ja seetõttu peaks otsima tasakaalu.

„Minu meelest on põlevkivi üks keskkonnaaenulikumaid elektritootmise viise üleüldse. Ma ei räägi CO2-st praegu, ma räägin sellest, mis lahtistest ja kinnistest kaevandustest järgi jääb. Alates põhjaveega ja lõpetades ma ei tea millega.“ (M, 52)

„Mina eelistan kõike, mis ei ole põlevkivi. Nii lihtne see ongi. See on kaduv ressurss ja teiseks on kohutavalt saastav ressurss. Aga kui ma peaksin valima nendest, mis praegu mainitud on, siis ma kaldun sinna tuumaenergia poole isegi.“ (N, 32)

Päikeseenergiat peetakse üldiselt üheks parimaks valikuks, kuna see on inimeste hinnangul puhas, taastuv, alati olemas.

„Ma pooldan päikeseaeride laienemist, päikeseenergia tootmist. Kui tuult ei ole, siis ta ei tooda. Aga päikeseenergia puhul on see, et ta ei tooda energiat ainult siis, kui päike igaveseks kustub. No öösel või talvel on meil siin natukene väiksem tootlus. Aga sellega toidab ära.“ (M, 55)

Nii päikese- kui tuuleenergia puhul tuuakse puudusena välja **salvestustehnoloogiat, mis pole veel piisav.**

Tuumaenergia osas lähevad arvamused lahku: osad peavad seda kõige ohutumaks ja kasulikumaks alternatiiviks, teised liiga ohtlikuks. Tuumaenergia pooldajad väidavad, et Eesti ümberkaudsetes riikides juba niigi on tuumajaamad (Venemaal, Soomes).

„Kõige ohutum ja kasulikum“ (N, 24)

„Kas osta Valgevene tuumajaamast või Venemaa tuumajaamast? Siis ma pooldan pigem kohapealset, et raha jääks siia. Kui need alternatiivid on laual.“ (M, 46)

„Põlevkivi jätkub veel väga pikaks ajaks ja kui eelistada, siis ma pigem eelistan põlevkivi kui tuumaenergiat, sest tuumaenergiaga on hästi palju lahtiseid otsi, mida pole veel nagu ära sõlmitud. Et kuhu need jäätmed ladustatakse ja mis nendega tehakse. Seal tekib ka jäätmeid, ta on küll süsinikdioksiidi vaba, aga seal on hoopis teised jäätmed, mis on tükk maad ohtlikumad. Täna hetkel meie valda planeeritakse ka tuumajaama rajada ja see kompensatsioon, mis nad pakuvad, et ma arutasin rahasse välja, et see on 8 € aastas, et see on naeruväärselt väike. Et sellise pakkumisega ei ole mõtet arendajatel tulla.“ (M, 48)

Harvem nimetatakse **maasoojusenergiat, vesinikenergiat**, mida peetakse liiga kalliks alternatiiviks, ja **lainetusega seotud energiat**, mis Eestis ilmselt ei toimiks.

Kõhklused seoses tuulikute

Inimestes tekitab kõhklusi see, et **ei teata tuulikute püstitamise tagamaid** ja seetõttu on jäänud mulje, et neid pannakse püsti suuresti tänu **doteerimisele**. Doteerimine aga toob alati kaasa turu moonutamise ja kahtluse, kas tuulikud ka päriselt ennast ära tasuvad. Kuna tuulikute arendajateks on olnud erafirmad, siis eeldatakse, et nende jaoks peab olema tegemist väga tasuva ettevõtmisega. See omakorda tekitab küsimusi, kas ehk **soovitakse rikastuda kohalike elanike arvelt**. Samuti on elanikud skeptilised **keskkonnamõjuhindangute adekvaatsuse** osas.

„See keskkonnamõjude hindamine on üldse sihuke natukene minu jaoks kahtlase väärtusega asi, sellepärast et.. Kuidas öelda, need on nagu.. ma neid uuringuid huvipärast lugesin siin järjest, et neid on ju palju tehtud. Need on enam-vähem kõik ühe lauaga löödud. Tõsist hindamist ongi väga raske teha.“ (N, 69)

„Meie vallas on kogu see protsess hämaralt aetud. Mulle üritati selgeks teha, et teeme selle keskkonnamõjude hindamise ära ja siis vaatame ja võib-olla ei sobigi, aga miks te kohe inimesi ei kaasa, sest usaldus selle hindamise vastu on meie inimestel juba null. /.../ Mina ei tea, mis raha eest neid keskkonnamõjuhindanguid tehakse, aga see on nagu tõsine mure ja inimesed ei usalda neid üldse.“ (N, 41)

Samuti puudub teadmine, kui kallis on tuulikute ehitamine, hooldamine ning hilisem utiliseerimine ehk et **kui kalliks kujuneb ühe tuuliku kogu elutsükkel**.

„Kui palju seal juppe peab vahetama, kui kallis see tootmine tegelikult on, kui kallis on hooldus, püsikulud eks ole. Me ei tea seda tegelikult, vähemalt mina ei tea. See on nagu üks pool, mis on kaudselt selle keskkonna poolega seotud, kui palju maksab tuuliku tootmine, püstitamine või käigus hoidmine üldse.“ (M, 52)

„Selle tuugeni tootmine on nii ressursimahukas ehk siis nagu keskkonnale pressure või see kahju, et ta nagu praktiliselt ei tulegi nulli sellega, et ta justkui toodab taastuvat energiat. Need metallid ja kõik, mis seal kasutatakse. Ma ei ole nüüd viimasel ajal seda kuulnud, sest tehnika kogu aeg uueneb.“ (N, 32)

„Mina olen kuulnud just, et ta tuleb päris kiiresti nulli ja läheb plussi.“ (N, 62)

„Sõltub, kes räägib. On loodust reostav, selles mõttes, et see tootmine on jõe kulukas ja teine pool, et tasub ennast kiiresti ära.“ (M, 48)

Samuti on laialt levinud kuuldused, et tuuleparkide **utiliseerimine on keeruline**.

„Kui tuulik on oma ära elanud, siis nendest labadest pidavat olema praktiliselt võimatu lahti saada, et tekib nagu selline... hiljem tekib reostus.“ (M, 48)

„Mind häiris see, et interneti keskkonnas levivad uudised, kus tuulikute labad, mis teevad oma töö ära ja siis kusagil ladustatakse. See on ikka räme reostus. Sellega ei ole mitte midagi teha, nad ei oska sellega midagi teha. Nad lihtsalt seal seisavad ja mädanevad. Mina olen nendele vastu.“ (M, 55)

Tuuleparkide asukoht

Tuuleparkide asukohana pakutakse välja **väikseid saari**, mis on rohkem eraldatud ja kus tuulikud elanikke ei häiriks. Samuti pakutakse välja üldiselt **eraldatud alasid**. Seejuures küll nenditakse, et sellised kohad on enamasti looduskaitse all, seega sinna on raske midagi teha. Samuti on kaugemalt vaja elekter ka inimesteni saada. Selles osas lähevad vastajate arvamused lahku: on neid, kes leiavad, et kaugemalt elektri kohale vedamine ilmselt ei tasu ennast ära, aga on ka neid, kes ei näe selles probleemi.

„See oleks üks mõeldavaimaid, et ta inimesi ja loomi vähem häiriks ja oleks nii-öelda omaette. Ei segaks nagu kedagi, samas oleks ikka ära kasutatud maa. Mis see tühi saareke niisama seal on, las ta siis olla Eesti riigile kasulik.“ (M, 44)

„Saared on tegelikult hea mõte, kuid küsimus tekib selles, kuidas saarelt elekter mandrile saada, Sa pead rohkem juhtmeid ja kõiki neid asju sinna panema. See tekitab omakorda mõtte, et lihtsalt ei tasu ära. Maismaa oleks parem, aga kui mõelda, kuhu maismaale, siis nagu ruumi on, aga samas oma tagahoovi ei taha. Kui praegu ringi vaadata, siis kõik kohad näiteks päikesepaneele on küll täis, need ei ole nagu nii häirivad. Nad müra ei tee, nad lihtsalt võtavad ruumi. Tuulepargid vist ikka nagu teevad rohkem müra, neid paneb rohkem tähele. Siis peaks leidma sellised inimtühjajad kohad selle jaoks, aga kui palju neid enam siin järgi on, see on teine küsimus“ (N, 24)

„Minul iseenesest ei ole tuulikute vastu midagi, aga just see, et seda asukohta valida. Raisata nüüd selle peale puht metsamaad on ka minu arvates natuke kurjast. Ja ütleme, et päris majade lähedale ka ei tahaks.“ (N, 69)

„Meil Ida-Virumaal on väga palju tööstusalasid, vanad kaevandused, mis on kinni pannud. /.../ Kuhu Sõnjaladki panid ja sinna on veel ruumi panna, me ei pea tulema talude majade taha. Meil on tööstusalad olemas, paneme sinna. Ei, me ronime värske põllu peale, no mis asi see on. Alad on olemas ja tuul on ka olemas.“ (N, 41)

„Kui siia maani tuli elekter ainult ühest kohast ehk Ida-Virumaalt ja jõudis Ruhnusse välja, siis asukoht pole probleem.“ (M, 52)

Peamised pooltargumendid tuuleparkidele

- **Kättesaadavus**, tuul on olemas. „*See on see ressurss, mis meil olemas on. Et kui ta meil olemas on, miks me seda ei kasuta.*“ (N, 62)
- **Lõppematu, ei saa otsa, taastuv**
- **Sõltumatus teistest riikidest**
- **Kohalik, kodumaine**
- **Tehniliselt lihtsam kasutusele võtta**
- **Ei reosta loodust** (st kahjutegurid küll on, aga otsest või vahetut reostust (nt aheraine mäge) ei tekita)*
- **Tundub odavam**, vähemalt kui on juba valmis ehitatud („*Tundub odavam, aga kuna ma ei tea, palju see (hooldamine) maksma läheb. Mulle tundub, et see on odavam.*“ (N, 49 – maakodu on tuulepargi läheduses))

*Reostuse osas on neid, kes leiavad, et me ei tea, kuidas tuuliku tootmine nt Hiina keskkonda mõjutab ja milline reostus seal sellest tekib.

Tuuleparkide puhul toovad mitmed osalejad hetkel Eestis tavapärase tuulikute asemel alternatiivina välja **rootortuulikuid**, mis tunduvad oluliselt vähem häirivad. „*Ameerika variant on selline, kus turbiin on püstine. Võib-olla on hoopis see lahendus. Teeb vähem müra ja visuaalset maastikureostust.*“ (M, 52) Pakutakse välja ka seda, et tuulikud võiks olla madalamad, et tekitaks vähem valguse vilkumist.

Peamised vastuargumendid tuuleparkidele (1/2)

Inimeste **teadlikkus** tuuleparkide mõjudest **põhineb sageli kuuldustel** ja mitte isiklikul kogemusel või kindlatel teadmistel. Seetõttu tuuakse olulise negatiivse mõjuna esile nt **müra**, samas mainib mitu osalejat, et ta on mürast ainult kuulnud ja tegelikult ise ei ole tuuleparkide läheduses viibinud. Tuuleparkide läheduses olnud inimestest mõned peavad müra/undamist märkimisväärseks, teised mitte. Sama lugu on ka vibratsiooniga. Seetõttu leiavad osalejad, et **inimeste tundlikkus on erinev** ja kui mõnda võib müra, vibratsioon või valguse vilkumine häirida, siis teist see ei sega.

Negatiivsete mõjude hindamisel tuuakse välja seda, et inimesed kohati justkui unustavad, et **ka põlevkivi kasutamisel on suured kõrvalmõjud**.

„Ükskõik mismoodi inimene elab või teeb, siis visuaalse pildiga paratamatult tuleb harjuda. Ega siamaani kui me elame Tallinnas või Lõuna-Eestis ja ei tea ja ei ole näinud seda, mida põlevkivi tootmine kaas toob, siis me elame selles õndsas teadmatuses ju tegelikult.“ (M, 52 – elab tuulepargi läheduses)

„Ega ma ise ei tahaks ka seal (st Ida-Virumaal) nende tossavate korstnate all elada kui päris aus olla. Pigem ma elaksin tuulikute all.“ (N, 62 – sõidab tuulikute mööda)

Vilkumine: *„Ma olen käinud Aulepa tuulepargis. Mis mind pani rohkem mõtlema, oli päikesevari. /.../ Kui tuulikud tuleks meist lõunapoole, siis kui sa seisad õues ja kogu aeg midagi niimoodi vilks ja vilks käib, ilmselt häirib ka.“ (N, 69 – elab perspektiivses piirkonnas)*

Müra: *„See müra tuleb pähe, aga ma ise ei ole niimoodi nende juures käinud. Ei tea väga hästi, mis seal toimub.“ (N, 24 – sõidab tuulikute mööda)*

Vibratsioon

„Mina olen käinud nende tuulikute juures, mis on Peterburi maantee, seal Virumaade piiril. Puht uudishimust ronisin sinna tuulikute alla. Kui sa lähed nagu turist, siis sa ei taju seda vibratsioon või maavärinat, võnkeid. Kui ma peaksin seal vahetult lähedal elama, siis sõltub ju ka pinnasest. Pinnased juhivad vibratsiooni ja müra erinevalt edasi.“ (M, 52 – elab tuulepargi läheduses)

Oht lindudele: inimestel on kujunenud arvamus, et tuulikud on lindudele ohtlikud. Tuulikute vahetus läheduses elavad inimesed seda eraldi ei maini.

„Mina olen ka kuulnud, et palju surnuid linde korjatakse sealt kokku.“ (N, 49 – maakodu on tuulepargi läheduses)

„Ma elasin 21 aastat Baieri-Saksa ja Austria piiri peal. Seal on hästi palju tuulikuid. Minu hämmastuseks ei kasva seal isegi seemned. /.../ Ma käisin ja vaatasin, mis see tuulik teeb. Kas tõesti on müra suur. Tegelikult ma mingit müra ei kogenud. Aga minu jaoks oli šokeeriv, et eelnimetatud taimed ja linnuliik on lihtsalt kadunud. Nad lihtsalt lähevad ära. Aga miks nad ära lähevad, on küsimus.“ (M, 55 – elanud tuulepargi läheduses)

Peamised vastuargumendid tuuleparkidele (2/2)

Visuaalne reostus: selles osas lähevad osalejate arvamused lahku. On neid, kes leiavad, et tuulikud rikuvad ilusa loodusvaate, aga on ka neid, kelle arvates see käib elukeskkonna juurde.

„See on ajastu küsimus. Täpselt samasuguse hinnangu (st visuaalselt kole) võis anda mingi Hollandi talupoeg nendele tuulikutele, mille järgi Hollandit tuntakse. Kui energiatootmine kolib tarbijale lähemale ja on selline kohalikum ja väiksem, siis ma arvan, et nii või teisiti sellised visuaalsed pildid looduses muutuvad kasvõi nende päikeseparkide või tuuleparkide näol. See on paratamatus.“ (M, 52 – elab tuulepargi läheduses)

„Ma kujutan ette jah, et me oleme selles mõttes nagu eelmise sajandi 10ndatel või 20ndatel aastatel, kui kiruti, et mõtle kui jubedad on elektripostid ja kuidas see kõik reostab. Praegu... noh, nad muidugi on koledad, aga me oleme sellega nagu harjunud.“ (M, 65 – sõidab tuuleparkidest mööda)

Privaatsuse häirimine: Kardetakse, et tuuleparkide ehitamisega kaasneb privaatsuse vähenemine seoses juurdepääsuteede ehitusega, materjalide transpordi ja otsese ehitustegevusega. Samas leitakse, et kui maja taga on ka mets, siis ikka võivad inimesed seal käia.

„Elasid enne metsatalus, kus keegi ei käinud, siis nüüd järsku tuleb sulle sinna korralik tee, mis ühes mõttes on tore, aga teisest küljest tuleb sulle sinna ka inimesi.“ (N, 49 – maakodu on tuulepargi läheduses)

Tundub kallim: „Nende jubinate saamine on see kõige kallim osa ja ei tea, mida maailmaturg nüüd kohe varsti metallide ja kõige osas ütleb, et võib-olla just varsti on probleem, et see (st tuuleenergia) on kallim, et nendel ei ole neid osasid saada.“ (N, 24 – sõidab tuulikute mööda)

Kalad: lisaks lindudele peljatakse ka negatiivset mõju kalastikule.

„Saaremaa inimesed vähemalt rääkisid aastakümneid tagasi, et mandri ja Saaremaa vahele tõmmatud elektrikaabel mõjutas oma elektriväljaga kalastikku. Kuivõrd tõsi see on, ma just mõtlen seda, et kui kaabeldused hakkavad olema kõik mere põhjas. Kas ja mis moodi see võib kalastikku mõjutada just sigimispaiakade ja liikumisteede osas?“ (M, 52 – elab tuulepargi läheduses)

Segab lennuliiklust ja riigikaitset

Üks osaleja mainib **ohuallikana** tuulikute kontaktides kasutatavat **fluorgaasi**.

Info ja kommunikatsioon

Osalejad on üldiselt seisukohal, et meedias on **tuuleparkide temaatikat kajastatud nii positiivses kui ka negatiivses võtmes**.

„Räägitakse mõlemast poolest, on nii positiivseid omadusi kui ka negatiivseid omadusi. Mina ise vähemalt tunnen, et keegi ei survesta mind kummalegi poole.“ (N, 49 – maakodu on tuulepargi läheduses)

Leitakse, et üldiselt on tänapäeval infot piisavalt, iseasi, kui lihtsasti leitav ja arusaadav see on. Tuuakse välja, et info peaks olema **lihtsamini esitletud**, kindlasti **aus, objektiivne ja tasakaalus**. Samuti on oluline inimesi harida püsivalt, mitte vaid enne konkreetse tuulepargi ehitamist.

„Registrites kolamine ei ole kõige lihtsam asi, eriti kui sa täpselt ei tea veel, mida pärida või kust pärida. Ja nagu me teame, siis ametnike vastamiste tähtaeg on päringule 30 päeva. Mõnikord ei saa üldse vastust. /.../ Info edastamise puhul on oluline, et see oleks tasakaalus, sest ega inimesed lollid ei ole – ei ole ju must ja valge, et on väga hea või väga halb, aga lihtsalt, et sa saaksid tasakaalustatud informatsiooni.“ (N, 32 – sõidab tuulikute mööda/lapsepõlvkodu perspektiivses piirkonnas)

Mõjude osas võiks olla rohkem infot, sh **näiteid teiste riikide kohta**, kus tuulepargid on jube pikemat aega olnud.

„Ma kardan, et neid asju ei ole niimoodi uuritud, täpselt see sama teema, kuidas see kalastikule või linnustikule mõjub. Äkki on (uuritud), aga need tööd ei ole kättesaadavad ja nendest ei räägita.“ (M, 52 – elab tuulepargi läheduses)

„Tahaks rohkem teada selle kohta, kus riikides on nad (tuulikud) juba seal 20 aastat olnud, et millised on mõjud. See on piisav hea statistika meile ka jagada.“ (M, 48 – elab tuulepargi läheduses)

Avalikkuse **kaasamise** osas leitakse, et seda küll tuleb teha, aga see on keeruline ülesanne, sest kui kaasata, siis keegi ei ole millegagi nõus. Arvatakse, et **vastuseisu tekitab** peamiselt see, kui inimesed tunnevad, et midagi tahetakse otsustada nende selja taga. Seetõttu ei tohiks tuuleparke puudutavad materjalid olla midagi sellist, mida KOV saaks salastada. **Kohalikke peaks kaasama** arendusprojektidesse **algusest peale**, jagama ausat infot nii positiivsete kui negatiivsete külgede kohta ja tekitama tunde, et kohalikke võetakse kui võrdseid partnereid, kelle arvamusega arvestatakse. Äärmiselt oluline on ka see, et **arendaja mõjuks usaldusväärset** – tal peab olema konkreetne plaan, mida ta teha tahab, ja ka ettevõtte taust peab mõjuma usaldustäratavalt. Kui KOV annab ehitusloa ettevõttele, mis on tegutsenud vaid paar kuud ja mille esindaja ei oska kohalikele isegi kaardil näidata, kuhu tuulikuid kavandatakse, siis tekitab see vastuseisu nii KOV-i kui ka arendaja suhtes.

„See võiks olla selline teema, mida omavalitsus ei saaks salastada. Sellised vaiksed sosistamised, planeerimised, mis toimuvad... Siis kui vaatad dokumendiregistris, siis on paksult „salastatud, ametkondlikuks kasutamiseks“. Planeering on avalik, aga enne seda mis toimub – kõik päringud, tuulepargid, päiksepargid – kõik dokumendid on salastatud, vähemalt meie vallas küll.“ (M, 48 – elab tuulepargi läheduses)

Hinnang leevendusmeetmetele (1/2)

Kompensatsioon peaks olema nii **KOV-ile** kui ka otse **kohalikele elanikele**. Küsimusi tekitab aga see, **kuidas taluvustasu jagada**. Esmalt, **kes peaks seda saama** – kas ainult tuulikule kõige lähemal elavad inimesed või kogu valla elanikud? Kui kehtestada mingi mõjuala, võib see kaasa tuua JOKK-skeemid, kus tuulikud rajatakse täpselt nii kaugemale, et nende mõjualasse ei jäägi elanikke. Kui aga mõjualas on palju elanikke ja lõplik taluvustasu ühele majapidamisele kujuneb väga väikeseks (nt 50 € aastas), siis see ei mõju motiveerivalt. Kompensatsioon peab siiski olema **tuntav**, et ta oleks mõjuv. Kui taluvustasu läheb ka KOV-ile, siis peljatakse, et KOV võib hakata tuuleparkide lubadega raha teenima.

„Kes ongi kohe tuuliku kõrval, siis nad võiks ju rohkem saada. Nad peavad rohkem kannatama kui need, kes seal kaugemal, kellel neid vibratsioone ja asju ei ole. Kuidas sa seda raha niimoodi jagad. Sellepärast võivad ka tülid tekkida, et kui kõik saavad võrdselt, aga see ei ole tegelikult kõigi osas võrdne.“ (N, 24 – sõidab tuulikutest mööda)

„Mina ikkagi teeks eraldi: kuni 2 km on üks mõju, kuni 4 km on teine mõju, kuni 10 km on järgmine mõju ja siis veel niimoodi. Mina segmenteeriks seda kuidagi, et see mõju on ju ikkagi erinev erinevates kaugustes.“ (N, 49 – maakodu on tuulepargi läheduses)

„Omavalitsused on ju tavaliselt ikkagi suuremad. Seal omavalitsuse nurgas, kus see tuulikupark on, vaevalt et see tuulikutest tulenev raha siis ainult sinna piirkonda läheks. Kui ta juba läheb nii spetsiifiliselt, siis ta võiks juba ju otse inimestele minna.“ (M, 65 – elab tuulepargi läheduses)

„Ma nii kategooriline ka ei oleks, et kohalik omavalitsus ei peaks midagi saama. Mingi mehhanism võiks selleks olla. Praegu on nii, et lepatakse kokku, et need, kes 2 km kaugusel on või kelle maa peal see on, need saavad siis mingit tasu. Kes on juba 3 km peal, et need nagu ei saa. Siis tekibki selline konflikt, et miks ühed saavad ja miks teised ei saa. See kaudne mõju võiks olla suurem. Ma pooldaks isegi seda, et näiteks Lääne-Nigula vald, mis on peaaegu poolteist Hiiumaad, et kui seal on näiteks üks osavald, Noarootsi osavald, et kui seal on tuulepark, siis see osavald saaks enda elu kuidagi paremini korraldada. Et see (raha) võib-olla ei jaguneks terve Lääne-Nigula peale, vaid mingi piirkonna peale.“ (M, 65 – elab tuulepargi läheduses)

„Raha võib küll KOV-le anda, aga peaks kindlasti jälgima, et see läheks ikkagi kohalikesse küladesse. Mitte et meie siin kannatame neid tuulikuid ja raha läheb Kohtla-Järvele mingisuguse väikse lõigu asfaldi panemiseks. Kohtla-Järve inimesel on nendest tuulikutest täiesti ükskõik.“ (N, 41 – elab perspektiivses piirkonnas)

„Kes taluvad just, on inimesed. Kui omavalitsus saab seda raha, siis sealt tekib uus spordiala, et milleks meile inimesed – paneme tuulepargid ja meile tuleb raha.“ (M, 48 – elab tuulepargi läheduses)

Mõjuala ulatuse defineerimisel peaks **lähtuma konkreetsest olukorrast**, sest kui nt tuuliku ja majade vahele jääb mõni küngas, siis tuulik ei avaldagi nii suurt mõju. Samuti sõltub mõju eeldatavasti sellest, millisesse **ilmakaarde** jäävad tuulikud elumajade suhtes. Mõju ulatus sõltub kindlasti ka konkreetse **tuuliku kõrgusest**.

„Kui ta (st tuulik) on minust põhja suunas, siis nagu eriti ei vingu midagi. Aga kui ta on lõuna poole ja ma peaksin terve päeva vilkumist kannatama, loomulikult mulle see ei meeldiks.“ (M, 52 – elab tuulepargi läheduses)

Hinnang leevendusmeetmetele (2/2)

Veel pakutakse välja, et kompenseerida võiks nt **elektri võrgutasu**. Samas oleks ka see selline instrument, mis mõne majapidamise jaoks, kus elektritarbimine on väga väike, ei mõju üldse atraktiivselt. Lisaks tundub selle mehhanismi rakendamine keeruline.

„Kui mu elektriarve on 10 euri kuus, kui sedagi, siis tahaks nagu rahalist kompensatsiooni. /.../ Aga mu õel on neli last, seal see elektritarbimine on kohutav.“ (N, 24 – sõidab tuulikutest mööda)

„Seda odavamale elektriga meil arutati tuulikutepargi juures ja see tundub nii keeruline, et palju lihtsam on raha maksta, sest see elekter läheb üldiselt börsile ja kuidas sa siis sealt arvestad ja hakkad mingit kompensatsiooni inimestele maksma. Kõige lihtsam on raha maksta siis.“ (M, 35 – elab tuulepargi läheduses)

Lisaks KOV-i või kohalike elanike osalusele tuulepargis pakuti välja võimalust, et ka ülejäänud Eesti elanikud võiksid saada võimaluse investeerida ühisprojektidesse nt tuulikuteparkide näol. See võiks suurendada leppimist sellise elektritootmisega.

Üldiselt leitakse siiski, et **raha või mingisuguse kasu saamine aitab kindlasti meelsust mõjutada**.

„Kui sellest on piirkonnale mingi suurem materiaalne kasu, siis tõenäoliselt inimesed soostuvad sellega.“ (M, 65 – elab tuulepargi läheduses)

„Tulevad mingisugused arendajad, teevad firma, pool aastat on ettevõtte kehtinud, algkapital on 10 000 € ja nüüd tulevad väärtuslikele põllumaadele – ma tahan siia tuuliku panna ja kohe saavad loa. Lüganuse vallas on varsti katastroof, mis nad teevad siin. Peab ikka natuke rohkem läbi mõtlema ja mingid reeglid paika panema, sest selline pisiarendajate või põlveotsas poisikeste laviin tuleb lihtsalt. Kust me teame, kas nad teevad oma tööd korrektselt või tagavad oma lubadusi. /.../ Võib olla lihtsam oleks niimoodi, kui asju aetakse ausalt ja öeldaksegi, et jah, see teeb müra, jah, teeb varju. Me ju näeme, et kui on korsten, siis on toss. Meil on siin tuhamäed, meil on siin haisud, mul on majast 200 meetrit eemal sigala, kui on tuule suund vale, on hais, eks ju. Räägime nii nagu asjad on ja kindlasti tuleks ka vallale vastavad kompensatsioonid. Võib-olla teete meile siia kergliiklustee, me oleme vastuvõtlikumad, võib-olla panete meile siia tänavavalgustuse. Aga mitte niimoodi piuh-pauh tuleb algaja ettevõtte, ma nüüd panen teie põllud siin poste täis, olge nüüd rahul ja ärge vaielge, eks. Nii ei saa.“ (N, 41 – elab perspektiivses piirkonnas)

3

Tulemused:

Ettevõtted

Intervjuud ettevõtetega

Käesoleva uuringu fookuses on küll elanike meelsus, kuid kuna tuulepargid mõjutavad ka kohalikke ettevõtteid, viidi läbi **neli intervjuud ettevõtetega** nende meelsuse kaardistamiseks. Üks ettevõtte tegeles ise meretuulepargi arendamisega. See andis võimaluse uurida, milliste takistustega on arenduse käigus kokku puutunud ning kuidas on kõige efektiivsem neid ületada. Ülejäänud ettevõtted esindasid erinevaid valdkondi, mis võiksid eelduslikult olla tuuleparkide arendusest rohkem mõjutatud. Kuna intervjuude arv oli väike, ei ole nende põhjal võimalik teha üldistusi teiste antud valdkonna ettevõtete kohta. Küll aga annavad need ülevaate vastajate seas esinevatest erinevatest hinnangutest, suhtumistest ja hoiakutest.

Intervjuude jaoks kohandati vestluskava vastavalt intervjuueeritava tegevusvaldkonnale, kuid üldises fookuses oli **võimalik mõju** tuuleparkidest antud ettevõtte tegevusele ning hinnang sellele, kas ja kuidas võiks tuulepark ettevõttele või kogukonnale üldisemalt **kasu** tuua.

Intervjuud viidi läbi Teams keskkonnas või telefoni teel.

	Ettevõtte tegevusvaldkond	Ettevõtte esindaja amet	Tegevuspiirkond	Intervjuu aeg
1	Meretuulepargi arendamine	Juhatuse liige	Lääne-Eesti	18.10.2021.
2	Väikesadam	Juhataja	Põhja-Eesti	19.10.2021.
3	Turism	Juhataja	Lääne-Eesti	20.10.2021.
4	Kalandus (kalurite ühing)	Tegevjuht	Virumaa	28.10.2021.

Üldine suhtumine tuuleparkidesse

Uuringusse sattunud ettevõtete esindajad suhtuvad tuuleparkidesse **pigem toetavalt**. Nad usuvad, et üldiselt inimesed peavad küll taastuvenergiat vajalikuks, aga tihti kestab see suhtumine nii kaua, kui see ei tee elektrit kalliks ega too kaasa tootmist enda tagaaias. Ka intervjueeritavate hulgas on neid, kes **oma kodu lähedusse tuulegeneraatorit ei tahaks**.

„Muud väljapääsu pole, kui tahame rohepöördega kaasa minna. Tuleb kasutada neid ressursse, mis meil on. /.../ Ma arvan, et mu ümberkaudsed on ka sama meelt, näiteks ühel sõbral on endal ka tuulegeneraator.“

„Ma usun, et kui tuulikud on mõistlikus kauguses, siis need ei sega. Ma ei taha, et tuppa mürin kostaks või toas valgus vilguks, aga kui on kaugemal, siis ei oleks vastu midagi.“

Ettevõtete esindajad arvavad, et just seetõttu **eelistavad eestimaalased pigem meretuuleparke**, et need on kaugemal ja seega eeldatavasti ei mõjuta inimeste elu nii palju kui maismaal asuvad tuulikud. See on arusaadav, et harjumine võtab aega.

„On kogemus, kus kohalikud inimesed algul olid vastu maismaatuulikutele, aga kui oli pool tundi arutatud, siis inimesed hakkasid kaasa mõtlema ja leidsid, et kuskil need tuulikud peavad ju olema, sest elektrit on vaja. Las nad siis olla juba meres kui maismaal. Seega algul olid emotsioonid, aga siis hakati mõtlema ja lahendusi otsima. Selle arusaamise kohalejõudmine lihtsalt võtab aega, et tuuleparke on vaja.“

Tuuleparkide mõjud

Ettevõtete esindajad (v-a arendaja) ei ole uurinud, millised **mõjud** võiksid tuuleparkidega kaasneda. Seetõttu põhinevad nende arvamused kas isiklikul kokkupuutel või laiemalt levinud kuuldustel. Seejuures võib isiklik kogemus ja sellest tulenev hinnang mõjule olla küllaltki erinev:

*„Kui jahtide peal on tuulegeneraatorid, siis need ka sadamas öösel ei tööta, sest muidu on ikka **müra**. /.../ Ma ise olen Hollandis tuuliku all ööbinud – siis ka ikka oli müra.“*

*„Mu kodust mõne kilomeetri kaugusel on tuulik. See mingi tuulesuuna korral **natuke teeb müra**, aga naabri kõvasti töötav raadio häirib mind igatahes rohkem. /.../ Valguse vilkumist ma pole märganud, kuna see tuulik jääb natuke puude taha.“*

„Oli üks valla poolt korraldatud sõit Paldiski tuuleparki. Kaasa tuli paarkümmend kohalikku. Üks mees rääkis, et algul tal ei olnud mingeid muresid, aga kui koosolekul pikalt räägiti vibratsioonist, siis ta hakkas kartma. Aga nüüd kohale jõudes ütles, et minu traktor kilomeetri kaugusel teeb rohkem müra ja vibratsiooni. Hirmud tekivad mitte kuskilt.“

*„Ma ise pole väga tuuleparkidega kokku puutunud, aga ma tean, et inimesed kurdavad maismaa tuuleparkide puhul **müra üle ja et kogu elusloodus kaob** sealt, isegi vihmaussid lähevad ära.“*

Seega tuleb tuuleparkide mõjudest rääkides arvestada sellega, et elanike seas on **levinud mitmed arvamused**, mille tegelikkusele vastavus ei pruugi olla tõendatud. Samuti on **inimesed erineva tundlikkusega** ja seetõttu mõne jaoks oluline mõju võib teisele tunduda tühine.

Tuuleparkide mõju ettevõtte tegevusele

Uuringusse kaasatud **turismiettevõtte** lähedusse kavandatakse tuuleparki. Planeeritav tuulepark ei jää küll otse külastajate vaatevälja, aga ettevõtte esindaja arvab, et kui ka jääks, siis see **ei mõjutaks kliente**.

„Ma ei usu, et need kedagi (st turiste) häiriks. /.../ Ma arvan, et tuulikud on pigem ilusad ja võimsad, mitte visuaalne reostus.“

Mõju **kalandusettevõtetele** on keerulisem prognoosida. Sadama esindaja ei pea tuuliku mõju kaladele märkimisväärseks. Kalurite ühingu esindaja jällegi usub, et **kalurite poolt oleks meretuulepargile kindlasti vastasseis** ja seda suuresti teadmatusest, kuna väga põhjalikke keskkonnamõtjude hindamisi ei ole tehtud või vähemalt tulemusi näha olnud.

„Ei usu, et tuulikud kalu häiriks. Kui ka natuke häirivad, siis meil pole varianti – kui need kalamehed on tuulikute vastu, siis peavad varsti kõik ise sõudma hakkama. Energiat on ju kõigeks vaja, ei saa elada nii, et mõtled ainult enda tahtmiste. Kuskilt tuleb teha kompromisse.“

„Kalad on ju väga tundlikud, eriti räime peetakse väga hea kuulmisega kalaks, seega ilmselt tuulepark mõjutaks neid ja võib-olla nad muudaksid oma liikumissuundi. /.../ On kogemus, et kui pandi merekaabel Soome, siis see küll mõjutas kalastikku. Ilmselt ikka tuulikute vibratsioon oleks ka kaladele tunda ja seetõttu võiks kalavarud väheneda.“

Vastasseisu võiks seega vähendada **põhjalikkude mõjuhinnangute läbiviimine ja seeläbi teadlikkuse tõstmine**. Samas leiab kalurite esindaja, et kui ka mõjude hindamine oleks tehtud, siis kalurid võiksid kahtlustada, et äkki see on **kallutatud**. Sellele küsimusele aga polegi ühest vastust, kes oleks usaldusväärne allikas, kelle hinnangutes ei kaheldaks.

Viimane aspekt iseloomustab ka üldisemalt suhtumist tuuleparkidesse. Nimelt on neid, kellel on oma kindel veendumus (kas tuuleparke väga pooldav või äärmiselt kahtlev) ja kes otsivad oma arvamusele järjepidevalt kinnitust, mida tänapäeva meediamastikul on küllaltki lihtne leida. Samas on aga ka neid, kellel on ilma teemasse märkimisväärselt süvenemata kujunenud oma arvamus ja kes ei pea vajalikuks infot juurde otsida.

„Ma negatiivseid mõjusid ei pelga. Ma ise ja ka mu lähedased suhtuvad tuulikutesse positiivselt, nii et me ka ei ole otsinud negatiivseid argumente, millega tuulikute vastu võidelda. Meedias ikka on infot olnud, aga pole tundnud vajadust juurde otsida.“

Arendaja kokkupuude takistuste leevendamise

Uuringus osalenud tuuleparkide arendaja sõnul sõltub see, kui hästi planeeritav tuulepark kohalike poolt vastu võetakse, kindlasti **eestvedajast** – nii arendajast, kohalikust arvamusiidrist kui KOVist: on projekte, mis ei lähegi käima ja on ka neid, kus inimesed on kogu aeg poolt. Näitena võib tuua Virtsu, kus on palju tuulikuid ja kus energeetika taustaga vallavanem ütles, et see on vajalik. Tema positiivne roll ja eeskuju võimaldas projekti edukalt ellu viia.

Oluline on suhelda **kohalike ettevõtete, arenduskeskuse ja KOViga**, et välja selgitada, mis on nende **mured ja hirmud**, kuidas neid saaks lahendada ja koostööd teha. Sama toovad välja ka teised intervjuueeritud ettevõtete esindajad: nad ootavad, et arendajate suhtlemine oleks vahetu ja siiras, inimesed peaks igale küsimusele vastuse saama ja ei tohi tekkida tunnet, et elanikest sõidetakse üle.

„Asja peab lahendama nii, et sellest on kohalikele kogukonnale kasu. Mitte ainult rahalises mõttes, vaid ka muus.“

Arendaja teadmiste kohaselt ei ole mitmetel negatiivsetel mõjudel, mida elanikud kardavad, tegelikult alust.

„Neid mõjusid on uuritud, regulatsioonid on paigas, Eesti regulatsioonid pole leebemad kui mujal. See 40 db müra öösel on täitsa tugev Saksa standard. Ja näiteks Taanis, kus on tuulepargid, on inimesed pikema eluaga, rikkamad ja ka õnnelikumad kui Eestis. Sama ka Saksamaal. Ja nad elavad tihedamini ja lähemal tuuleparkidele kui Eestis. Seega pole asju, mis oleks objektiivselt kahjulikud. Lisaks on Eestis võimalik väikest distantsi tekitada (tuulikutest).“

Siiski nendib arendaja, et inimesed on skeptilised ja tihti lihtsalt **ei taha uskuda uuringute tulemusi**. Sama kinnitas ka kalurite esindajate arvamus. On ka olukordi, kus vastuseisul polegi mingit arusaadavat põhjendust.

„Siis öeldakse ikka, et aga mõju Liivi lahe räimele pole uuritud, aga seda ei saagi kuskil mujal uurida. Ta on ikkagi kala ja väga sarnane teistele kaladele. Sama ka inimestega – ei saa meretuulepargi lähedal elavaid Kihnu inimesi uurida, sest nad ei ela seal lähedal.“

„Vahel võib vastuseis olla sellest, et inimestele lihtsalt midagi ei meeldi ja tahavad vastu olla. Või siis on mingi muu ambitsioon vastuseisu taga – tahavad lihtsalt nähtaval olla.“

Kohaliku kasu instrument

Uuringus osalenud ettevõtete esindajad usuvad, et **taluvustasu** võiks maismaa tuuleparkide puhul toimida, kui see oleks **tuntav** ja **ajas kasvav** (inflatsiooni võrra).

„See võiks olla täitsa aktsepteeritav, kui näiteks tuulepargi läheduses pool elektriarvest makstakse kinni.“

Meretuuleparkide puhul peetakse taluvustasu rakendamist keerulisemaks, kuna mõju võib ulatuda kaugemale.

„Kui näiteks Saaremaale tehakse meretuulepark ja sealsed kalurid saavad toetust, kuna nende kalavarud vähenevad. Aga kuna kalade liikumisteed on takistatud ja nad võib-olla muudavad oma liikumisteid, siis kala võib-olla ei jõuaks enam ka Virumaale ja oleks mõju ka sealsetele kaluritele. Seega oleks keeruline hinnata, kes peaks saama taluvustasu.“

Intervjueeritud tuuleparkide arendaja eesmärk oleks teha tuuleparki nii, et see tooks kohalikule kogukonnale **kasu mitmel viisil**, st mitte ainult läbi taluvustasu, vaid läbi tugevama elektriliini, pakkudes tööd sadamatele ja inimestele haridusasutustes ning teeninduskeskustes. Arendaja sõnul kinnitab teiste riikide kogemus, et kalurid lähevad üle energeetikasektorisse, nt kalalaevakapten läheb meretuulepargi hoolduslaeva kapteniks.

„Üks viis on see labane raha ka. See ei saa olla ainus viis, aga see on ka oluline.“

Arendaja sõnul on parim variant see, kui kohalikud hakkavad ise arendust toetama ja vastuseisjatele vastu astuma.

„Paljud kohalikud ka juba räägivad meie eest ja saavad aru, et see võib-olla edulugu. /.../ Seda saavadki teha kohalikud inimesed, kes üksteist tunnevad. Aga näha on, et paradigma muutub ja toetust on meil üllatavalt palju.“

4

Lisad:

Valimijaotused

Tulemuste usalduspiirid

Projekti meeskond

Vastanute sotsiaaldemograafiline profiil

Kõik vastajad, n=1351 (kaalutud valim)

Vanus

15 - 24	12%	n=160
25 - 34	16%	n=222
35 - 49	26%	n=351
50 - 64	24%	n=323
65 - 74	14%	n=183
75 - 84	8%	n=112

Sugu

Naine	53%	n=710
Mees	47%	n=641

Rahvus

Eestlane	68%	n=913
Muu rahvus	32%	n=438

Haridus

Alg- ja põhiharidus	5%	n=73
Kesk- ja keskeriharidus	61%	n=830
Kõrgharidus	33%	n=448

Elukoht

Pealinn	33%	n=452
Suur linn	16%	n=219
Muu linn	17%	n=226
Maa-asula	34%	n=454

Region

Tallinn	33%	n=452
Põhja-Eesti	17%	n=229
Lääne-Eesti	11%	n=152
Tartu piirkond	13%	n=181
Lõuna-Eesti	10%	n=138
Virumaa	15%	n=199

Pere sissetulek ühe inimese kohta

Kuni 600 eurot	26%	n=350
601 – 800 eurot	18%	n=239
801– 1100 eurot	18%	n=239
Üle 1100 euro	21%	n=287
sissetulek puudus/ keeldun vastamast	17%	n=236

Valimijaotus: elanikkond

		1 Tallinn	2 Põhja-Eesti (Harju, Järva, Rapla)	3 Lääne-Eesti (Hiu, Lääne, Pärnu, Saare)	4 Tartu pk (Jõgeva, Tartu)	5 Lõuna-Eesti (Põlva, Valga, Viljandi, Võru)	6 Virumaa (Ida- Viru, Lääne- Viru)	KOKKU
SUGU x VANUS	15-24a mees	24	13	9	9	8	11	74
	25-34a mees	38	17	11	14	11	12	103
	35-49a mees	54	32	17	20	16	22	161
	50-64a mees	38	24	17	18	17	22	136
	65-74a mees	19	11	8	8	8	11	65
	75-84a mees	9	5	4	5	4	4	31
	15-24a naine	25	11	7	10	8	8	69
	25-34a naine	39	15	9	14	9	8	94
	35-49a naine	56	28	15	19	13	20	151
	50-64a naine	47	24	18	18	17	27	151
	65-74a naine	32	14	11	11	10	19	97
	75-84a naine	20	10	9	9	8	12	68
RAHVUS	eestlane	207	166	123	133	117	67	813
	muu	194	38	12	22	12	109	387
ASULATÜÜP	1 pealinn	401	0	0	0	0	0	401
	2 suur linn	0	0	34	84	0	77	195
	3 muu linn	0	52	29	11	56	52	200
	4 maa-asula	0	152	72	60	73	47	404
KOKKU:		401	204	135	155	129	176	1200

Elanikkonna valimijaotuse puhul jälgiti kvootide täituvust, vaadates risti sugu ja vanust ning elukohta (Tallinn, Põhja-Eesti, Lääne-Eesti, Tartu piirkond, Lõuna-Eesti ja Virumaa).

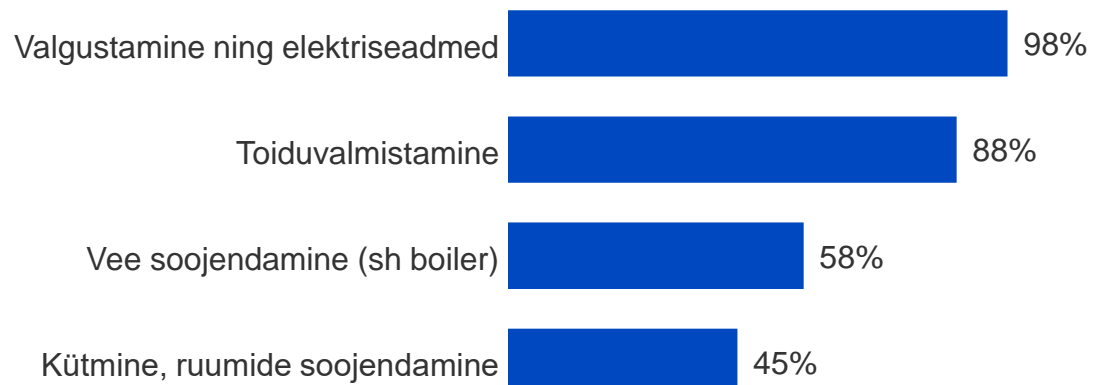
Samuti vaadati risti rahvast elukohaga ning asulatüüpi – pealinn, suur linn (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve) – risti elukohaga.

Kokku viidi läbi 1351 intervjuud. Samuti kaaluti uuringu tulemusi vastavalt samadele jaotustele, tuginedes Eesti Statistikaameti 2021. aasta andmetele.

Taust

Millistele järgnevatele tegevustele Teil kodus kulub elektrit?

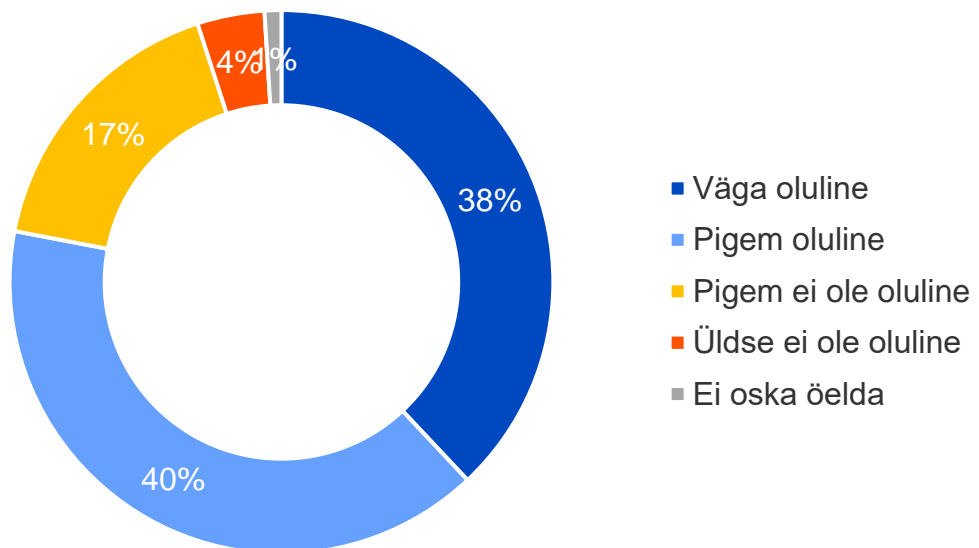
Kõik vastajad, n=1351

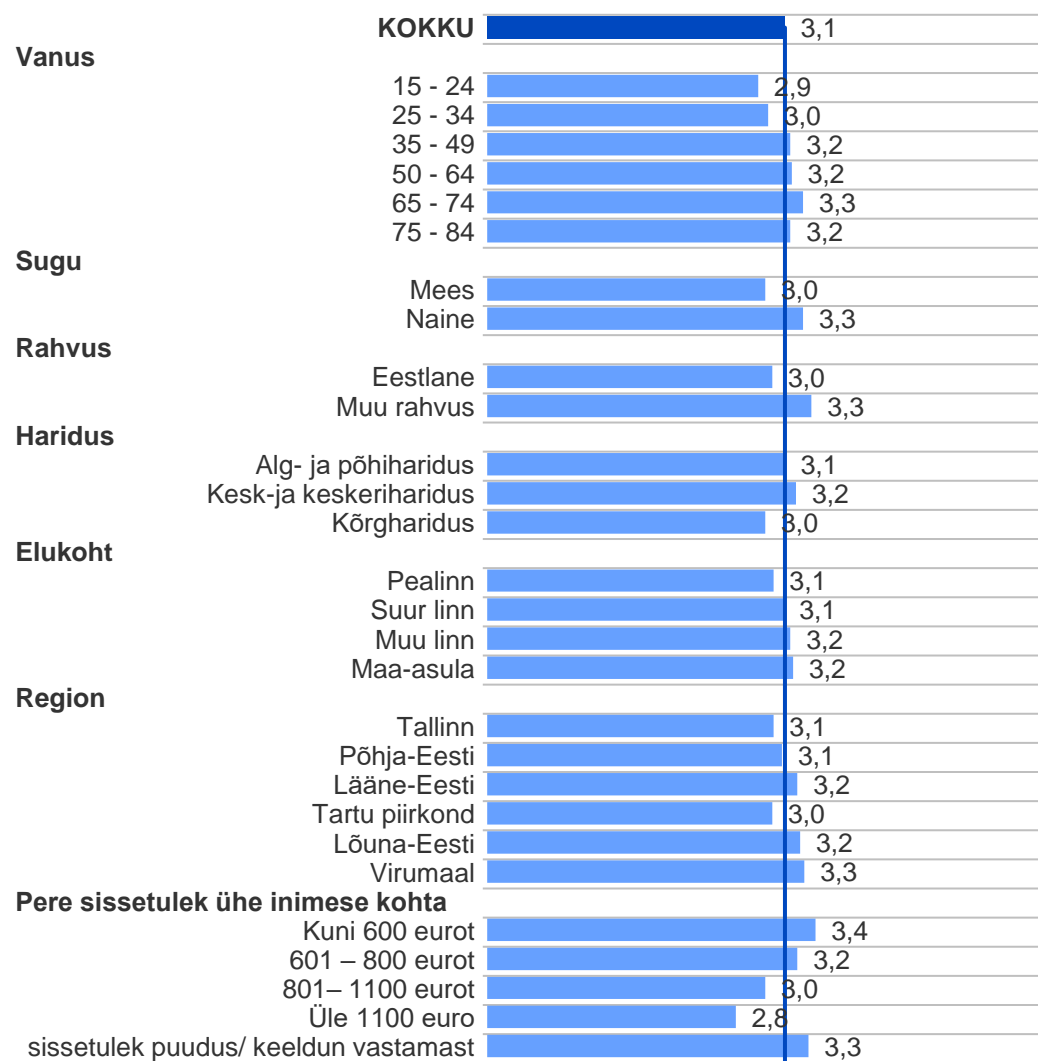
Taust

Kuivõrd oluline on elektrikulu Teie pere igakuises eelarves?

Kõik vastajad, n=1351

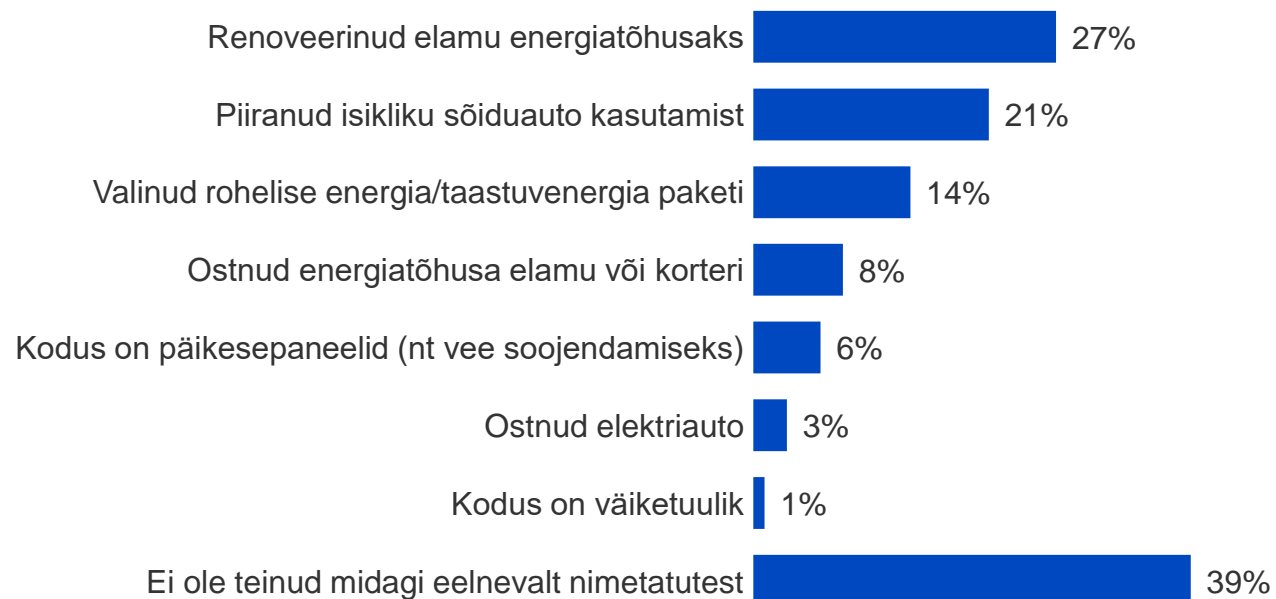
Kuivõrd oluline on elektrikulu Teie pere igakuises eelarves?

Taust

Energia tarbimisel on võimalik teha keskkonnasäästlikke otsuseid. Kas olete teinud mõnda järgnevast?

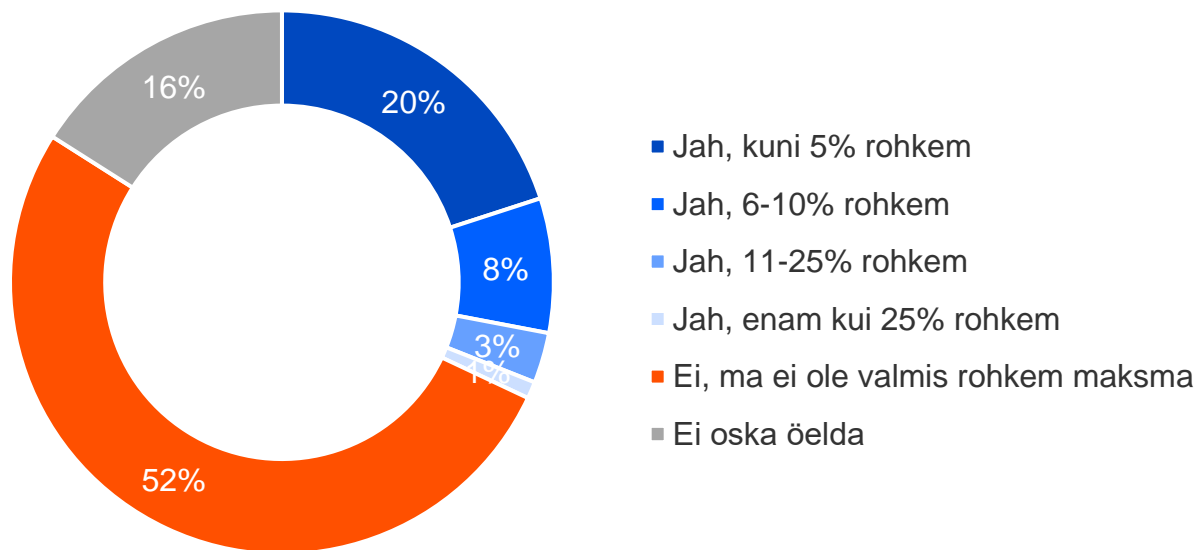
Kõik vastajad, n=1351

Taust

Kas Te oleksite nõus maksma lisatasu, et Teie poolt tarbitav elekter oleks toodetud keskkonnasõbralikult?

Kõik vastajad, n=1351

Tulemuste usalduspiirid

Valimivea suurus 95-protsendilisel usaldusnivool on 1351 vastaja puhul +/- 2,66% (väiksemate alamgruppide vaatlemisel võib viga olla suurem).

Tabeli kasutamise näide: 90% vastajatest (valimis 1351 inimest) nõustub, et energiatootmise tõhususe suurendamine on oluline kliimaeesmärk. Juhuvlikust tulenev statistiline viga on selle tulemuse puhul +/- 1,6% usaldusnivool 95%.

Üldkogum 1 072 161												
Valimi suurus	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%	95%	97%	98%
100	10,00%	9,95%	9,80%	9,54%	9,16%	8,66%	8,00%	7,14%	6,00%	4,36%	3,41%	2,80%
150	8,00%	7,96%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,89%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,63%	5,54%	5,40%	5,18%	4,90%	4,53%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
400	4,90%	4,87%	4,80%	4,67%	4,49%	4,24%	3,92%	3,50%	2,94%	2,14%	1,67%	1,37%
500	4,38%	4,36%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
600	4,00%	3,98%	3,92%	3,82%	3,67%	3,46%	3,20%	2,86%	2,40%	1,74%	1,36%	1,12%
700	3,70%	3,68%	3,63%	3,53%	3,39%	3,21%	2,96%	2,64%	2,22%	1,61%	1,26%	1,04%
800	3,46%	3,45%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
900	3,27%	3,25%	3,20%	3,11%	2,99%	2,83%	2,61%	2,33%	1,96%	1,42%	1,11%	0,91%
1000	3,10%	3,08%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%
1100	2,95%	2,94%	2,89%	2,82%	2,71%	2,56%	2,36%	2,11%	1,77%	1,29%	1,01%	0,83%
1200	2,83%	2,81%	2,77%	2,70%	2,59%	2,45%	2,26%	2,02%	1,70%	1,23%	0,96%	0,79%
1300	2,72%	2,70%	2,66%	2,59%	2,49%	2,35%	2,17%	1,94%	1,63%	1,18%	0,93%	0,76%
1351	2,66%	2,65%	2,61%	2,54%	2,44%	2,31%	2,13%	1,90%	1,60%	1,16%	0,91%	0,75%

Projekti meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Tellijapoolne kontaktisik:

Projektijuht:

Uuringu kava koostamine:

Valimi planeerimine:

Küsitlustöö koordineerimine:

Ankeedi programmeerimine ja andmetöötlus:

Ankeedi tõlge vene keelde:

Fookusgruppide ja süvaintervjuude modereerimine:

Graafilised tööd:

Aruande koostamine:

Kristo Kaasik

Anu Varblane

Anu Varblane, Karin Preegel, Aivar Voog

Alise Udam

Kaja Ruuben (kvantitatiiv), Margit Puskar (kvalitatiiv)

Kalev Mitt

Anastassia Lesment

Anu Varblane, Anastassia Lesment

Maire Nõmmik

Anu Varblane

Kontaktinfo

Anu Varblane

Kantar Emori uuringuekspert

Telefon: 5278058

E-mail: anu.varblane@kantar.com

Kantar Emor

Telefon: 626 8500

Faks: 626 8501

E-mail: emor@emor.ee

Adress: Maakri 21, 10415 Tallinn